

CEZA MUHALEMELERİ USULÜ KANUNU ⁽¹⁾

Kanun Numarası : 1412
Kabul Tarihi : 4/4/1929
Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 20/4/1929 Sayı : 1172
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 10 Sayfa : 312

BİRİNCİ KİTAP
Umumi hükümler

BİRİNCİ FASIL
Vazife

Vazife

Madde 1 – Mahkemelerin vazifelerini kanun gösterir.

(1) a - 21/5/1985 tarih ve 3206 sayılı Kanununun 83 üncü maddesi hükmüne göre; diğer kanunlarda, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun ilk tahkikat hükümlerine yapılan atıflar, kamu davasının hazırlanmasına ilişkin hükümlerine yapılmış sayılır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 163 ve müteakip maddelerindeki hükümler, tahkikatı yapmakla görevli kılınanlar tarafından uygulanır. Diğer kanunların ilk tahkikatın yapılmasını zorunlu kılan hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

b - Bu kanunda geçen aşağıda yazılı terim ve deyimler, 21/5/1985 tarih ve 3206 sayılı Kanununun 84 üncü maddesi ile karşılarında gösterildiği şekilde değiştirilmişlerdir:

Reisicumhur	: Cumhurbaşkanı
İcra Vekilleri Heyeti	: Bakanlar Kurulu
İcra Vekilleri Azası	: Bakan
Adliye Vekili	: Adalet Bakanı
Temyiz Mahkemesi	: Yargıtay
Cumhuriyet Başmüddeiumumisi	: Cumhuriyet Başsavcısı
Cumhuriyet Müddeiumumisi	: Cumhuriyet Savcısı
Maznun	: Sanık
Şahit	: Tanık
Ehlihibre	: Bilirkişi
Vazife	: Görev
Selahiyet	: Yetki
Hukuku amme davası	: Kamu davası
Son tahkikatın açılması	: Kamu Davasının açılması
Karar tashihi (Tashihi karar)	: Karar düzeltmesi
Zabıt varakası(Zabıtname)	: Tutanak
Esbabı mucibe	: Gerekçe
Talik ve Tehir	: Ara verme
İstida	: Dilekçe

Davaların birleştirilmesi ve ayrılması

Madde 2 – Murtabit ceza davalarının her biri muhtelif mahkemelerin vazifesi dahilinde olsa bile bunlar birleştirilerek yüksek vazifeli mahkemeye verilebilir.

Bu mahkeme birleştirilmiş olan ceza davalarının ayrılmasına da karar verebilir.

Murtabit suçlar

Madde 3 – Bir kimse bir kaç suçla maznun olur veya bir suçtan her ne sıfatla olursa olsun bir kaç maznun bulunursa irtibat var sayılır.

Tahkikat sırasında davaların birleştirilmesi ve ayrılması

Madde 4 – Tahkikata başlandıktan sonra dahi murtabit ceza davalarının birleştirilmesine veya ayrılmasına Cumhuriyet Müddeiumumisinin veya maznunun talebiyle yahut resen karar verilebilir. Bu kararı vermek hakkı yüksek vazifeli mahkemeye aittir.

Birlikte görülen davalarda muhakeme usulü

Madde 5 – Davaların birlikte görüldüğü müddetçe takip olunacak muhakeme usulü bu davaları birlikte gören yüksek vazifeli mahkemenin tabi olduğu muhakeme usulüdür.

Askerlerin işlediği suçlar

Madde 6 – Askerlerin, askerlikten vazifelerine veya suçlarına taallük etmeyen yahut askerler aleyhine işlenmiş olmıyan suçlarını umumi mahkemeler görür.

Askerlerin vazifelerinden hariç suçlarda asker olmıyanların da alakaları varsa bu gibi suçların muhakemesi umumi mahkemelerde görülür.

Asker olmıyanların muhakemelerine her halde umumi mahkemelerde bakılır.

Resen vazife kararı

Madde 7 – Davaya bakan mahkeme, muhakemenin her hal ve derecesinde davayı görmek vazifesi olup olmadığına resen karar verebilir.

İKİNCİ FASIL

*Salahiyet**Salahiyet*

Madde 8 – Davaya bakmak salahiyeti; suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.

Teşebbüste son icrai hareketin vuku bulduğu ve mütemadi ve müteselsil suçlarda temadi ve teselsülün bittiği yer mahkemesi salahiyetlidir.

Suç, dahilde intişar eden bir matbua münderecatından ileri gelmişse salahiyet matbuanın neşir merkezi olan yer mahkemesine aittir. (**Ek cümle: 11/5/1988 - 3445/15. Md.**) Ancak, aynı mevkutenin birden çok yerde basılması halinde, suç, mevkutenin neşir merkezi dışındaki baskısında meydana gelmişse, bu suç için mevkutenin basıldığı yer mahkemesi de yetkilidir.

Takibi şikayetname verilmesine bağlı olan hakaret ve sövme suçlarında matbua tecavüze uğrayan kimsenin ikamet ettiği veya sakin olduğu yerde tevzi olunmuşsa oradaki mahkeme dahi salahiyetlidir. -

Müsteddi	: Dilekçe sahibi
Mevkuf	: Tutuklu
Tevkif	: Tutuklama
Mes'ulü bilmal	: Malen sorumlu

Hususi salahiyet

Madde 9 – Suçun işlendiği yer belli değilse maznunun yakalandığı yer ve yakalanmamışsa ikametgahı mahkemesi salahiyetlidir.

Maznun Türkiye'de ikamet etmiyorsa salahiyet, maznunun Türkiye'de en son sakin olduğu yer mahkemesindedir.

İşe bakacak mahkemenin bu suretle dahi tayini mümkün olmazsa muhakeme usulüne ait ilk muamelenin yapıldığı yer mahkemesi salahiyetlidir.

Yabancı memlekette işlenen suçlarda salahiyet

Madde 10 – Yabancı memlekette işlenen ve Ceza Kanununun 4,5,6,7 ve 8 inci maddeleri hükmünce Türkiye'de takibi lazımgelen suçlarda dahi salahiyet,bundan evvelki maddenin birinci ve ikinci fıkralarına göre tayin olunur.

Bununla beraber Cumhuriyet Müddeiumumisinin veya maznunun talebi üzerine Temyiz Mahkemesi suçun işlendiği yere daha yakın olan yer mahkemesine salahiyet verebilir.

Bu gibi suçlarda maznun Türkiye'de yakalanmamışsa veya Türkiye'de ikamet eylediği veyahut en son sakin olduğu yer yoksa salahiyetli mahkeme, Adliye Vekilinin talebi ve Cumhuriyet Başmüddeiumumisinin müracaatı üzerine Temyiz Mahkemesi tarafından tayin olunur.

Yabancı memleketlerde bulunupta muafiyet imtiyazlarından istifade eden Türk memurlarının şahsi suçlarından dolayı salahiyetli mahkeme; Ankara mahkemesidir.

Madde 11– (Değişik: 29/6/1956 - 6763/45 md.)

Suç açık denizlerde veya yabancı liman ve kara sularında Türk Bayrağını taşıyan deniz veya hava nakil vasıtalarında veyahut böyle bir nakil vasıtasıyla işlenmiş bulunursa suçun işlenmesinden sonra vasıtanın Türkiye'de ilk uğradığı yerin veya bağlama limanının mahkemesi salahiyetlidir.

Murtabıt suçlarda salahiyet

Madde 12 – Yukarki maddelere göre her bir muhtelif mahkemelerin salahiyeti dahilinde bulunan murtabıt ceza davaları bunlardan birine bakmağa salahiyetli mahkemelerden herhangi birinde birleştirilerek görülebilir.

Murtabıt ceza davalarına başka başka mahkemeler tarafından bakılmağa başlanmış olursa Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin taleplerine uygun olmak şartıyla mahkemeler arasında hasıl olacak uyuşma üzerine bu davaların hepsi veya bir kısmı bu mahkemelerin birinde birleştirilebilir.

Uyuşmazsa Cumhuriyet Müddeiumumisi veya maznun tarafından talep olununca müşterek yüksek vazifeli mahkeme birleştirmeğe mahal olup olmadığına ve mahal varsa hangi mahkemede birleştirileceğine karar verir.

Birleştirilmiş olan davaların ayrılması dahi bu suretle olur.

Salahiyette icabı ihtilaf

Madde 13 – Salahiyet hususunda bir kaç hakim veya mahkeme arasında icabı ihtilaf çıkarsa müşterek yüksek vazifeli mahkeme salahiyetli hakim ve mahkemenin hangisi olduğunu gösterir.

*Dava nakli***Madde 14 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)**

Salahiyetli hakim veya mahkeme, hukuki veya fiili sebepler dolayısıyla kaza vazifesini ifa edemeyecek halde bulunan, yahut tahkikatın orada icrası ammenin em-

niyeti için tehlikeli olursa yüksek vazifeli mahkeme davanın başka yerde bulunan aynı derecede bir mahkemeye nakline karar verir.

Amme emniyeti için dava naklini istemek Adliye Vekiline aiddir.

Yetkisizlik iddiasının zamanı

Madde 15 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/1 md.)

Sanığın yetkisizlik iddiasını, duruşmanın başlangıcında iddianamenin okunmasından evvel bildirmesi şarttır.

Madde 16 – (Mülga : 21/5/1985 - 3206/82 md.)

Yetkisizlik kararının verilmesi

Madde 17 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/2 md.)

Sanığın talebi üzerine yetkisizlik kararı iddianamenin okunmasından evvel verilir. İddianamenin okunmasından sonra yetkisizlik iddiasında bulunulamıyacağı gibi mahkeme dahi bu hususta resen karar veremez.

Yetkide olumsuz uyumsuzluk

Madde 18 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/3 md.)

Yetkili mahkeme de dahil olmak üzere başka başka mahkemelerde yetkisizlik kararı verilmiş olup da bu kararlar aleyhine Kanun yollarına müracaat imkanı kalmamış ise davaya bakması icap eden mahkemeyi müşterek yüksek görevli mahkeme tayin eder.

Yetkili olmayan mahkemenin tahkikatı

Madde 19 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/4 md.)

Yetkili olmayan mahkemece yapılan tahkikat işleri mücerret yetkisizlikten dolayı hükümsüz sayılmaz.

Gecikmesinde zarar umulan tahkikat

Madde 20 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/5 md.)

Bir mahkeme yetkili olmasa bile gecikmesinde zarar umulan hallerde, yargı çevresi içinde gerekli tahkikat işlerini yapar.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Hakimin davaya bakmaması ve reddi

Hakimin davaya bakamayacağı haller

Madde 21 – Hakim aşağıda yazılı hallerde hakimlik vazifesini yapmaz:

1 - Suçtan kendisi zarar görmüşse.

2 - Sonradan kalksa bile maznun veya mağdur ile aralarında evlilik veya vesayet rabitası bulunmuşsa.

3 - Maznun veya mağdurun nesepten veya sebepten usul veya fūruu veya bunlarla evlat edinme rabitası veyahut maznun veya mağdur ile aralarında üçüncü dereceye kadar (Bu derece dahil) nesepten veya kendisiyle sıhriyetten hasıl olan evlilik kalmasa bile ikinci dereceye kadar (Bu derece dahil) sebepten civar hısımlığı olursa.

4 - Aynı davada Cumhuriyet Müddeiumumiliği, adliye zabıta memurluğu vazifesini yahut mağdur veya maznunun müdafiliğini yapmış bulunursa.

5 - Aynı davada şahit veya ehlihibre sıfatiyle dinlenmişse.

Karara iştirak edemeyecek hakimler

Madde 22 – Aleyhinde kanun yollarından birine müracaat edilmiş olan bir hükme iştirak eyleyen hakim mafevk mahkemesince bu hükme dair verilecek karara iştirak edemez.

(İkinci fıkra Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)

Hakimin ret sebepleri ve kimlerin talep edebileceği

Madde 23 – Hakimin vazifesini yapmaktan memnu olduğu hallerde reddi istenebileceği gibi bitaraflığını şüpheye düşürecek diğer sebeplerden dolayı da reddi talep olunabilir.

(Değişik: 18/11/1992 - 3842/1 md.) Cumhuriyet Savcısı, sanık, müdafî, davacı ve müdahil ile vekilleri hakimi red talebinde bulunabilirler.

Bunlardan herhangi biri tarafından talep olunursa hükme iştirak edecek hakimlerin isimleri kendilerine bildirilir.

Tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı hakimin reddi talebinin zamanı

Madde 24 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/6 md.)

Tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı bir hakimin reddi, mahkemelerde iddianame veya şahsi dava dilekçesi, Yargıtayda duruşmalı işlerde raportör üye tarafından yazılmış olan rapor okununcaya ve duruşmasız işlerde temyiz incelemesi başlayıncaya kadar istenebilir.

Sonradan ortaya çıkan sebeplerden dolayı duruşma bitinceye kadar da hakimin reddi istenebilir.

Hakimin ret talebi nasıl yapılır ve usulü

Madde 25 – Hakimin reddi mensup olduğu mahkemeye verilecek istida ile yahut bu hususta bir zabıt varakası tanzim edilmek üzere mahkeme katibine yapılacak beyanla olur.

Reddi talep eden taraf ret sebebini ispat ile mükelleftir. Yemin delil olmaz.

Mahkeme reddi istenilen hakimden ret sebebi hakkında izahat istiyebilir. Hakim de ret sebepleri hakkındaki mülahazalarını bildirir.

Hakimin reddi talebine karar verecek mahkeme

Madde 26 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik birinci fıkra: 18/11/1992 - 3842/2 md.) Hakimin reddi talebine mensup olduğu mahkemece karar verilir. Ancak reddi istenen hakimin müzakereye iştirak edememesinden mahkeme teşekkül edemezse bu hususta karar verilmesi reddi istenilen hakim Asliye Mahkemesine mensup ise bu mahkemenin kazası dairesinde bulunduğu Ağır Ceza Mahkemesine ve reddi istenen hakim Ağır Ceza Mahkemesine mensup ise, o yerde Ağır Ceza Mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde, numara olarak kendisini takip eden daireye, son numaralı daire için bir numaralı daireye; o yerde Ağır Ceza Mahkemesinin tek dairesi bulunması halinde ise, en yakın Ağır Ceza Mahkemesine aittir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/7 md.) Red talebi sulh hakimi aleyhine olursa mensup olduğu asliye mahkemesi ve tek hakim aleyhine ise yargı çevresi içinde bulunduğu ağır ceza mahkemesi karar verir. Red olunan hakim, red talebinin haklı olduğunu kabul ederse red hakkında bir karar verilmez.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/7 md.) Hâkimin reddi talebine esas olan sebeplerin varit olmamasından dolayı talebin reddine karar veren merci, onbin liradan otuzbin liraya kadar hafif para cezasına da hükmeder. Red talebine esas olan sebeb aksi sabit olduğu hallerde hükmolunacak ceza yirmibin liradan aşağı olamaz.

Hükmedilen para cezaları hakim tarafından istenebilecek hukuki veya cezai takiblere veya Cumhuriyet Müddeiumumileri tarafından açılacak hukuku amme davasına mani değildir.

Ret talebi üzerine verilecek kararlar ve müracaat edilecek kanun yolları

Madde 27 – Reddin kabulüne dair olan kararlar katidir. Reddin kabul edilmemesine dair olan karar aleyhine acele itiraz yoluna müracaat olunabilir.

(Değişik: 5/3/1973- 1696/2 md.) Hakimi ret talebinin esasız olduğuna dair son tahkikatta verilecek karar aleyhine ancak hüküm ile birlikte kanun yoluna müracaat olunabilir.

Reddi istenilen hakim yapabileceği muameleler

Madde 28 – Reddi istenilen hakim ret hakkında bir karar verinceye kadar yalnız tehiri caiz olmayan muameleleri yapar.

(Ek Fıkralar: 7/1/1981 - 2369/1 md.) :

Ancak, hakimin duruşma sırasında reddedilmesi halinde bu ret konusunda bir karar verilebilmesi için duruşmanın tehiri veya taliki gerekse bile o celse duruşmaya devam olunur.Şu kadar ki 251 nci madde uyarınca tarafların iddia ve sözlerinin dinlenilmesine geçilemez ve ret konusunda bir karar verilmeden reddedilen hakim tarafından veya onun huzuruyla bir sonraki celseye başlanamaz.

Ret isteğinin haklı olduğuna karar verildiği takdirde geciktirilmesi caiz olmadığından ötürü yapılmış işlemler ayrık olmak üzere duruşmanın ret dilekçesinin verilmesinden sonraki kısmı tekrarlanır.

Hakimin re'sen ret kararı ve tetkik mercii

Madde 29 – (Değişik:5/3/1973-1696/3 md.)

Bir hakim reddini mucip sebepleri bildirerek davaya bakmaktan çekinirse ret talebini incelemeye yetkili olan merci, bu çekinmenin yerinde olup olmadığına karar verir.

Bu karar hakimin işten çekilmesini gerektirdiği ve bu sebeple davanın aynı mercide görülmesi imkansız olduğu takdirde, karar veren merci davayı başka hakime tevdi veya başka mahkemeye nakleder.

Bazı haller, bir hakimin hakimlik görevini yapmaktan memnu olduğu zannını uyandırırsa,aynı merci bu hususu kendiliğinden inceleyerek gereken kararı verir.

Bu maddede yazılı hallerde de gecikmesi caiz olmayan işler hakkında 28 inci madde hükmü uygulanır.

Ret isteminin geri çevrilmesi

Madde 29/A – (Ek: 7/1/1981 - 2369/2 md.)

Mahkeme, son tahkikat safhasında ileri sürülen hakimin reddi istemini aşağıdaki hallerde kabul etmeyerek geri çevirir:

1. Ret isteği zamanında yapılmamışsa;
2. Ret sebebi veya inandırıcı delil gösterilmemişse;
3. Ret isteminin duruşmayı uzatmak amacı ile yapıldığı açıkça anlaşılıyor ise.

Bu hallerde ret isteği, toplu mahkemelerde reddedilen hakimin müzakereye katılmasıyla, tek hakimli mahkemelerde de reddedilen hakimin kendisi tarafından geri çevrilir.

Bu kararlar aleyhine ancak hükümle birlikte kanun yoluna başvurulabilir.

Zabıt katiplerini ret

Madde 30 – (Değişik :5/3/1973 - 1696/4 md.)

Bu fasılda yazılı hükümler zabıt katipleri hakkında da uygulanır.

Zabıt katibinin reddi veya kendisinin reddini mucip sebepleri bildirerek görevden çekinmesi halinde gereken karar, zabıt katibinin yanında çalıştığı hakim veya mahkeme başkanı tarafından verilir.

Aynı işte zabıt katibinin hakim ile birlikte reddine karar verecek merci, hakime göre tayin olunur.

DÖRDÜNCÜ FASIL

*Kararlar, tefhim ve tebliğ**Kararların nasıl verileceği*

Madde 31 – Davaya duruşma esnasındaki kararlar, iki taraf dinlendikten ve duruşma haricindeki kararlar Cumhuriyet Müddeiumumisinin yazılı veya şifahi mütalaası alındıktan sonra verilir.

Kararların yazılış şekli

Madde 32 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/5 md.)

Bütün hakimlik ve mahkemelerin her türlü kararları muhalefet şerhleri dahil gerekçeli olarak yazılır. Kararların suretlerinde muhalefet şerhleri de gösterilir.

Kararın tefhim ve tebliği

Madde 33 – Alakadar tarafın yüzüne karşı itihaz edilen kararlar kendisine tefhim olunur ve isterse kararın bir sureti de verilir.

Diğer kararlar tebliğ olunur.

Alakadar olan taraf mevkuf ise tebliğ edilen varaka talebi halinde kendisine okunup anlatılır.

Müddeiumumiye verilmesi icab edip etmiyen kararlar ve tebligat ile kararların ifa ve infazı

Madde 34 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Tebliğ veya infaz edilecek kararlar Cumhuriyet Müddeiumumisine verilir; müddeiumumi tebliğ veya infaz için icab eden tedbirleri alır.

Mahkemelerin dahili muamelelerine veya muhakeme celselerinin inzibatına dair kararlar hakkında bu hüküm cari değildir.

(Değişik: 21/5/1985-3206/8 md.) Sulh hakimi her nevi tebligatı, karar ve ceza kararnamelerini doğrudan doğruya ifa ve infaz edebilir.

Tebliğat usulleri

Madde 35 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/9 md.)

Tebliğat, 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Madde 36 – 38 – (Mülga: 11/2/1959 - 7201/62 md.)

BEŞİNCİ FASIL

*Mehiller ve eski hale getirme**Günle tayin edilen mehiller*

Madde 39 – Gün ile tayin edilen mehillerde mehlin cereyanını istilzam eden tebliğ veya vakıa günleri hesaba katılmaz.

Hafta veya ayla tayin edilen mehiller

Madde 40 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Mehil, hafta veya ay olarak tayin edilmişse cereyana başladığı gün,son haftada isim ve son ayda sayı itibarile tekabül eden günün tatil saatinde ve şayed ay sonunda başlayıp da nihayet bulduğu ayda sayı itibarile mukabil gün yoksa ayın son gününde biter.

Son gün pazara veya her hangi bir tatile tesadüf ederse mehil; tatilin ertesi günü biter.

Kendisine mehil verilen kimsenin ikametgahı muamele yapacağı mahalden uzaksa Hukuk Muhakeme Usulü Kanununun 164 üncü maddesi hükmü tatbik olunur.

Mehle riayet imkansızlığı

Madde 41 – Mücbir sebepler veya beklenilmeyen veya sakınılması kabil olmıyan hadiseler neticesi olarak, bir mehle riayet imkansızlığı hasıl olursa, mehlin bitmesinden hasıl olacak neticeye karşı eski hale getirme talep olunabilir. Yapılan bir tebliğden kusuru olmaksızın haberdar olamamak keyfiyeti beklenilmeyen ve sakınılması mümkün olmıyan hallerdendir.

Eski hale getirme istidasının verilmesi

Madde 42 – Eski hale getirme istidası manii kalkmasından bir hafta içinde verilmek lazımdır. Bu istida, mehle riayet halinde usule dair muameleler hangi mahkemede yapılacak idiyse o mahkemeye verilir.

Müsted'i mehle riayet etmemesinin sebeplerini ve delillerini bildirir. Ve usule dair yapmadığı muameleyi istidayı verdiği anda yapar.

Eski hale getirme istidasının mercii ve bu husustaki kararlar

Madde 43 – Mehli içinde usul muamelesi yapılmış olsaydı esas hangi mahkeme hükmedecek idiyse eski hale getirme istidası hakkında dahi o mahkeme karar verir.

Eski hale getirme talebinin kabulüne dair olan karar katidir. Ancak reddine dair olan karar aleyhine acele itiraz yoluna müracaat olunabilir.

Eski hale getirme istidasının karara tesiri

Madde 44 – Eski hale getirme istidası kararın icrasını tehir etmez.

Ancak mahkeme, icranın tehirine karar verebilir.

ALTINCI FASIL

*Şahitler**Tanıkların çağırılması*

Madde 45 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/6 md.)

Tanıklar davetiye ile çağırılır. Davet üzerine gelmemenin kanuni neticeleri davetiyede gösterilir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/10 md.) Tutuklu veya acele işlerde, mahkeme davetiye tebliğ ettirmeksizin tanıklar için ihzar müzekkeresi verebilir. Şu kadar ki müzekkerede bu yoldan getirilmenin sebepleri gösterilir ve bunlara mahkemece davetiye ile gelen tanıklar hakkındaki işlemler uygulanır.

Davetiye fiili hizmette bulunan askerlere buldukları yerlerdeki askeri mamaklar vasıtasıyla tebliğ olunur.

Çağrıya uymayan tanıklar

Madde 46 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/7 md.)

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/11 md.) Usulü dairesinde çağırılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıklar zorla getirilir ve gelmemelerinin sebep olduğu masraflar ile beraber beşbin liradan onbin liraya kadar hafif para cezasına mahkûm edilirler.

Mazereti kabul olunarak yeniden davetiye ile çağırılması tensip olunan tanıklara para cezası ve masraf hükümlenmez.

Zorla getirilen tanık, evvelce gelmemesini mazur gösterecek sebepleri son radan bildirir ve bu mazeretin doğruluğunu ispat eder delil ve vesikaları gösterirse aleyhine hükmedilmiş olan ceza ve masraflar kaldırılır.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/11 md.) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin tatbikine istinabe olunan hakim ve naipler ile hazırlık tahkikatı esnasında sulh hakimleri dahi yetkilidir.

Fiili hizmette bulunan askerler hakkındaki ihzar müzekkeresi askeri makamlar vasıtasıyla infaz olunur.

Şahitlikten çekinme halleri

Madde 47 – Aşağıdaki kimseler şahitlikten çekinebilirler:

1 – Maznunun nişanlısı,

2 – Evlilik bağı kalmasa bile karısı veya kocası,

3 – Maznunun nesepten veya sebepten usul ve furuu yahut üçüncü dereceye kadar (Bu derece dahil) nesepten veya kendisiyle sıhriyet hasıl olan evlilik bağı kalmasa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dahil) sebepten civar hısımları ve maznun ile aralarında evlatlık bağı bulunanlar.

Yukarda yazılı kimselere dinlenmezden evvel şahitlikten çekinmek hakları olduğu bildirilir. Bu hakkı istimalden vazgeçenler dinlenirken dahi vazgeçmele rini geri alabilirler.

Meslek icabı şahitlikten çekinme halleri

Madde 48 – Müdafiler bu sıfatları ve hekimler ile ebeler sanatları icabında vakıf oldukları sırlar hakkında şahitlikten çekinebilirler. Ancak sır sahibi muvafakat ederse şahitlikten çekinemezler.

Devlet esrarı hakkında alakadarların şahitliği

Madde 49 – Devlet memurları memuriyetten çekildikten sonra bile, saklamakla mükellef oldukları vakıalar hakkında sırrın ait olduğu makam amirinin izni olmaksızın şahit sıfatıyla dinlenemezler.

Bu gibi hallerde İcra Vekilleri azası hakkında Reisicumhur ve Büyük Millet Meclisi azası hakkında Meclis tarafından izin verilir.

Şahitlik, Devletin selametine zarar verecek derecede olmadıkça bu izin verilir.

Reisicumhur mahremiyeti kendisi takdir eder ve şahitlikten çekinebilir.

Bu hüküm, reisliği zamamında hadis veya reisliği sebebiyle malümü olan vakıalardan dolayı eski Reisicumhurlar hakkında dahi caridir.

Şahidin kendi veya taallukatı aleyhine şahitlikten çekinmesi

Madde 50 – Bir şahit, kendisine sorulan ve vereceği cevap ile kendisini veya 47 nci maddenin 1, 2, 3 üncü fıkralarında gösterilen taallukatından birini ceza takibine uğratabilecek suallere cevap vermekten çekinebilir.

Şahitlikten çekinme sebebinin bildirilmesi

Madde 51 – 47, 48, 50 nci maddelerde gösterilen hallerde yapılacak talep üzerine şahit şahitlikten çekilmesinin sebebini bildirir ve bu husus da yeminiyle tasdik olunur.

Yemin verilmeyen şahitler

Madde 52 – Aşağıdaki kimseler yeminsiz dinlenir:

1 – Dinlenme sırasında on beş yaşını bitirmemiş olanlar, veya akıl ve fehim kuvvetlerinin tekemmül edememesinden veya zayıf bulunmasından dolayı yeminin mahiyet ve ehemmiyeti hakkında kafî bir fikir sahibi olmıyanlar.

2 – Ceza müddetleri içinde umumi hizmetlerden memnu bulunanlar.

3 – Tahkikatın mevzuu olan vakıalara iştiraktan veya yataklıktan maznun veya bu sıfatlardan biriyle mahkûm olanlar.

Şahitlikten çekinmeğe hakkı olan kimsenin çekinmemesi

Madde 53 – 47 nci madde mucibince şahitlikten çekinme hakkı olduğu halde çekinmiyen şahidin şahitliğinin yemin ile teyidi lazım gelip gelmiyeceğini hakim takdir eder. Bununla beraber şahit yemin etmekten çekinebilir. Ve bu hakkı kendisine bildirilir.

Şahitlerin dinlenmesi

Madde 54 – Her şahit ayrı ayrı, ve sonradan dinlenecek şahitler yanında bulunmaksızın dinlenir.

Son tahkikatın açılmasına kadar, tehirinde mazarrat umulan veya hüviyetin tayinine taallük eden hallerden başkasında şahitler birbirleriyle ve maznun ile yüzleştirilemezler.

Şahide vazifesinin ehemmiyetini anlatma

Madde 55 – Hakim lüzum görürse yeminden evvel şahide, ifasına davet olduğu vazifenin ehemmiyetini münasip bir lisanla anlatır.

Şahitlere yemin verilmesi

Madde 56 – Şahitler ayrı ayrı ve şahitlikten evvel yemin ederler. Bununla beraber icabında ve hele bir kimsenin şahit sıfatıyla dinlenmesi caiz olup olmadığına tereddüt edilirse yemin, şahitliğinden sonraya bırakılabilir.

Yemin Şekli

Madde 57 – Şahide teklif edilecek yemin şahadetten evvel: (Bir şey saklamaksızın ve bir şey katmaksızın kimseden korkmuyarak bir tesire kapılmıyarak bildiğimi namusum ve vicdanım üzerine dosdoğru söyleyeceğime yemin ederim) ve şahadetten sonra; (Bir şey saklamaksızın, bir şey katmaksızın kimseden korkmuyarak, bir tesire kapılmıyarak bildiğimi namusum ve vicdanım üzerine dosdoğru söylediğime yemin ederim) şeklinde olur. Yemin verilirken herkes ayağa kalkar.

Yeminin edası ve dilsizin yemini

Madde 58 – Şahit yemin şeklini yüksek sesle tekrar ederek veya okuyarak yemin eder.

Okuyup yazmak bilmiyen dilsizler işaretlerinden anlayan bir kimse vasıtasıyla ve işaretle yemin ederler. Okuyup yazmak bilen dilsizler yemin şeklini yazarak ve imzalarını koyarak yemin ederler,

Hazırlık tahkikatında tanıkların yemini

Madde 59 - (Değişik: 21/5/1985 - 3206/12 md.)

Tanıklara, hazırlık tahkikatı sırasında, Cumhuriyet savcıları ile sulh hakimleri tarafından dinlenmeleri halinde yemin verilir.

Tanığın tekrar dinlenmesi

Madde 60 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/13 md.)

Yemin ile dinlenen tanığın aynı tahkikat sırasında tekrar dinlenmesi gerekirse, yeniden yemin verilmeyip önceki yemini hatırlatılmakla yetinilebilir.

Şahide ilk defa sorulacak şeyler

Madde 61 – Şahide şahadetinden evvel adı,sanı,yaşı,işi, (...) ⁽¹⁾ ve ikametgahı sorulur. İktiza ederse şahadetine ne dereceye kadar itimat edilebileceği hakkında hakimi tenvir edecek hallere mütaallik ve hele maznun veya mağdur ile münasebetlerine dair sualler sorulur.

Şahide söylenecek şeyler ve sorulacak sualler

Madde 62 – Şahit dinlenmezden evvel hakim kendisine davayı anlatır, maznun hazır ise onu da gösterir ve şahit, şahitlik edeceği vakialara ait bildiği şeyleri söylemeğe davet olunur. Şahit şahitliğini ederken sözü kesilmez.

Şahitlik ettiği hususu tenvir ve ikmal etmek ve malûmatının müstenit olduğu halleri layığıyle takdir edebilmek için şahide sual sorulabilir.

(1) Bu aradaki "dini" sözcüğü Ana.Mah.'nin 2.2.1996 tarih ve E.:1995/25, K.:1996/5 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

Tanıklıktan ve yeminden sebepsiz çekinme

Madde 63 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/8 md.)

Kanuni bir sebep olmaksızın tanıklıktan veya yemin etmekten çekinen tanık bundan doğan masraflara ve 46 ncı madde gereğince para cezasına mahkûm olur. Bundan başka tanıklığa veya yemine zorlamak için; dinleneceği dava hakkında hüküm verilinceye kadar ve her halde 6 ayı geçmemek üzere tanık hapsedilebilir.

Kabahat davalarında bu müddet altı haftayı geçemez.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/14 md.) Bu tedbirleri almaya istinabe olunan hakim ve naipiler ile hazırlık tahkikatı sırasında sulh hakimleri dahi yetkilidir.

Bir davanın görüldüğü sırada bu tedbirler alındıktan ve tatbik olunduktan sonra o dava veya aynı işe ait diğer davada tekrar edilmez.

Şahide verilecek tazminat ve masraflar

Madde 64 – Hakim veya Cumhuriyet Müddeiumumisi tarafından davet olunan her şahidin, tarifeye göre kaybettiği vakit ile mütenasip bir tazminat istihsaline hakkı vardır. Bu tazminat Devlet Hazinesinden verilir. Şahit hazır olmak için seyahat etmeğe mecbur olmuş ise yol masrafiyle şahitliğe davet olunduğu mahaldeki ikamet masrafını alır.

YEDİNCİ FASIL

Ehlihibre ve keşif

Ehlihibrenin tabi olacağı hükümler

Madde 65 – Altıncı faslın aşağıda yazılı maddelere mugayir olmyan hükümleri ehlihibre hakkında dahi caridir.

Bilirkişinin tayini

Madde 66 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/9 md.)

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/15 md.) Çözümü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin rey ve mütalaasının alınmasına karar verilir. Hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişi dinlenemez. Bilirkişinin tayini ve üçten fazla olmamak üzere adedinin tespiti hakime aittir.

Hazırlık soruşturmasında, gecikmede sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısı da bu yetkiyi haizdir.

Belli hususlar hakkında rey ve mütalaalarını beyan ile kanun tarafından görevlendirilmiş resmi bilirkişi varsa, hususi sebepler olmadıkça başkası tayin edilemez.

Tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47 nci maddesinin uygulanması bakımından bilirkişi tetkikatı yaptırmaya hakimler mecburdur. Bilirkişinin, adli tabip yoksa, mütehasıs bir hekim olması şarttır.

Hazırlık soruşturmasında muayeneleri icabeden kimselerin muayeneleri, Cumhuriyet Savcılarının talebi ile yapılır.

Ehlihibrenin reddi

Madde 67 – Ehlihibre hakimın reddini mucip olan sebeplerden dolayı reddolunabilir.

Şahitlik ehlihibre olmağa mani değildir. Ret hakkı Cumhuriyet Müddeiumumisi ve davacı ile maznunundur. Hakim tarafından tayin olunan ehlihibrenin isimleri mani sebepler olmadıkça ret hakkını haiz olanlara bildirilir.

(**Ek: 5/3/1973 - 1696/10 md.**) Ret talebini işi soruşturmakta veya davayı görmekte olan hakim veya mahkeme inceler. Reddi isteyen taraf ret sebebini ispat ile mükelleftir. Yemin delil olmaz.

Ehlihibreliği kabule mecbur olanlar

Madde 68 – Muayyen hususlarda rey ve mütalaa beyaniyle resmen tanzif edilmiş olanlar yahut tetkikatın icrası için bilinmesi muktazi fen veya sanatla işigali meslek edinenler veya meslek edinmeğe resmen mezun olanlar ehlihibre tayin edildikleri takdirde kendilerine verilen vazifeyi yapmağa mecburdurlar.

Evvelce adliyeye müracaatla ehlihibrelik vezaifini ifaya hazır olduklarını bildirmiş olanlar da bu vazifeyi kabule mecburdurlar.

Ehlihibreye müracaatın sebebi delil olabilecek geçmiş vakıa ve halin tesbiti ise haklarında şahide mütaallik hükümler tatbik olunur.

Ehlihibrelikten çekinme hakkı, ehlihibre olarak dinlenemeyenler

Madde 69 – Şahitlikten çekinmeyi mucip olabilen sebepler ehli hibrelikten de çekilmeyi mucip olabilir. Ehlihibre makbul diğer sebeplere binaen dahi mütalaa beyanına mecbur tutulmayabilir.

Ehlihibre sıfatıyla dinlenmeleri mensup oldukları dairece memuriyetin menfaat ve icaplarına hanel vereceği beyan edilen Devlet memurları ehlihibre olarak dinlenemez.

Görevini yapmayan bilirkişi hakkındaki işlem

Madde 70 – (**Değişik: 21/5/1985 - 3206/16 md.**)

Rey vermekle mükellef olduğu ve usulü dairesinde çağrıldığı halde gelmeyen veya gelip de yeminden, rey ve mütalaa beyanından çekinen bilirkişiler hakkında tanıklara ilişkin hükümler uygulanır.

Ehlihibre tetkikatını hakim in idaresi

Madde 71 – Hakim lüzum görürse ehlihibrenin yapacağı tetkikleri kendisi sevk ve idare eder.

Ehlihibrenin yemini

Madde 72 – Ehlihibre mütalaaasını söylemezden veya raporunu vermezden evvel (bitarafane ve tamamen ilim ve fenne muvafık olarak reyini beyan edeceğine vicdanı üzerine) yemin eder.

Ehlihibre, kendisinden talep edilen neviden mütalaa beyan etmek için evvelce umumi surette yemin ettirilmişse yeniden yemin verilmeyerek evvelki yeminin ahdinde beyanı rey aldığı kayıtlı ve işaret eder.

Ehlihibrenin salahiyeti

Madde 73 – Ehlihibre lüzum gösterirse raporunu tanzim için şahitleri dinlemek ve maznunu sorguya çekmek suretiyle muhtaç olduğu mütemmim malumatın istihsali temin olunabilir. Aynı maksatla ehli hibrenin kısmen veya tamamen dosyayı tetkik etmesine ve şahitlerin dinlenmesinde veya maznunun sorguya çekilmesinde hazır bulunmasına ve hatta bunlara doğrudan doğruya sual sormasına dahi müsaade olunabilir.

Sanığın şuurunun tetkiki

Madde 74 – (**Değişik: 5/3/1973 - 1696/12 md.**)

(**Değişik : 21/5/1985 - 3206/17 md.**) Tedavi ve muhafazaya hükmolunması veya Ceza Kanununun 47 nci maddesinin uygulanması bakımından yapılan incelemede, bilir kişinin teklifi üzerine Cumhuriyet savcısı ve müdafî dinlendikten sonra sanığın res-

mi bir müessesede gözlemine hazırlık tahkikatı sırasında sulh hakimi ve son tahkikat sırasında mahkeme tarafından karar verilebilir. ⁽¹⁾

Sanığın müdafii yoksa, yardım için re'sen kendisine bir müdafii tayin edilir.

Sanık, gözlem altına alınma kararı aleyhine acele itiraz yoluna müracaat edebilir. Bu itiraz kararın yerine getirilmesini durdurur. ⁽¹⁾

(Yeniden düzenleme: 18/11/1992 - 3842/3 md.) Resmi müessesede gözlem süresi üç haftayı geçemez. Bu sürenin yetmeyeceği anlaşılırsa resmi müessesenin talebi üzerine, her seferinde üç haftayı geçmemek üzere ek süreler verilebilir; fakat sürelerin toplamı üç ayı geçemez. Sanık resmi müesseseye gönderilirken soruşturma dosyasında birlikte yollanır. Dosyanın bütünü ile yollanmasında sakınca gören hakim, bazı belgelerin suretlerini gönderebilir. Dosya en geç onbeş gün içinde geri gönderilir. Gerekliği takdirde hakim bu süreyi altı haftayı geçmemek üzere uzatabilir.

Resmi müessesede gözlem altına alınma süresi ilerde verilecek cezadan ve muhafaza ve tedavi tedbirinin asgari süresinden indirilir. ⁽¹⁾

Bilirkişinin mütalaasını bildirme şekli ve süresi

Madde 75 – (Değişik : 21/5/1985 - 3206/18 md.)

Bilirkişi mütalaasını yazı ile bildirir. Ancak, hemen mütalaa verilmesi mümkün olan işlerde bilirkişinin sözlü mütalaa ile yetinilebilir ve bu mütalaa tutanağa geçirilerek imza ettirilir.

Bilirkişi yazılı mütalaasını tayin edilen süre içerisinde vermeye mecburdur. Bu süre, işin niteliğine göre iki ayı geçemez. Belirlenen süre içerisinde mütalaasını vermeyen bilirkişi hakkında 63 üncü madde hükmü uygulanır.

Ehlihibre raporunun kafi görülmemesi halindeki muamele

Madde 76 – Hakim, verilen raporu kafi görmediği takdirde aynı ehlihibre yahut tayin edeceği diğer ehlihibre tarafından yeni bir rapor tanzim edilmesini emredebilir.

Raporunu itadan sonra ehlihibrenin reddi talep olunupta bu talep kabul edilmişse hakim, yeni bir rapor tanzim etmekte üzere başka ehlihibre tayin edebilir.

Lüzum görülen hallerde, ihtisası haiz resmi dairelerin reyleri dahi alınabilir.

(Ek fıkra: 12/12/2003-5020/2 md.) Mahkemeye sunulan bilirkişi raporunun maddî olgu ve fiilî gerçeklerle bağdaşmadığı yönünde kuvvetli emare ve şüphelerin bulunduğu kanaatine ulaşıldığı takdirde, bu bilirkişiler hakkında diğer kanunlardaki hukukî ve cezaî sorumluluklar saklı kalmak şartıyla 19.4.1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu hükümleri uyarınca işlem yapılmak üzere dava dosyasının tasdikli bir örneği yetkili Cumhuriyet savcılığına gönderilir.

Ehlihibreye tazminat, masraf ve ücret

Madde 77 – Ehlihibre tarifeye göre kaybettiği vakit için alacağı tazminattan başka tetkikat ve seyahat masraflarını ve çalışmasıyla uygun ücretini alır.

Keşif

Madde 78 – Keşif, hakim veya naibi veyahut istinabe olunan hakim ile tehirinde mazarrat umulan hallerde Cumhuriyet Müddeiumumisi tarafından yapılır.

Keşif yapıldığı vakit buna dair tanzim olunacak zabıt varakalarına mevcut olan hal ve vaziyetle hadisenin hususi mahiyetine göre vücudu umulupta bulunamıyan eserlerin ve izlerin yokluğunu yazılır.

Ölüm muayenesi ve otopsi

Madde 79 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/19 md.)

Bir ölünün adli muayenesi tabip huzuru ile yapılır. Adli muayenede ölünün tıbbi kimliği, ölüm zamanı ve ölüm sebebini tayin için harici bulgular tespit edilir.

Otopsi, hakim ve tehirinde zarar umulan hallerde Cumhuriyet savcısı huzurunda biri adli tabip veya patalog olmak şartı ile iki hekim tarafından yapılır.

Zaruret halinde bu işlem bir hekim tarafından da yapılabilir. Ancak zaruret halinin otopsi raporuna açıkça yazılması gerekir.

(1) Birinci fıkradaki, "gözetilmesine alınmasına" ifadesi ile üçüncü ve beşinci fıkralardaki, "gözetilmesine alma" ifadeleri 18.11.1992 tarih ve 3842 Sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile sırasıyla, "gözlemine" ve "gözlem altına alınma" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Bu işlem, ölüyü son hastalığında tedavi eden hekime yaptırılmaz. Bununla beraber tedavi eden hekim hastalığın seyri hakkında bilgi vermek üzere otopside hazır bulunmaya davet olunabilir.

Gömülen ölünün muayenesine veya üzerinde otopsi yapılmasına lüzum görüldüğü takdirde, ölünün mezardan çıkarılmasına hazırlık tahkikatında Cumhuriyet savcısı, son tahkikatta mahkeme tarafından müsaade olunur ve gerekli işlemler karar veren mercice yerine getirilir.

Ölünün hüviyetini tayin

Madde 80 – Mani sebepler olmadıkça otopside evvel ölünün hüviyeti her suretle ve bilhassa kendisini tanıyanlara gösterilerek, bilgilerine müracaat olunarak tayin olunur ve elde edilmiş bir maznun varsa ölü tanınmak üzere ona da gösterilir.

Otopsi

Madde 81 – Otopsi, ölünün hali müsait oldukça mutlak (baş, göğüs ve karnı) nın açılmasını icabettirir.

Yeni doğmuş çocuğun ölüsü üzerindeki tetkikler

Madde 82 – Yeni doğmuş bir çocuk ölüsünün açılmasında yapılacak fenni tetkikler, çocuğun bilhassa doğumu mütaakıp yahut doğum esnasında yaşayıp yaşamadığını ve vaktinde doğup doğmadığını yahut vakitsiz doğmuşsa yaşayabilecek bir halde olup olmadığını tayine matuf olur.

Zehirlenme şüphesi üzerine yapılacak işlem

Madde 83 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/20 md.)

Zehirlenme şüphesi olan hallerde organlardan parça alınırken, bu organın görünen şekli ile tahrifatın tarif edilmesi gerekir. Ölüde yahut sair yerlerde bulunmuş olan şüpheli maddeler bir kimyager veya tahlil ile resmen görevlendirilmiş bir makam tarafından tahlil olunur.

Hakim bu tahlilin bir hekimin katılmasıyla veya idaresinde yapılmasını emredebilir.

Kalpazanlık ve evrakı nakdiye sahtekarlığında yapılacak tetkikler

Madde 84 – Kalpazanlık ve evrakı nakdiyeye ait sahtekarlık suçlarında zaptolunan paralar ve evrak lüzum görülürse bunların sahihlerini tedavüle çıkaran makamlara tetkik ettirilir. Bu makamlar taklit veya sahtekarlığın ne suretle yapılmış olduğu ve eserleri neden ibaret bulunduğu hakkında rey beyan ederler.

Yabancı paraları ve evrakı için de selahiyetli Türk makamlarının reyi alınmakla iktifa olunur.

Vesikanın tetkiki suretleri

Madde 85 – Bir vesikanın doğruluğunu veya sahteliğini tahkik etmek yahut failini meydana çıkarmak için ehlihibre marifetiyle yazı ve mühür tetkikatı yapılabilir.

SEKİZİNCİ FASIL

Zabıt ve arama

Sübut vasıtalarından olan eşyanın muhafaza ve zaptı

Madde 86 – Tahkikat için sübut vasıtalarından olmak üzere faydalı görülen yahut musadereye tabi olan eşya muhafaza veya başka bir suretle emniyet altına alınır.

Bu eşya bir şahsın yanında bulunur ve bu şahıs rızasıyla teslimden kaçınırsa zaptolunabilir.

Talep vukuunda eşyayı vermeyenler hakkındaki muamele

Madde 87 – Yukardaki maddede yazılı bir eşyayı yanında bulunduran şahıs talep üzerine bu eşyayı göstermek ve teslim etmekle mükelleftir.

Kaçınma halinde bu eşyanın zilyedi hakkında 63 üncü maddenin cebre mütaallik hapis hükmü tatbik edilir.

Şehadetten çekinmeğe mezun olan şahıslar hakkında bu hüküm tatbik olunmaz.

Teslim olunmıyacak vesikalar

Madde 88 – Resmi dairelerde saklı evrak ve sair vesikalar münderecatının ifşası memleketin selametine zarar vereceği o dairenin en büyük amiri tarafından beyan edilirse bu evrak ve vesikaların gösterilmesi ve teslimi istenmez. Şükadar ki bu beyan kafi görülmezse o dairenin mensup olduğu vekaletle müracaat olunabilir.

Zaptolunmıyacak mektuplar

Madde 89 – Maznun ile 47 ve 48 inci maddeler mucibince şahitlikten çekinme hakkı olan kimseler arasında teati olunan mektuplar bu kimseler yanında bulundukça ve bunlar tahkikatın mevzuu olan vakıalara iştirak etmiş olmak veya yataklık etmek şüphesi altında olmadıkça zaptedilemez.

Zabıt kararı vermek salahiyeti

Madde 90 – Zapta karar vermek salahiyeti hakimindir. Ancak tehirinde mazarrat görülen hallerde Cumhuriyet Müddeiumumileri ve bunların muavini sıfatıyla emirlerini icraya memur olan zabıta memurları zabıt muamelesini yapabilirler.

Hakimin kararı olmaksızın yapılan zabıt muamelesinde alakadar şahıs veya bunun mümeyyiz olan hısımlarından biri hazır bulunmamış veya bunlardan biri hazır bulunupta zabıt muamelesine açıkça itiraz etmişse zabıt muamelesini yapan memur bunu üç gün zarfında hakime tasdik ettirmeğe mecburdur.

Kendi nezdinde zabıt muamelesi yapılan kimse her ne zaman isterse hakimden bu husus hakkında karar itirazını isteyebilir.

Bu bapta karar vermek salahiyeti hukuku amme davası henüz açılmamış olan hallerde zabıt muamelesinin yapıldığı yerin sulh hakimine aittir.

Zabıt muamelesi hukuku amme davasının açılmasından sonra Cumhuriyet Müddeiumumileri veya zabıta memurları tarafından yapılmış olduğu halde davaya bakmakta olan hakim üç gün içinde bu muameleden haberdar edilir ve zaptedilen eşya emrine hazır bulundurulur.

Harb gemileri dahil olmak üzere askeri hizmetlere mahsus yerlerde yapılacak zabıt muamelesi hakim veya Cumhuriyet Müddeiumumisinin talep ve iştirakiyle askeri makamlar tarafından ifa olunur.

Ancak askeri hizmetlere mahsus yerler ordu ile alakası olmıyan kimseler tarafından munhasıran işgal edildiği takdirde askeri makamların müdahalesine lüzum yoktur.

Maznuna gönderilen mektup, telgraf vesair mersulelerin zaptı

Madde 91 – Maznuna gönderilen mektuplar vesair mersule ve telgrafların posta ve telgrafhanede zaptı caizdir.

Maznun tarafından veya ona hitaben gönderildiği bazı hallerden anlaşılın ve tahkikat noktai nazarından münderecatının ehemmiyeti haiz olduğu tayin edilen mektuplar vesair mersule ve telgrafların dahi bu yerlerde zaptı caizdir.

Mektup, telgraf vesair mersulelerin zaptı kararı

Madde 92 – Bundan evvelki maddede yazılı olan zabıt muamelesi ancak hakim tarafından yapılabilir.

Tehirinde mazarrat umulan ve munhasıran kabahatlere mütaallik bulunmayan hallerde bu muamelenin icrasına Cumhuriyet Müddeiumumileri dahi salahiyetlidir.

Şukadar ki müddeiumumiler kendilerine verilen şeyleri ve bilhassa mektup lar vesair posta mersulelerini açmaksızın derhal hakime tevdi etmek mecburiyetindedirler.

Cumhuriyet Müddeiumumisi tarafından emrolunan zabıt muamelesi eşya henüz teslim edilmemiş olsa bile üç gün içinde hakim tarafından tasdik olunmadığı takdirde hükümsüzdür.

Cumhuriyet Müddeiumumisinin verdiği emir üzerine yapılan, zabıt muamelesiyle mektup vesair posta mersulelerinin açılması hakkında karar itası 90 ncı madde mucibince salahiyetli hakimindir.

Tedbirlerin alakadarlara bildirilmesi

Madde 93 – Tahkikatın gayesine hanel vermek ihtimali olmadıkça 91 ve 92 nci maddelere göre alınacak tedbirler alakadarlara bildirilir.

Açılmasına karar verilmemiş olan mektup ve mersuleler derhal alakadarlara teslim olunur. Açılıpta alıkonulması icabetmeyenler hakkında da bu yolda muamele edilir.

Alıkonulan bir mektubun tahkikat için gizli tutulmasında fayda görülmeyen kısımlarının sureti mürselünileye gönderilir.

Maznuna, şerikine ve yatağına ait yerlerin ve şeylerin aranması

Madde 94 – Bir suç işlemek veya buna iştirak veyahut yataklık etmek şüphesi altında bulunan kimsenin evi ile ona ait sair mahallerde arama yapılabileceği gibi gerek üzeri ve gerek eşyası dahi aranabilir.

Bu arama şüphe altında bulunan kimsenin yakalanması maksadiyle yapılabileceği gibi sübut delillerinin meydana çıkarılması umulan hallerde dahi yapılabilir.

Maznun ile şerikinden ve yatağından başka kimseler hakkındaki arama

Madde 95 – Yukardaki maddede yazılı kimselerden başkalarının gerek üzerlerinde ve gerek eviyle sair mahallerde arama, ancak maznunun yakalanması veya suçun izlerinin takibi veya muayyen bazı eşyanın zaptı maksadiyle yapılabilir.

Bu hallerde aramanın yapılması, aranılan şahsın veya takip edilen izlerin yahut zaptedilecek eşyanın aranılacak şahıs veya mahallerde bulunduğunu istidlal ettirebilecek vakıaların vücuduna bağlıdır.

Bu takyit, maznunun içinde tutulduğu veya takibi sırasında girdiği mahallerle emniyeti umumiye idaresinin nezareti altında bulunan bir şahsın oturduğu mahaller hakkında cari değildir.

Gece yapılacak arama, gecenin tayini

Madde 96 – Meşhut cürüm ile tehirinde mazarrat görülen haller veya firar eden bir mevkuf veya mahpusun tekrar yakalanması hali müstesna olmak üzere meskende veya iş mahalleri ile sair kapalı yerlerde gece vakti arama yapılmaz.

Bu takayyüt Emniyeti Umumiye İdaresinin hususi nezareti altında bulunan şahısların oturdukları yerlerle geceleyin herkesin girip çıkabileceği mahaller yahut mahkûmların toplanma veya sığınma veya suç ile elde edilen eşyayı saklama mahalli veyahut gizli kumar yerleri veya umumhaneler gibi polisçe maruf olan yerler hakkında cari değildir.

(Son fıkra Mülga: 9/7/1953 - 6123/3 md.)

Arama kararı salahiyeti

Madde 97 – Aramaya karar vermek salahiyeti hakimindir. Ancak tehirinde mazarrat umulan hallerde Cumhuriyet Müddeiumumileri ve müddeiumumilerin muavini sıfatiyle emirlerini icraya memur olan zabıta memurları arama yapabilirler.

Hakim veya Cumhuriyet Müddeiumumisi hazır olmaksızın süknada veya iş görmeğe mahsus mahaller ile kapalı yerlerde aramada bulunabilmek için o mahal ihtiyar heyetinden veya komşulardan iki kişi bulundurulur.

Yukardaki fıkra gösterilen takayyüt 96 ncı maddenin ikinci fıkrasında yazılı mahallere şamil değildir.

Harb gemileri dahil olmak üzere askeri hizmetlere mahsus yerlerde yapılacak zabıt muamelesi hakim veya Cumhuriyet Müddeiumumisinin talep ve iştirakiyle askeri makamlar tarafından derhal ifa olunur. Ancak askeri hizmetlere mahsus yerler ordu ile alakası olmayan kimseler tarafından munhasıran işgal edildiği takdirde askeri makamların müdahalesine lüzum yoktur.

Aramada kimlerin bulunabileceği

Madde 98 – Arama muamelesine tabi yerlerin sahibi veya eşyanın zilyedi aramada hazır bulunabilir. Kendisi bulunmazsa mümessili veya mümeyyiz hısımlarından biri yahut kendisiyle birlikte sakin olan bir kimse veya komşusu bulundurulur.

95 inci maddenin birinci fıkrasında gösterilen hallerde zilyed ve bulunmazsa yerine davet olunacak kimse muameleye başlamazdan evvel aramanın gayesinden haberdar edilir.

96 ncı maddenin ikinci fıkrasında yazılı yerlerin zilyedi hakkında bu hüküm tatbik olunmaz.

Aramaya maruz kalan kimseye verilecek varaka ve vesika

Madde 99 – Aramanın hitamında aramaya maruz kalan kimseye talebi üzerine aramanın 94 ve 95 inci maddelere uyan sebeplerini ve 94 üncü maddede gösterilen halde cezalandırılması maksut olan fiilin mahiyetini mübeyyin bir varaka verilir. Yine talebi üzerine zaptolunan veya emniyet altına alınan eşyanın müfredatını havi bir defter ve şayet şüpheli dair bir şey elde edilmemiş ise bunu mübeyyin bir vesika verilir.

Muvakkat zabıt

Madde 100 – Arama neticesinde yapılmakta olan tahkikatla alakası bulunmayan ve fakat diğer bir suçun işlendiği şüphesini uyandırabilecek olan eşya bulunursa bu eşya muvakkat olarak zaptolunur ve keyfiyet Cumhuriyet Müddeiumumiliğine bildirilir.

Zabıt defteri ve mühürlenmesi

Madde 101 – Tevdi veya zaptolunan eşyanın tam bir defteri yapılır ve karışmasının veya değişmesinin önü alınmak için bu eşya resmi mühürle mühürlenir veya bir işaret konulur.

Kağıtların tetkik salahiyeti

Madde 102 – Aramaya tabi olan kimsenin kağıtlarını tetkik salahiyeti hakimindir. Diğer memurların elde edilen kağıtları tetkik edebilmeleri zilyedinin rızasına bağlıdır. Rızası olmazsa bu memurlar tetkikini lüzumlu addettikleri kağıtları mümkünse zilyedinin huzurunda bir zarfa koyarak ve resmi mühürle mühürleyerek hakime gönderirler.

Kağıtların ziyedi veya bunun mümessili kendi mühürünü dahi vaz'a mezundur. İlerde mühürün fekkine ve kağıtların tetkikına karar verildiği takdirde bu muamelenin icrasına hazır bulunmak üzere ziyedi veya mümessili mümkünse davet olunur. Hakim bir suçta taallük eden kağıtları Cumhuriyet Müddeiumumiliğine tevdi eder.

Mağdurdan alınan eşyanın iadesi

Madde 103 – Bir suçtan mağdur olan kimseden suç sebebiyle alınmış olan eşya tahkikatın neticesiyle beraber ve hatta daha evvel resen ve bu hususta ayrıca bir hükme hacet kalmaksızın mağdura geri verilir. Meğer üçüncü şahıslar tarafından buna itiraz edile.

Alakadar şahıslar haklarını hukuk davası ikamesi suretiyle alabilmek salahiyetini muhafaza ederler.

DOKUZUNCU FASIL

Tevkif, muvakkat yakalama ve salıverme

Maznunun tevkifini mucip haller

Madde 104 – (Değişik : 18/11/1992 - 3842/4 md.) Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler aşağıdaki hallerde tutuklanabilir.

1 – Kaçma şüphesini uyandıracak vakıalar bulunması.

2 – Delillerin yok edilmesi, değiştirilmesi, gizlenmesi, şeriklerin uydurma beyana veya tanıkların yalan tanıklığa veya tanıklıktan kaçmaya sevk edildiğini, bilirkişilerin etki altına alınmasına çalışıldığını gösteren hal ve davranışların bulunması.

Soruşturma konusu olan suçun, kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektirmesi veya sanığın ikametgahı veya meskeninin bulunmaması veya kim olduğunu ispat edememesi durumunda yukarıda bir ve iki numaralı bentlerdeki haller var sayılabilir.

Altı aya kadar hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlarda sanık ancak, suçun toplumda infial uyandırması veya ikametgahı veya meskeninin bulunmaması veya kim olduğunu ispat edememesi halinde tutuklanabilir.

Soruşturma konusu fiilin önemi veya uygulanabilecek ceza veya emniyet tedbiri dikkate alındığında tutuklama haksızlığa sebep olabilecekse veya tutuklama yerine bir başka yargılama önlemi ile amaca ulaşılabilecek ise tutuklamaya karar verilemez.⁽¹⁾

Hafif hapisli suçlarda tevkif

Madde 105 – (Mülga: 18/11/1992 - 3842/31 md.)

Sanığın tutuklanması ve tutuklama müzekkeresinin şekli

Madde 106 - (Değişik: 5/3/1973 - 1696/13 md.)

(Değişik Birinci Fıkra : 18/11/1992 - 3842/5 md.) Sanığın tutuklanmasına ancak hakim karar verir. Tutuklanması talep edilen sanık hazırca karardan önce dinlenir, hazır bulunan sanık isterse sorgu sırasında vekaletname aranmaksızın müdafii de hazır bulunabilir ve karar verilmeden önce Cumhuriyet Savcısı ile hazır olan müdafii dinlenir. Sanık hazır değilse talebe ilişkin karar, yokluğunda ve evrak üzerinden verilir.

(Değişik: 18/11/1992 - 3842/5 md.) Tutuklama müzekkeresinde, sanığın mümkün olduğu kadar açıkça kim olduğu ve şekli ile kendisine isnad olunan fiil, fiilin gerçekleştiği zaman ve yer, fiilin kanunda hükme bağlandığı maddeler, suçun kanuni unsurları ve tutuklamanın sebebi belirtilir.

Tutuklama müzekkeresinin sureti tutma anında tebliğ edilir. Bu mümkün olmadığı takdirde de, tutma sebepleri ve aleyhindeki isnat sanığa hemen yazılı olarak bildirilmekle beraber tevkifevine konulduğunun en geç ertesi günü kendisine tebliğ olunur. Tebliğ, tutuklama müzekkeresinin aslına, bir suretinin sanığa verildiği ve tarihi yazılmak ve sanığın yakalandığı gün gösterilmek ve altı sanık ile tebliğ yapan memur tarafından imzalanmak suretiyle olur ve bu asıl tevkifevi dosyasında saklanır. Bu muamelenin yapıldığı yazılı olan tutuklama müzekkeresinin diğer bir sureti dava dosyasına konur.

Sanığa, tutuklama müzekkeresinin tebliğinde tutuklama kararına itiraz hakkı olduğu bildirilir.⁽¹⁾

Sanığın tutuklanmasından kimlere haber verileceği

Madde 107 – (Değişik: 6/2/2002 - 4744/6 md.)

Tutuklamadan ve tutuklamanın uzatılmasına ilişkin her karardan tutuklunun bir yakınına veya belirlediği bir kişiye, hâkimin kararıyla gecikmeksizin haber verilir.

Ayrıca, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürmemek kaydıyla, tutuklunun tutuklamayı bir yakınına veya belirlediği bir kişiye bizzat bildirmesine de izin verilir.

Tutuklunun sorguya çekilmesi

Madde 108 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/15 md.)

(Değişik birinci fıkra: 18/11/1992-3842/6 md.) Sanık tutuklama müzekkeresi üzerine tutulduğunda derhal ve nihayet yirmidört saat içinde yetkili hakim önüne çıkarılarak sorguya çekilir ve tutmanın devam edip etmeyeceği hakkında bir karar verilir.

(Değişik: 18/11/1992 - 3842/6 md.) Sanığı en yakın hakim önüne getirmek için gerekli süre bu yirmidört saatlik süreye dahil değildir.

Sanığa, sorgu sırasında aleyhindeki vaziyet ve hallerden haber verilir.

Sorguya çekme, sanığın kendi lehine meydana koyacağı delillere mani olmayacak tarzda cereyan etmelidir.

(Beşinci fıkra Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)

(Ek: 18/11/1992 - 3842/6 md.) Bu Kanunun 223 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile 229 uncu maddesindeki tutuklama sebepleri hariç sanığın sorgusu sırasında yalnız Cumhuriyet Savcısı ile müdafî hazır bulunabilir ve tutulmanın devam edip etmeyeceği hakkında bir karar verilmeden önce Cumhuriyet Savcısı ile hazır bulunan müdafî dinlenir.⁽¹⁾

Tutuklunun Salıverilmesi

Madde 109 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/16 md.)

Sanık 108 inci maddede gösterilen süre içinde yetkili hakim önüne çıkarılmıyorsa aynı süre içinde tutulma yerine en yakın sulh hakimi önüne çıkarılır.

Sorguya çekilmede tutuklama müzekkeresinin geri alındığı veya tutulan kimsenin tutuklama müzekkeresinde yazılan şahıs olmadığı anlaşılırsa sanık hemen salıverilir.

(1) Bu maddede 18/11/1992 tarih ve 3842 sayılı Kanunla yapılan değişikliğin, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanına giren suçlarda uygulanmayacağı, bunlar hakkındaki uygulamanın değişiklikten önceki hükme göre yapılacağı söz konusu Kanunla hükme bağlanmıştır.

Tutuklulukta geçecek süre

Madde 110 – (Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.; yeniden düzenleme: 18/11/1992 - 3842/ 7 md.)

Hazırlık soruşturmasında tutukluluk süresi azami altı aydır. Kamu davasının açılması halinde bu süre hazırlık soruşturmasında tutuklulukta geçen süre dahil iki yılı geçemez.

Soruşturmanın veya yargılamanın özel zorluğu veya geniş kapsamlı olması sebebiyle yukarıda belirtilen sürelerin sonunda kamu davası açılmamış veya hüküm tesis edilememiş ise, soruşturma konusu fiilin kanunda belirtilen cezasının alt sınırı yedi seneye kadar hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlarda tutuklama kararı kaldırılır. Yedi sene ve daha fazla hürriyeti bağlayıcı cezaları gerektiren suçlarda tutuklama sebebine, delillerin durumuna ve sanığın şahsi hallerine göre tutukluluk halinin devamına veya sona erdirilmesine veya uygun görülecek nakdi kefaleti vermesi şartıyla sanığın tahliyesine karar verilebilir.⁽¹⁾

Madde 111 – (Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)

Tutukluluğun devam edip etmeyeceğinin incelenmesi

Madde 112 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/21 md.)

Hazırlık tahkikatı sırasında sanığın tutukevinde bulunduğu müddetçe ve en geç otuzar günlük süreler içerisinde tutukluluk halinin devamının gerekip gerekmeyeceği Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh hakimi tarafından incelenir.

Tutukluluk halinin incelenmesi yukardaki fıkrada öngörülen süre içinde sanık tarafından da istenebilir.

Mahkeme, tutukevinde bulunan sanığın duruşmasında, tutukluluk halinin devamının gerekip gerekmeyeceğini her celse veya şartların gerçekleştiğinde celse arasında re'sen kararlaştırılır.

Madde 113 – 115 – (Mülga: 8/6/1936 - 3006/2 md.)

Tutuklunun konacağı yer ve hakkında yapılacak işlem

Madde 116 – (Değişik: 24/10/1984 - 3063/1 md.)

Tutuklanan kimse mümkün olduğu kadar hükümlülerden ayrı bir yere konur veya ayrı bir odada bulundurulur.

Tutuklu hakkında ancak tutuklama ile gözetilen gayeyi ve tutukevinin düzenini sağlayacak kadar kayıtlamada bulunulur. Tutuklu, tutukevinin düzen ve emniyetini bozmamak ve tutuklanmasındaki gaye ile uygun olmak şartıyla servet ve durumuna göre kendisi masraf ederek istirahat ve meşgalesini düzenleyebilir.

Tutuklu, tutukevinde ciddi bir tehlike teşkil ettiği ve özellikle öteki tutukluların emniyeti için zaruri görüldüğü veya intihara veya kaçmaya kalktığı yahut bu yolda hazırlıkta bulunduğu takdirde, sağlığına zarar vermeyecek tedbirler alınabilir.

Tutukevinin kanun, tüzük, yönetmelik ve emirlerle belirlenmiş düzenini bozan tutuklular hakkında, hükümlülere uygulanan disiplin cezalarına ve bunların neticelerine dair hükümler tatbik edilir.

(Değişik: 16/5/2001-4675/7 md.) Yukarıda belirtilen disiplin cezaları ve tedbirlere dair kararlar, ilgili kurul veya memurlar tarafından alınır ve infaz hakiminin onayına sunulur. Kararlar infaz hakiminin onayından sonra uygulanır. Acil hallerde bu kararlar, ilgili kurul veya memurlar tarafından alınarak uygulamaya konulur ve derhal infaz hakiminin onayına sunulur.

Tutuklu duruşmaya bağlı olmayarak çıkarılır.

Tevkiften kefaletle vazgeçilebilmesi

Madde 117 – (Değişik: 28/6/1938 - 3515/1 md.)

104 üncü maddenin ilk fıkrasının ikinci bendi hükmü haricindeki sebeplerden dolayı tevkifine karar verilen maznunun kefalet vermesi şartile tevkifinden vazgeçilebilir.

(1) Bu fıkrada yer alan "cezalar ile ölüm cezalarına" ibaresi, 14/7/2004 tarihli ve 5218 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle "cezaları" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(İkinci fıkra Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)

Kefaletin neveleri

Madde 118 – Kefalet gerek para ve gerek Devlet esham ve tahvilleri tevdi suretiyle olabileceği gibi muteber kimselerin mali kefalet vermesiyle de olabilir.

Kefaletin miktar ve nevini takdir hakimindir.

(Ek: 12/6/1979 - 2248/2 md.) Hakim, kefaletin miktar ve nevinin takdirinde; suçun niteliğini, sanığın kişisel durumunu ve yargı organlarınca yapılacak işlemlere uyup uymayacağını gözönünde bulundurur.

Türkiye'de oturmayan tutuklunun salıverilmesinde vekil tayini ve kefalet parasının takdiri⁽¹⁾

Madde 119 – Kefaletle salıverilmesini isteyen maznun Türkiye'de oturmuyorsa kendisine yapılacak tebligatı kabul için davaya bakacak mahkemenin kazası dairesinde ikamet eden bir kimseyi tevkil eder.

(Ek: 12/6/1979 - 2248/3 md.) Mahkeme, bu kimseler hakkında yukarıdaki madde gereğince takdir edilecek kefalet parasının, o tarihteki resmi kur esas alınarak oturdukları yabancı devlet parasıyla ödenmesine karar verebilir.

Salıverilen mevkufun yeniden tevkifi

Madde 120 – Maznun kaçmak hazırlığında bulunur veya usulü dairesinde davet emrine mazereti olmaksızın itaat etmez yahut tevkifini müstelzim yeni sebepler elde edilirse verdiği kefalete bakılmaksızın yeniden tevkif olunur.

Kefaletle lüzum kalmaması ve kefaletten kurtulma

Madde 121 – Maznun yeniden tevkif edildiği veya tevkif müzekkeresi geri alındığı yahut maznun hakkında hürriyeti tahdit eden bir ceza hükmolunupta infazına başlandığı takdirde henüz Hazineye irat kaydedilmemiş olan kefaletle lüzum kalmaz.

Kefalet etmiş olan kimse hakim tarafından tayin olunan mehil içinde maznunu getirdiği veya maznunun firar niyetinde bulunduğunu gösteren vakıaları tevkifine müsait olacak kadar bir müddet evvel haber verdiği takdirde kefaletten kurtulur.

Kefalet parasının irad kaydı ve acele itiraz

Madde 122 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik birinci cümle: 18/11/1992 - 3842/8 md.) Sanık soruşturma veya duruşmada mazeretsiz hazır bulunmaz veya mahkum olup da hürriyeti bağlayıcı cezanın infazından kaçarsa kefalet karşılığı hazineye gelir kaydedilir veya para cezasını, ödeme emrinin tebliğine rağmen süresinde ödemez ise kefalet karşılığında para cezası mahsup edilerek kalan para hazineye gelir kaydedilir. Bu hususa karar verilmezden evvel maznuna kefalet etmiş olanlar izahat vermeğe davet olunur. Bu karar aleyhine ancak acele itiraz yoluna müracaat olunabilir.

Bu itiraz üzerine bir karar verilmeden evvel şifahi olarak iddialarını izah ve tesbit edilen vakıaları münakaşa etmek üzere alakadarlara ve Cumhuriyet Müddeiumumisine müsaade olunur.

Kefalet karşılığının Hazineye irad kaydına dair olan karar feshi kabil olduğu müddet içinde maznuna kefalet etmiş olanlar hakkında muvakkaten icra olunabilir.

İtiraz müddetinin geçmesiyle bu karar hukuk mahkemelerinden verilen ve kat'ileşen kararlar hükmünde olur.

(1) Madde başlığı 12/6/1979 tarihli ve 2248 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle değiştirilmiş olup, değişiklik metne işlenmiştir.

Tutuklama müzekkeresinin geri alınması ve hükmünün son bulması

Madde 123 – (Değişik 21/5/1985 - 3206/22 md.)

Tutuklama sebeplerinin ortadan kalkması veya beraat kararı verilmesi hallerinde tutuklama müzekkeresinin hükmü sona erer.

Kanun yoluna başvurma sanığın salıverilmesini geri bırakmaz.

Tevkif ve salıverme kararlarını vermek yetkisi

Madde 124 – (Değişik: 7/6/1937 - 3207/1 md.)

Tevkif ve kefaletle salıverme hakkındaki kararlar yetkili hakim tarafından verilir.

(İkinci fıkra Mülga: 5/3/1973 - 1696/17 md.)

Cumhuriyet Müddeiumumisi yetkili olan merciden maznunun tevkifini isteyebilir. Bu merci,ret veya kabul hakkında bir karar vermeğe mecburdur.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/23 md.) Davanın açılmasından sonra acele hallerde mahkeme başkanı dahi aynı yetkiye sahiptir.

Sulh hakiminin tevkif müzekkeresi kesmesi

Madde 125 – Sulh hakimi hukuku amme davası açılmazdan evvel dahi tevkif müzekkeresi kesilmesini haklı gösterecek sebep varsa Cumhuriyet Müddeiumumisinin talebi üzerine veya tehirinde mazarrat umulan hallerde resen tevkif müzekkeresi verebilir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/24 md.) Bu tutuklama veya kefaletle salıvermeye karar vermek hakkı suçun işlendiği veya sanığın yakalandığı yer sulh hakimindedir. Ancak, fiili veya hukuki imkansızlık hallerinde yetkili hakimin mensubu olduğu ağır ceza merkezindeki sulh hakimi de yetkilidir.

106 ncıdan 123 üncüye kadar olan maddeler hükümleri bu hallerde de caridir.

Tevkif müzekkeresinin geri alınması talebi, C. M. U. sinin maznunu salıvermesi

Madde 126 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Cumhuriyet Müddeiumumisi hukuku amme davasını açmadığı veya maznunun mevkufiyetinin devamına lüzum görmediği takdirde tevkif müzekkeresi hükümsüz kalır. Bu hallerde Cumhuriyet Müddeiumumisi maznunu hemen salıverir.

Meşhud cürümde yakalama, meşhud suç

Madde 127 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Meşhud cürüm sırasında rastlanan veya meşhud cürümden dolayı takib olunan şahsın firarı umulur veya hemen hüviyetini tayin mümkün olmazsa tevkif müzekkeresi olmaksızın dahi o şahsı herkes muvakkaten yakalayabilir. Cumhuriyet Müddeiumumisi veya derhal amirlerine müracaat imkanı olmayan hallerde zabıta memurları tevkif müzekkeresi kesilmesini müstelzim ve aynı zamanda tehirinde mazarrat umulan hususlarda maznunu muvakkaten yakalayabilirler.

Takibi şikayete bağlı olup küçüklere yahut beden veya akıl hastalığı yahut malüliyet dolayısıyla kendisini idareden aciz bulunanlara karşı işlenen meşhud cürümlerde maznunun yakalanması şikayete bağlı değildir.

İşlenmekte olan suç, meşhud suçtur.

Henüz işlenmiş olan suç ile suçun işlenmesinden hemen sonra zabıta veya suçtan zarar gören şahıs yahut başkaları tarafından takib edilerek veya suçun pek az evvel işlendiğini gösteren eşya veya izlerle yakalanan kimsenin işlediği suç da meşhud suç sayılır.

Yakalanan kimsenin sorguya çekilmesi

Madde 128 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/9 md.)

(Değişik birinci cümle: 6/3/1997 - 4229/1 md.) Yakalanan şahıs bırakılmazsa, yakalama yerine en yakın sulh hakimine gönderilmesi için zorunlu süre hariç yirmidört saat içinde sulh hakiminin önüne çıkarılır ve sorguya çekilir. Yakalananın talebi halinde müdafii de sorguda hazır bulunabilir.

Üç veya daha fazla kişinin bir suçta iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya fail sayısının çokluğu ve benzeri nedenlerle Cumhuriyet Savcısı bu sürenin dört güne kadar uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. **(Değişik ikinci cümle: 6/3/1997 - 4229/1 md.; Mülga : 6/2/2002 - 4744/7 md.)**

(Değişik : 6/2/2002 - 4744/7 md.) Yakalamadan ve yakalama süresinin uzatılmasına ilişkin emirden yakalananın bir yakınına veya belirlediği bir kişiye, Cumhuriyet savcısının kararıyla gecikmeksizin haber verilir.

Yakalama süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet Savcısının yazılı emrine veya yakalama işlemine karşı, yakalanan kişi veya müdafii veya kanuni mümessili veya birinci veya ikinci derecede kan hısımları veya eşi hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh hakimine başvurabilirler. Sulh hakimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhal ve nihayet yirmidört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya süre uzatmanın yerinde olduğu kanısına varırsa müracaatı reddeder veya yakalananın derhal soruşturma evrakı ile Cumhuriyet Savcılığında hazır bulundurulmasına karar verir.

Yakalama süresinin dolması veya hakim in serbest bırakma kararı üzerine serbest bırakılan kişi hakkında yakalamaya konu olan fiil sebebiyle yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe ve Cumhuriyet Savcısının kararı olmadıkça bir daha bu madde hükmü uygulanmaz.

Yakalanan kimsenin mahkemeye götürülmesi

Madde 129 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/26 md.)

Yakalanan şahıs, hakkında kamu davası açılmış ise hemen, evvelce sulh hakimliğince sorgusu yapılmış ise, bu hakim in kararı ile yetkili mahkemeye götürülür.

Mahkeme yakalanan şahsın serbest bırakılmasına veya tutuklanmasına aynı gün karar verir.

Şikayete bağlı suçlarda maznunun yakalanmasından alakadarlara haber verilmesi

Madde 130 – Takibi şikayete bağlı olan suç hakkında 127 nci maddenin son fıkrasına göre şikayetten evvel fail yakalanmış olursa şikayete salahiyeti olan kimseye ve bunlar birden fazla ise hiç olmazsa birine yakalama keyfiyetinden haber verilir.

Bu hususta dahi 126 ncı madde hükmünün tatbiki kabildir.

Yakalama müzekkeresi ve sebepleri

Madde 131 – Tevkif edilecek şahıs kaçak olur veya saklanmış bulunursa tevkif müzekkeresine müsteniden Cumhuriyet Müddeiumumisi ve zaruret halinde hakim tarafından hakkında yakalama müzekkeresi verilebilir.

Evvelce verilmiş bir tevkif müzekkeresi olmaksızın bir şahıs hakkında yakalama müzekkeresi verilmesi ancak hapis hanesinden yahut yakalanmış iken muhafızların elinden kaçması hallerinde mümkündür. Bu takdirde zabıta idareleri dahi yakalama müzekkeresi verebilirler.

Yakalama müzekkeresi tevkif edilecek şahsın mümkün olduğu kadar açıkça kendini ve şeklini ve kendisine atfedilen suçu ve nereye gönderileceğini muhtevi olur.

108, 109 uncu maddeler hükmü yakalama müzekkeresi ile tutulan şahıslar hakkında dahi caridir.

ONUNCU FASIL

İfade alma ve sorgu ⁽¹⁾

İfade veya sorgu için celp

Madde 132 – (Değişik: 18/11/1992-3842/11 md.)

Kişi, ifade alınması veya sorgu için celpname ile davet olunur. Gelmezse zorla getirileceği celpnameye yazılabilir.

Maznunun ihzarı

Madde 133 – Hakkında tevkif müzekkeresi kesilmesi için kafi sebepler bulunan maznunun ihzarı emredilebilir.

İhzar müzekkeresi, maznunun açıkça kim olduğunu ve şeklini ve kendisine

atfedilen suçu ve zorla getirilmesi sebeplerini muhtevi olur.

(Ek: 5/3/1973 - 1696/19 md.) İhzar müzekkeresinin bir sureti sanığa verilir.

İhzar olunan sanığın sorguya çekilmesi

Madde 134 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/20 md.)

İhzar müzekkeresi ile çağrılan şahıs derhal, mümkün olmadığı takdirde yol süresi hariç en geç kırksekiz saat içinde çağırılan hakim önüne götürülür ve sorguya çekilir.

İhzar, getirme için muhik görülecek bir zamanda başlar ve hakim tarafından sorguya çekilmenin sonuna kadar devam eder.

İfade ve sorgunun tarzı

Madde 135 – (Değişik: 18/11/1992-3842/12 md.)

Zabıta amir ve memurları ile Cumhuriyet Savcısı tarafından ifade almada ve hakim tarafından sorguya çekilmeye aşağıdaki hususlara uyulur,

1. İfade verenin veya sorguya çekilenin kimliği tespit edilir. İfade veren veya sorguya çekilen kimliğe ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmak zorundadır.

2. Kendisine isnat edilen suç anlatılır.

3. Müdafî tayin hakkının bulunduğu, müdafî tayin edebilecek durumda değilse baro tarafından tayin edilecek bir müdafî talep edebileceği ve onun hukuki yardımından yararlanabileceği, isterse müdafîin soruşturmayı geciktirmemek kaydı ile ve vekaletname aranmaksızın ifade veya sorguda hazır bulunacağı bildirilir; yakınlarından istediğine yakalandığını duyurabileceği söylenir.

4. İsnad edilen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanuni hakkı olduğu söylenir.

5. Şüpheden kurtulması için somut delillerinin toplanmasını talep edebileceği hatırlatılır ve kendisi aleyhine var olan şüphe sebeplerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek imkanı verilir.

6. İfade verenin veya sorguya çekilenin şahsi halleri hakkında bilgi alınır.

7. İfade veya sorgu bir tutanakla tespit edilir. Bu tutanakta;

a) İfade verme veya sorguya çekme işleminin yapıldığı yer ve tarih,

b) İfade verme veya sorguya çekme sırasında hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları ile ifade veren veya sorguya çekilen kişinin açık kimliği,

(1) Onuncu Fasil başlığı, "Maznuna Sorgu" iken, 18/11/1992 tarih ve 3842 sayılı Kanun ile değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

- c) İfade vermenin veya sorgunun yapılmasında yukarıdaki işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise sebepleri,
 d) Tutanak içeriğinin ifade veren veya sorguya çekilen ile hazır olan müdafî tarafından okunduğu ve imzalarının alındığı,
 e) İmzadan imtina halinde bunun nedenleri yer alır.⁽¹⁾

Yasak sorgu yöntemleri

Madde 135/a – (Ek: 18/11/1992 - 3842/13 md.) İfade verenin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, zorla ilaç verme, yorma, aldatma, bedensel cebir ve şiddette bulunma, bazı araçlar uygulama gibi iradeyi bozan bedeni veya ruhi müdahaleler yapılamaz.

Kanuna aykırı bir menfaat vaat edilemez.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen yasak yöntemlerle elde edilen ifadeler rıza olsa dahi delil olarak değerlendirilemez.

ON BİRİNCİ FASIL

Müdafaa

Yakalananın veya sanığın müdafî seçimi

Madde 136 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/14 md.)

Yakalanan kişi veya sanık, soruşturmanın her hal ve derecesinde bir veya birden fazla müdafîin yardımından faydalanabilir. Kanuni temsilcisi varsa o da yakalanana veya sanığa bir müdafî seçebilir.

Zabıta amir ve memurları tarafından yapılacak sorgulama işlemlerinde, ancak bir müdafî hazır bulunabilir. Cumhuriyet Savcılığı işlemlerinde bu sayı üçü geçemez.

Zabıtaca yapılan soruşturma da dahil olmak üzere, soruşturmanın her safhasında müdafîin, yakalanan kişi veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve hukuki yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz.⁽¹⁾

Müdafiler

Madde 137 – Müdafî avukatlık veya dava vekilliği etmeğe kanuni salahiyeti olan kimselerden intihap olunabilir.

Baronun müdafî tayini

Madde 138 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/15 md.)

Yakalanan kişi veya sanık müdafî seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse talebi halinde baro tarafından kendisine bir müdafî tayin edilir. Yakalanan kişi veya sanık onsekiz yaşını bitirmemiş yahut sağır veya dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede malul olur ve bir müdafî'de bulunmazsa talebi aranmaksızın kendisine müdafî tayin edilir.⁽¹⁾

Tayin edilen müdafîin görevinin sona ermesi

Madde 139 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/16 md.)

Sanık sonradan bir müdafî seçerse evvelce baro tarafından tayin edilmiş müdafîin görevi son bulur.

Tayin edilecek müdafiler

Madde 140 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/17 md.)

Müdafî, soruşturmanın veya yargılamanın yapıldığı yer barosunca tayin edilir.

Müdafî vazifesini ifa etmediği takdirde yapılacak muamele

Madde 141 – 138 inci madde hükmüne göre tayin olunan müdafî duruşmada hazır bulunmaz veya vakitsiz olarak duruşmadan çekilir veya vazifesini ifadan kaçınırsa reis maznuna

(1) Bu maddede 18/11/1992 tarih ve 3842 sayılı Kanunla yapılan değişikliğin, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanına giren suçlarda uygulanmayacağı, bunlar hakkındaki uygulamanın değişiklikten önceki hükme göre yapılacağı söz konusu Kanunla hükme bağlanmıştır.

derhal diğer bir müdafî teyin edebilir. Bu takdirde mahkeme duruşmanın talikına da karar verebilir.

Eğer yeni müdafî müdafaasını hazırlamak için vaktin müsait olmadığını beyan ederse duruşma tehir veya talik olunur. Müdafîin kusuru neticesi olarak duruşmanın talik olunduğu hallerde müdafî hakkında tertip edilecek inzibati cezalardan maada bu talikten mütevellit masarif dahi kendisine tahmil olunur.

Yakalanan kişi ve sanığın birden fazla olması halinde savunma

Madde 142 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/18 md.)

Yakalanan kişi veya sanıklar birden fazla ise ve menfaatleri de birbirine uygun ise, müdafî seçemeyenlerin savunması bir müdafîe verilebilir.⁽¹⁾

Müdafîin dava evrakına tetkiki

Madde 143 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/19 md.)

Müdafî hazırlık evrakı ile dava dosyasının tamamını inceleme ve istediği evrakın bir suretini harçsız alma hakkına sahiptir.

Müdafînin hazırlık evrakını incelemesi veya hazırlık evrakından suret alması hazırlık soruşturmasının gayesini tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine sulh hakimi kararıyla hazırlık soruşturması sırasında bu hak kısıtlanabilir.

Yakalanan kişinin veya sanığın sorgusunu içeren tutanak ile bilirkişi raporları ve yakalanan kişi veya sanığın hazır bulunmaya yetkili olduğu diğer adli işlemlere ilişkin tutanaklar hakkında ikinci fıkra hükmü uygulanamaz.⁽¹⁾

Yakalanan veya tutuklunun müdafî ile görüşmesi

Madde 144 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/20 md.)

Yakalanan veya tutuklu bulunan kişi vekaletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafî ile yazışmaları denetime tabi tutulamaz.⁽¹⁾

Duruşma sırasında maznuna müşavir olarak bulunabilecek kişiler

Madde 145 – (Değişik birinci fıkra: 18/11/1992 - 3842/21 md.)

Duruşma sırasında sanığın eşinin müşavir sıfatıyla bulunmasına müsaade edilir ve dilerse dinlenir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/28 md.) Sanığın kanuni mümessilleri hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Müdafî ücreti

Madde 146 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/22 md.)

Baro tarafından tayin edilen müdafîe, görevin ifasından doğan masraflar hariç avukatlık ücret tarifesinden ayrık olarak bu tarifenin hazırlanış yöntemine göre tespit edilecek ücret ödenir. İleride yargılama giderleri ile mahkum olan sanıklardan müdafîe ödenen ücreti ödeyebilecek durumda olanlara Türkiye Barolar Birliğinin rücu hakkı vardır.

492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (1) ve (3) sayılı tarifelere göre alınan yargı harçlarının % 15'i ve idari nitelikteki para cezaları hariç olmak üzere para cezalarının % 15'i bir önceki yıl kesin hesabına göre tespit edilen toplam miktar esas alınarak yılı içinde Maliye ve Gümrük Bakanlığınca Türkiye Barolar Birliği hesabına aktarılır. Birinci fıkraya göre ödenecek ücretler bu hesaptan karşılanır.

Türkiye Barolar Birliği tarafından barolar arasında yapılacak dağıtımın usul ve esasları Barolar Birliğince çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.⁽¹⁾

(1) a - Bu maddede 18/11/1992 tarih ve 3842 sayılı Kanunla yapılan değişikliğin, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanına giren suçlarda uygulanmayacağı, bunlar hakkındaki uygulamanın değişiklikten önceki hükme göre yapılacağı söz konusu Kanunla hükme bağlanmıştır.

b - Bu madde uyarınca baro tarafından müdafî olarak tayin edilen avukatlara yapılacak hukuki yardımlara ilişkin ücret tarifesi, Barolar Birliğince yıllık olarak belirlenerek Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır.

İKİNCİ KİTAP
Muhakeme usulü ⁽¹⁾

BİRİNCİ FASIL
Hukuku amme davası

Son tahkikata başlamanın şartı

Madde 147 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/29 md.)

Son takikata başlanması kamu davasının açılmasına bağlıdır.

Hukuku amme davasını açmak vazifesi

Madde 148 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Hukuku amme davasını açmak vazifesi Cumhuriyet Müddeiumumisinindir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/30 md.) Kanunda aksine hüküm bulunmadığı takdirde Cumhuriyet savcısı, ceza takibini gerektirecek hususlarda yeterli delil mevcut ise kamu davasını açmakla mükelleftir.

(Mülga üçüncü ve dördüncü fıkra : 14/7/2004-5219/3 md.)

Yeni bir suçtan dolayı takibatın tatili ve yeniden başlanabilmesi

Madde 149 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Maznuna takibat neticesinde verilecek cezanın maznunun diğer bir suçundan dolayı kat'ilemiş bir hükümle mahküm olduğu veya diğer bir suçtan dolayı göreceği cezaya bir tesiri yoksa hukuku amme davasının ikamesinden sarfi nazar olunabilir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/31 md.) Kamu davası evvelce açılmışsa Cumhuriyet savcısının talebi üzerine mahkeme davanın muvakkaten tatiline karar verebilir.

Tatil kararı, evvelce kat'ileşen mahkûmiyetten dolayı verilmiş ve bu ceza sakıt olup da aradan müruru zaman müddeti geçmemiş ise takibata yeniden başlanabilir.

Muamele, işlenen bir suçtan dolayı verilecek ceza nazarı itibara alınarak muvakkaten tatil edilmiş ve bu arada müruru zaman da husul bulmamış ise bu hüküm kat'ileştiği tarihten üç ay içinde tekrar takibata başlanabilir.

Muvakkaten tatil halinde takibatın tekrar açılması yeni bir karara bağlıdır.

Tahkikat ve hükmün hududu

Madde 150 – Tahkikat ve hükmün, yalnız iddianamede beyan olunan suça, ve zan altına alınan şahıslara hasredilir.

Bu hudut dahilinde olarak, mahkemeler istiklal ile hareket etmek hak ve vazifesini haiz olup Ceza Kanununun tatbıkında kendilerine arzedilen iddialar ile bağlı değildirler.

(1) *Soruşturma ve kovuşturması 3005 sayılı Kanun kapsamına alınan suçlar ve uygulanacak işlemler için ek 1 ve 4 üncü maddelere bakınız.*

İKİNCİ FASIL

*Hukuku amme davasının hazırlanması**Suçların ihbarı*

Madde 151 – Suçlara dair ihbarlar, şifahi veya yazılı olarak Cumhuriyet Müddeiumumiliğine, zabıta makam ve memurlarına ve sulh hakimlerine yapılabilir.

Bu ihbarlar kanuni mercilere tevdi edilmek üzere vali, kaymakam ve nahiye müdürlerine de yapılabilir.

Şifahi ihbarlar üzerine zabıt varakası tutulur.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/32 md.) Takibi şikayete bağlı olan suçlarda bu şikayet yazı ile veya tutanağa geçirilecek beyan ile mahkemeye, Cumhuriyet savcılığına ve yukarıda gösterilen makamlara da yapılabilir.

Şüpheli ölümün ihbarı

Madde 152 – Bir ölünün tabii sebeplerden ileri gelmediği şüphesini verecek emareler olur yahut meçhul bir şahsın ölüsü bulunursa zabıta ve belediye memurları veya köy muhtarları keyfiyeti derhal Cumhuriyet Müddeiumumiliğine veya sulh hakimine bildirmekle mükellefler.

Defin ancak Cumhuriyet Müddeiumumisi veya sulh hakimi tarafından verilecek yazılı ruhsata bağlıdır.

Bir suça muttali olan C. M. U. sinin vazifesi

Madde 153 – Cumhuriyet Müddeiumumisi ihbar veya herhangi bir suretle bir suçun işlendiği zehabını verecek bir hale muttali olur olmaz hukuku amme davasını açmağa mahal olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin hakikatini araştırmağa mecburdur.

Cumhuriyet Müddeiumumisi yalnız maznunun aleyhine olan hususları değil, lehine olan cihetleri de arar ve kaybolmasından korkulan delillerin toplanmasına ve zaptına çalışır.

*Hukuku amme davasını açmak vazifesi***Madde 154 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)**

Cumhuriyet Müddeiumumisi yukarıdaki maddede yazılı neticelere varmak için bütün memurlardan her türlü malümatı isteyebilir. Gerek doğrudan doğruya ve gerek zabıta makam ve memurları vasıtasile her türlü tahkikatı yapabilir.

(Değişik: 18/11/1992 - 3842/23 md.) Bütün zabıta makam ve memurları, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri Cumhuriyet Savcılıklarına derhal bildirmek ve Cumhuriyet Savcılığının adliyeye ilişkin işlerde bütün emirlerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Cumhuriyet Savcıları emirleri yazılı olarak verir, acele hallerde sözlü emir de verebilir.⁽¹⁾

(Değişik: 18/11/1992 - 3842/23 md.) Sözlü emir verildiği durumlarda Cumhuriyet Savcısı, vermiş olduğu emirden zabıta amirini de haberdar eder. Cumhuriyet Savcısının yazılı emri üzerine yakalanan kişiler, olayın sanık ve tanıkları, yapılan işleme ait evrak ile birlikte belirtilen gün, saat ve yerde zabıta kuvvetlerince hazır bulundurulur.⁽¹⁾

Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliyeye müteallik vazife veya işlerde suiistimal veyahut ihmal ve terahileri görülen Devlet memurlarile Cumhuriyet Müddeiumumiliğinin şifahi veya yazılı talep ve emirlerini yapmakta suiistimal veya terahileri görülen zabıta amir ve memurları hakkında Müddeiumumilikçe doğrudan doğruya takibatta bulunulur.

Ancak zabıta amirleri hakkında hakimlerin vazifelerinden dolayı tabi oldukları muhakeme usulü tatbik olunur.

Vali, kaymakam ve nahiye müdürleri hakkında Memurin Muhakematı Kanunu hükmü caridir.

(1) 18/11/1992 tarihli ve 3842 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinde "154 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir" ibaresi yer almaktadır. Ancak düzenleme iki fıkra olarak yapıldığı için bu düzenlemeye uyulmuştur.

Sulh hakiminden C. M. U . sinin tahkikat talebi

Madde 155 – Cumhuriyet Müddeiumumisi ancak hakim tarafından yapılabilecek olan bir tahkik muamelesine lüzum görürse taleplerini bu muamelenin cereyan edeceği mahallin sulh hakimine bildirir.Sulh hakimi istenilen muameleye, işin vaziyetine göre kanunen cevaz olup olmadığını tetkik eder.

Suçta karşı zabitanın vazifesi

Madde 156 – Zabita makam ve memurları suçluları aramakla ve işin tenviri için lazım gelen acele tedbirleri almakla mükelleftir. Bu makam ve memurlar tanzim ettikleri evrakı hemen müddeiumumiliğine gönderirler.

Ancak hakim tarafından derhal icrası muktazi tahkik muamelelerine lüzum varsa bu evrakın doğrudan doğruya sulh hakimine gönderilmesi caizdir.

Vak'a makallinde memurun emirlerine muhalefet

Madde 157 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/33 md.)

Olay mahallinde görevine ait işlemlere başlayan memur bu işlemlerin yapılmasını kasten ihlal eden veya yetkisi dahilinde aldığı tedbirlere aykırı davranan şahısları işlemlerin sonuçlanmasına kadar göz altına almaya yetkilidir. Şu kadar ki, bu süre yirmidört saati geçemez.

Tahkikatın sulh hakimi tarafından re'sen yapılması

Madde 158 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/34 md.)

Suçüstü hali ile gecikmesinde zarar umulan durumlarda sulh hakimi de tutuklama dahil bütün tahkik işlemlerini re'sen yapmak yetkisine sahiptir.

Zabita makam ve memurları, sulh hakimi tarafından emredilen tedbirleri almak ve araştırmaları yerine getirmekle mükelleftir.

Sanık lehindeki delillerin toplanması

Madde 159 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/35 md.)

Sanık, sulh hakimi tarafından yapılan sorgusu sırasında suçsuzluğu yönünde bazı deliller gösterir ve sulh hakimi bu delilleri yerinde görür, bunların kaybolmasından korkar veya bu deliller, sanığın serbest bırakılmasını gerektirir nitelikte bulunursa onları toplar.

Bu delillerin başka bir mahkemenin yargı çevresi içinde toplanması gereken hallerde bu işlemlerin yerine getirilmesi, o yer sulh hakiminden istenebilir.

C.M.U. sinin salahiyeti

Madde 160 – 158 ve 159 uncu maddelerde yazılı hallerde mütaakıp işlerin yapılması salahiyeti Cumhuriyet Müddeiumumisininindir.

Hazırlık tahkikatında Cumhuriyet savcısı ile sulh hakiminin tabi oldukları hükümler

Madde 161 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/36 md.)

Sanığın sorgusu, tanık ve bilirkişinin dinlenmesi veya bir keşif ve muayene sırasında Cumhuriyet savcısı veya sulh hakiminin yanında bir zabıt katibi bulunur. Acele hallerde, yemin vermek şartıyla bir kimseye zabıt katipliği görevi yaptırılabilir.

Her tahkikat işlemi tutanakla tesbit olunur. Tutanak, Cumhuriyet savcısı veya sulh hakimi ile hazır bulunan zabıt katibi tarafından imza edilir.

Tutanak, işlemin yapıldığı yeri, zamanı ve işleme katılan veya ilgisi bulunan kimselerin isimlerini ihtiva eder.

İşlemden hazır bulunan ilgililerce tasdik olunmak üzere tutanağın kendilerini ilgilendiren kısımları okunur veya okunmak üzere kendilerine verilir. Bu husus tutanağa yazılarak ilgili olanlara imza ettirilir.

İmzadan kaçınılırsa sebepleri yazılır.

Keşif veya muayenede, tanık ve bilirkişinin dinlenmesinde bulunabilecekler

Madde 162 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/37 md.)

Bir keşif veya muayenenin yapılması sırasında sanık, mağdur ve müdafileri hazır bulunabilir.

Bir tanık veya bilirkişinin duruşma sırasında hazır bulunamayacağı umulur veya meskeninin uzaklığı sebebiyle bulunması güç görülürse, bu tanık veya bilirkişinin dinlenmesinde dahi aynı hüküm uygulanır.

Sanığın huzuru tanıklardan birinin gerçeğe uygun tanıklık etmesine engel olabilecekse, o işte sanığın bulunmamasına karar verilebilir.

Bu işlerde hazır bulunmaya hakkı olanlar işin geri bırakılmasına meydan vermemek kaydıyla, işlerin yapılması gününden evvel haberdar edilir.

Sanık tutuklu ise, ancak tutuklu bulunduğu yerdeki mahkeme binası içinde yapılacak işlerde hazır bulunmayı isteyebilir.

Bu işlerde hazır bulunmaya hakkı olanlar kendilerine ait özüre dayanarak işin başka güne bırakılmasını isteyemezler.

Kamu davasının açılması

Madde 163 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/38 md.)

Yapılan hazırlık tahkikatı sonunda, toplanan deliller kamu davasının açılmasına yeterli ise Cumhuriyet savcısı mahkemeye bir iddianame vermek suretiyle kamu davasını açar.

İddianamede sanığın açık kimliği, isnat olunan suçun neden ibaret olduğu, suçun kanuni unsurlarıyla uygulanması gereken kanun maddeleri, deliller ve duruşmanın yapılacağı mahkeme gösterilir.

Asliye ve ağır ceza mahkemelerine ait işlerde, hazırlık tahkikatının verdiği esaslı neticeler dahi iddianameye yazılır.

(İptal: Ana. Mah.nin 20/3/2002 tarihli ve E.2000/28,K.2002/36 sayılı kararı ile.)

Takibata yer olmadığına dair karar

Madde 164 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/39 md.)

Yapılan hazırlık tahkikatı sonunda, kamu davasının açılması için yeterli delil bulunmaması veya keyfiyetin takibe değer görülmemesi halinde Cumhuriyet savcısı takibata yer olmadığına karar verir. Bu karar, evvelce sorguya çekilmiş veya tutuklama müzekkeresi verilmiş sanığa, suçtan zarar gören şikayetçiye ve dava açılması talebi ile dilekçe verene bildirilir.

Müddeiumuminin kararına itiraz

Madde 165 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/40 md.)

Şikayetçi aynı zamanda suçtan zarar gören kimse ise, kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde, bu kararı veren Cumhuriyet savcısının mensup olduğu ağır ceza işlerini gören mahkeme dairesine en yakın bulunan ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanına itiraz edebilir.

İtiraz istidasında hukuku amme davasının açılmasını haklı gösterebilecek vakıalar ve deliller beyan edilmeli ve varsa bir avukat veya davavekili tarafından imza edilmiş bulunmalıdır.

İtirazın tetkiki ve tahkikatın tevsi

Madde 166 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Ağır Ceza Reisi talep ederse Cumhuriyet Müddeiumumisi o zamana kadar yaptığı bütün muameleleri havi evrakı kendisine gönderir.

Reis bir diyeceği varsa bildirilmesi için bir müddet tayin ederek istidayı maznuna tebliğ edebilir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/41 md.) Ağır ceza mahkemesi başkanı, kararını vermek için tahkikatın genişletilmesine lüzum görür ise, bu hususu açıkça belirtmek suretiyle mahalli sulh hakimini görevlendirebilir.

İtirazın reddi

Madde 167 – Hukuku amme davasının açılması için kafi sebepler bulunmazsa reis istidayı ret ve keyfiyeti müsted'iyeye Cumhuriyet Müddeiumumisine ve maznuna bildirir.

İstida reddedildikten sonra hukuku amme davası ancak yeni vakıalara ve yeni delillere müsteniden açılabilir.

İtirazın kabulü

Madde 168 – Reis istidanın varit ve haklı olduğuna kanaat getirirse hukuku amme davasının açılmasına karar verir.

Cumhuriyet Müddeiumumisi bu kararı icra eder.

Muterizden kefalet alınması

Madde 169 – Reis istida hakkında karar vermezden evvel gerek istida ve gerek tahkikatın istilzam eyleyeceği işlere ait olarak tahmin edilecek masrafların Hazineye ve maznuna karşı temini için bir kefalet verilmesini müsted'iden talep edebilir. Kefalet para veya Devlet esham ve tahvilatı vermek suretiyle olur. Kefalet miktarını reis tayin edeceği gibi aynı zamanda kefaletin verilmesi için dahi bir mehil tayin eyler.

Muayyen müddet içinde kefalet verilmezse istida geri alınmış sayılır.

İtirazın masrafları

Madde 170 – 167 nci madde ile 169 uncu maddenin ikinci fıkrasında yazılı hallerde istidaya mütaallik usul işlerinin masrafları müsted'inindir.

ÜÇÜNCÜ FASIL

*İlk tahkikat⁽¹⁾***Madde 171 – 190 – (Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)**

DÖRDÜNCÜ FASIL

*Son tahkikatın açılması kararı***Madde 191 – 205 – (Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)**

BEŞİNCİ FASIL

*Duruşma hazırlığı**Duruşma günü***Madde 206** – Duruşmanın yapılacağı gün mahkeme reisi tarafından tayin olunur.

Devlet ve Hükümet nüfuzunu kıran ve adabı umumiye aleyhinde olan suçlar ile yağma ve yol kesmek ve adam kaldırmak ve öldürmek cürümleri diğerlerinden önce görülür.

*Celptamenin yazılması ve tebliği ve sübut vasıtalarının nakli***Madde 207** – Cumhuriyet Müddeiumumiliği duruşma için icap eden celptameleri yazar ve tebliğ eder ve suçun sübutuna yardım edecek eşyayı mahkemeye verir.

Maznun veya şahit yahut ehlihibre çok olmasından veya maznunun sorgusunun uzaması ihtimalinden dolayı duruşmanın bir günde bitmeyeceği anlaşılırsa reis şahitlerle ehlihibrenin hepsini veya bir kısmını sonraki duruşmalara davet ettirebilir.

*İddianamenin sanığa tebliği***Madde 208 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/42 md.)**

İddianame, davetiye ile birlikte mahkemece sanığa tebliğ olunur.

(İkinci fıkra iptal: An.Mah.'nin 14/7/1998 tarih ve E: 1997/41, K: 1998/47 sayılı kararı ile.)*Mevkuf olan veya olmayan maznunun daveti***Madde 209** – Mevkuf olmyan bir maznuna tebliğ olunacak celptameye mazereti olmaksızın gelmediği halde tevkif olunacağı veya zorla getirileceği yazılır. Ancak 225 inci maddede beyan olunan halde bu ihtar yazılmaz. Mevkuf bulunan bir maznunun daveti 33 üncü madde mucibince duruşma gününün tebliği suretiyle olur. Aynı zamanda maznun duruşmada kendisini müdafaa için bir talepte bulunup bulunmayacağı ve bulunacaksa neden ibaret olduğunu bildirmeğe davet olunur. **(Değişik son cümle: 14/7/2004-5219/3 md.)** Bu muamele tutuklunun bulunduğu ceza infaz kurumunda cezaevi kâtibi veya bu işle görevlendirilen personel yanına getirilerek tutanak tutulmak suretiyle yapılır.*Tebliğ ile duruşma arasındaki mehil***Madde 210** – Yukardaki madde mucibince celptamenin tebliğiyle duruşma günü arasında en aşağı bir hafta geçmek icap eder.**(Değişik: 21/5/1985 - 3206/43 md.)** Bu süreye uyulmamış ise, iddianamenin okunmasından önce sanık duruşmaya ara verilmesini isteyebilir.

(1) Diğer kanunlarda bu Kanunun ilk tahkikat hükümlerine yapılan atıflarda izlenecek yol için ek 6 ncı maddeye bakınız.

Müdafii davet:

Madde 211 – Müdafii gerek mahkemece tayin edilmiş olsun gerek maznun tarafından intihap edilip te mahkemeye haber verilmiş bulunsun maznun ile birlikte davet olunur.

Maznunun müdafaa delillerinin toplanması talebi :

Madde 212 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Maznun, şahid veya ehlihibrenin davetini yahut müdafaa delillerinin toplanmasını istediğinde bu delillerin taallük ettiği vakıaları göstermek suretile bu babdaki istidasını duruşma gününden en aşağı beş gün evvel mahkeme reisine verir.

Bu istida üzerine verilecek karar derhal kendisine bildirilir.

Maznunun kabul edilen talepleri Cumhuriyet Müddeiumumiliğine de bildirilir.

Daveti reddolunan kimsenin maznun tarafından doğrudan davet ettirilmesi:

Madde 213 – Reis bir kimsenin daveti hakkındaki istidayı reddelediği takdirde maznun o kimseyi doğrudan doğruya davet ettirebileceği gibi evvelce bir istida vermeksizin dahi o kimseyi getirebilir.

Doğrudan doğruya davet olunan kimse, yol masrafiyle kaybedeceği vakit için tarifeye göre verilmesi muktazi tazminat, celplamenin tebliği sırasında kendisine verilir veya mahkeme kalemine yatırıldığı bildirilirse hazır bulunmağa mecburdur.

Doğrudan doğruya davet olunan kimsenin beyanatu duruşma sırasında hadisenin tenvirine yararsa mahkeme talep vukuunda, yukardaki fıkra yazılı masraf ve tazminatın Devlet Hazinesinden verilmesine karar verir.

Mahkeme reisinin resen daveti:

Madde 214 – Mahkeme reisi dahi resen şahit ve ehlihibre celbine ve başkaca sübut sebeplerinin toplanmasına karar verebilir.

Davet edilen şahitlerin isim ve ikametgahlarının maznuna ve müddeiumumiye bildirilmesi:

Madde 215 – Maznun doğrudan doğruya davet ettirdiği veya duruşma sırasında getireceği ehlihibre ve şahitlerin isimleriyle mesken veya ikametgahlarını Cumhuriyet Müddeiumumisine vakti zamaniyle bildirir.

Cumhuriyet Müddeiumumisi dahi iddianamede gösterilen veya maznunun talebi üzerine davet olunan şahitler ve ehlihibre haricinde gerek reisin kararıyla ve gerek kendiliğinden başka kimseleri davet ettirecek ise bunların isimleriyle mesken veya ikametgahlarını maznuna yine vakti zamaniyle bildirir.

Şahit ve ehlihibrenin naiple veya istinabe yoluyla dinlenmeleri :

Madde 216 – Hastalık veya malüliyet veya iktihamı mümkün olmayan başka bir sebeple bir şahit veya ehlihibrenin uzun veya gayrı muayyen bir zaman için duruşmada hazır bulunması kabil olmayacağı anlaşılırsa mahkeme bir naip marifetiyle veya istinabe yoluyla onun dinlenmesine karar verebilir. Yemin verilmesi icap eden hususlarda yemin ettirildikten sonra dinlenir.

Bu hüküm meskenlerinin uzak bulunmasından dolayı celpleri müşkül olan şahit ve ehlihibrenin dinlenmesinde dahi caridir.⁽¹⁾

Şahit ve ehlihibrenin dinleneceği günün bildirilmesi :

Madde 217 – İşin gecikmesine sebebiyet vermeyecekse şahit veya ehlihibrenin dinlenmesi için tayin olunan günden Cumhuriyet Müddeiumumisine, maz-

(1) Bu hükmün uygulanmasında ek 5 inci maddeye bakınız.

nuna ve müdafie haber verilir. Bunların dinlenme sırasında hazır bulunmaları şart değildir. Tutulan zabıt varakası Cumhuriyet Müddeiumumisine ve müdafie gösterilir.

Mevkuf olan maznun ancak mevkuf bulunduğu mahaldeki mahkeme binası içinde yapılacak bu nevi işlerde hazır bulunmağı isteyebilir.

Tekrar keşif ve muayene :

Madde 218 – Duruşmanın hazırlanması için yeniden keşif ve muayeneye ihtiyaç görülürse yine yukardaki madde ahkamı tatbik olunur.

ALTINCI FASIL

Davaya duruşma

Duruşma usulü :

Madde 219 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Duruşma, hükme iştirak edeceklerin huzur ile ara vermeksizin cereyan eder. Cumhuriyet Müddeiumumisinin ve zabıt katiblerinin bulunmaları şarttır.

Sulh mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet Müddeiumumisi bulunmaz.

Bir kaç müddeiumumi ve müdafinin duruşmaya iştirakleri :

Madde 220 – Cumhuriyet Müddeiumumiliği heyetinden bir kaç zat ve bir kaç müdafî aynı zamanda duruşmaya iştirak edebilecekleri gibi münavebe suretiyle işi aralarında taksim de edebilirler.

Ara verme:

Madde 221 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/44 md.)

Duruşmaya ara verilmesine mahkemece karar verilir.

141 inci maddede yazılı hal hariç olmak üzere müdafinin özürünün bulunması duruşmaya ara verme talebi için sanığa bir hak vermez.

210 uncu maddede belirlenen süreye uyulmamış ise duruşmaya ara verilmesini istemeye hakkı olduğu sanığa bildirilir.

Ara vermede süre :

Madde 222 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/45 md.)

Duruşmaya zaruret olmadıkça sekiz günden fazla ara verilemez. Tutuklu işlerde zaruret olsa dahi bu süre otuz günü geçemez.

Maznunun gelmemesi :

Madde 223 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/46 md.) Bu Kanundaki istisnalar saklı kalmak kaydıyla mahkemeye gelmemiş olan sanık hakkında duruşma yapılmaz.

Gelmemenin makbul sebepleri isbat edilmezse maznunun ihzarı emrolunur veya hakkında tevkif müzekkeresi verilir.

(Ek: 7/1/1981 - 2369/6 md.) Yargılandığı suçtan ötürü yüzüne karşı verilmiş bir tutuklama kararından sonra firar eden sanığın duruşmada sorguya çekilmiş ve artık duruşmada hazır bulunmasına mahkemece lüzum görülmemiş olması halinde dava gıyabında görülerek bitirilebilir.

(Ek: 21/5/1985 - 3206/46 md.) Sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanaatine varılırsa, sorgusu yapılmamış olsa dahi dava gıyabında bitirilebilir.

Duruşma sırasında maznunun mahkemeden uzaklaşması :

Madde 224 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Mahkemeye gelen maznun, duruşmanın devamı müddetince hazır bulunur, savuşmasının önüne geçmek için mahkeme reisi lazımgelen tedbirleri alır ve duruşma tehir olunduğu müddetçe maznunu nezaret altına dahi aldırabilir.

Maznun savuşur veya tehiri takib eden duruşmaya gelmezse dava hakkında evvelce kendisi sorguya çekilmiş ve artık huzuruna mahkemece lüzum görülmemiş olursa dava gıyabında bitirilebilir.

Maznunun evvelce mazbut ifadesinin okunabileceği haller

Madde 225 – Tahkikatın mevzuu olan suç gerek yalnız ve gerek birlikte olarak para cezasını, hafif hapis ve müsadere cezalarını müstelzim ise maznun gelmese bile duruşma yapılabilir. Bu gibi hallerde maznuna gönderilecek celplamede kendisi gelmese dahi duruşmanın yapılabilceği yazılır.

Saniğin duruşmadan varestede tutulması :

Madde 226 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/34 md.)

Sanık veya vekaletnamesinde sarahat bulunması halinde müdafii isterse, mahkeme saniği duruşmada hazır bulunma mecburiyetinden varestede tutabilir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/47 md.) Ağır cezalı suçların dışında sanık daha önce sulh hakimi tarafından sorguya çekilmemiş ise davaya esas olan olaylar üzerine istinabe suretiyle sorguya çekilir ⁽¹⁾.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/47 md.) Ağır cezalı suçlarda, sanık daha önce sulh hakimi tarafından sorguya çekilmiş olsa bile, davaya esas olan onaylar üzerine istinabe suretiyle sorguya çekilir ⁽¹⁾.

Duruşmadan varestede tutulmasını talep etmese bile, davanın görüldüğü yer mahkemesinin yargı çevresi dışında başka bir suçtan tutuklu veya cezası infaz edilmekte olan saniğin sorgusu bulunduğu yerdeki mahkeme aracılığı ile yaptırılabilir.

Sorgu için tayin olunan gün, Cumhuriyet Savcısı ile müdafie bildirilir. Bunların sorgu sırasında hazır bulunması zorunlu değildir.

Sorgu tutanağı duruşmada okunur.

(Ek: 12/6/1979 - 2248/4 md.; Değişik: 7/1/1981 - 2369/7 md.) Hastalık veya disiplin önlemi ya da zorunlu diğer sebeplerle yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışındaki bir hastane veya tutukevine nakledilmiş olan tutuklunun sorgusu yapılmış olması şartıyla hazır bulundurulmasına gerek görülmeyen oturumlar için celbedilmemesine mahkemece karar verilebilir.

Saniğin müdafii gönderebilmesi:

Madde 227 - (Değişik: 5/3/1973 - 1696/35 md.)

Saniğin, hazır bulunmaksızın yapılabilecek bütün duruşmalara müdafii göndermek salahiyeti vardır.

Maznunun hazır olmaksızın yapılan duruşmada eski hale getirme şartı:

Madde 228 – Duruşma, maznun hazır olmaksızın yapılırsa, hükmün kendisine tebliği tarihinden bir hafta içinde mehlin geçmesinden mütevellit neticeleri bertaraf etmek için maznun kanuni sebeplere istinatla o hüküm hakkında eski hale getirme talebinde bulunabilir.

(1) Bu hükmün uygulanmasında ek 5 inci maddeye bakınız.

Şukadar ki maznun kendi talebi üzerine duruşmada hazır bulunmak mecburiyetinde tutulmamış yahut müdafî marifetiyle temsil edilmek salahiyetini istimal etmiş olursa artık eski hale getirme talebinde bulunamaz.

Maznunun zorla getirilebilmesi :

Madde 229 – Mahkeme maznunun bizzat hazır bulunmasına ve ihzar veya tevkif müzekkeresiyle zorla getirilmesine her vakit karar verebilir.

Birden fazla davaların birleştirilmesi :

Madde 230 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Mahkeme, bakmakta olduğu bir kaç dava arasında irtibat görürse bu irtibat üçüncü maddede gösterilen neviden olmasa bile birlikte tahkik ve hükmolunmak üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebilir.

Reisin vazifesi :

Madde 231 – Reis duruşmayı idare eder ve maznunu sorguya çeker ve ikame edilen delilleri dinler.

Duruşmada alakadar olanlardan biri duruşmanın idaresine mütaallik olarak reis tarafından emrolunan bir tedbirin kabule şayan olmadığını beyan ederse mahkeme bu bapta bir karar verir.

Şahitlerle ehlihibrenin müddeiumumi ve maznun tarafından dinlenmeleri ve istizahları :

Madde 232 – Cumhuriyet Müddeiumumisi ile maznun tarafından gösterilen şahitlerle ehlihibrenin dinlenmelerini ve istizahını, Cumhuriyet Müddeiumumisi ve müdafînin müttefikan vakı talepleri üzerine mahkeme reisi kendilerine tevdi eder. Bu takdirde müddeiumumi tarafından gösterilen şahitleri ve ehlihibreyi dinlemek ve istizah etmek hakkı müddeiumumiye aittir. Maznun tarafından gösterilen şahitler ve ehlihibrenin dinlenmesinde ve istizahında aynı rüçhan müdafie aittir.

Bundan sonra reis dahi şahitlere ve ehlihibreye meseleyi daha ziyade tenvir için lazım gördüğü sualleri sorabilir.

Mahkeme azasının sual sorması :

Madde 233 – Reis talepleri üzerine mahkeme azasına dahi ehlihibre ve şahitlere sual sormağa müsaade verir.

Bu müsaade Cumhuriyet Müddeiumumisine, maznuna ve müdafie dahi verilir.

Dinleme ve istizah müsaadesinin geri alınması :

Madde 234 – 232 nci maddenin birinci fıkrasında gösterilen halde ehlihibre ve şahitlerin dinlenme ve istizahı hususunda kendilerine verilen müsaadeyi bir taraf suiistimal ederse reis bunu geri alabilir.

232 nci maddenin birinci ve 23 üncü maddenin ikinci fıkralarında gösterilen hallerde reis icapsız olan veya taallüku bulunmayan suallerin sorulmasını menedebilir.

Sual sorulmasında tereddüt

Madde 235 – Bir sualin sorulması caiz olup olmadığına tereddüt edilirse mahkeme bir karar verir.

Şahit ve ehlihibre yoklaması ve son tahkikatın açılması kararının okunması :

Madde 236 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Duruşmaya şahitlerin ve ehlihibrenin yoklamasile başlanır.

(Değişik fıkralar: 21/5/1985 - 3206/48 md.)

Bundan sonra sanığın açık kimliği ve şahsi durumu tesbit olunur. Daha sonra iddianame okunur ve 135 inci maddeye göre sanık sorguya çekilir.

İddianamenin okunması ve sanığın sorguya çekilmesi tanıklar hazır bulunmaksızın yapılır.

Delillerin ikamesi ve bu bapta talep ve kararlar

Madde 237 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/49 md.)

Sanığın sorguya çekilmesinden sonra delillerin ikamesine başlanır. Ancak, sanığın sorgusunun yapılmamış olması delillerin ikamesine mani değildir. Sonradan gelen sanığa, ikame edilen deliller bildirilir.

Bir delilin iradına mütaallik talebin reddi mevzuabahsolor, yahut bazı delillerin iradına müsaade olunması muhakemenin talikını icap ettirirse, mahkeme bu bapta bir karar verir.

Mahkeme vukubulan talep üzerine veya kendiliğinden şahit ve ehlihibre celbini ve başkaca sübut sebeplerinin ihzar ve iradını emredebilir.

Delillerin ikamesi ve reddi

Madde 238 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/36 md.)

Delillerin ikamesi, davet edilen bütün tanıkların ve bilirkişinin dinlenmesi vesair sübut vasıtalarının iradedilmesi demektir.

İkamesi istenilen herhangi bir delil aşağıda yazılı hallerde reddolunabilir.

a) Delil ikamesi kanun hükümleri mucibince caiz değilse,
b) Delilin belli açık bir hususa teallüku itibariyle ikamesi lüzumsuz ise,
c) Delil ile ispat edilmek istenilen vakianın karara tesiri yoksa veya sanık lehine evvelce sabit olmuş bir duruma ilişkin olursa,

d) Delil hiçbir suretle maksada elverişli değilse,

e) Delilin elde edilmesi imkanı yoksa,

f) Delil ikamesi talebi işi uzatmak maksadıyla yapılmış ise,

g) Sanığın beraatini ispat edecek önemli bir iddia ileri sürülüp de bu iddiada bildirilen vakia, gerçek olarak kabul edilebilecek mahiyette ise.

Bu hüküm, ilk olarak duruşma celsesinde veya 212 nci madde mucibince duruşma hazırlığında veya hakim soruşturmasında davet olunup dinlenmeleri istenilen tanıklar ve bilirkişiler hakkında ve diğer sübut vasıtalarının iradı halinde de uygulanır.

Cumhuriyet Savcısı ile sanık ve varsa müdahil müştereken talep ederlerse mahkeme şu veya bu delilden vazgeçebilir.

Müdahil, yalnız şahsi hakları ispat için gösterdiği delilden, başkalarının uygun beyanlarına hacet olmadan, her zaman vazgeçebilir.

Kabahate taallük eden veya şahsi dava üzerine görülen işlerde mahkeme davaya ve feragate ve evvelce verilen kararlara bağlı olmayarak delillerin ne hudut dahilinde ikame edileceğini tayin eder.

Delil ve vakianın geç ikame ve irat edilmesi

Madde 239 – Bir delilin veya ispat olunacak vakianın geç irat edilmesi, ikamesi talebinin reddine sebep olmaz.

Bununla beraber dinlenecek şahidin veya ehlihibrenin ismi hasma geç tebliğ edilmiş yahut ispat edilecek hadise hasım tarafı için lazımgelen malumatı elde etmeğe vakit müsait olmayacak derecede geç bildirmişse hasım tarafı delillerin ikamesi hitam bulmazdan evvel malumat almak üzere duruşmanın talikını istiyebilir.

Reisin veya mahkemenin emriyle davet olunacak şahitler ve ehlihibre hakkında Cumhuriyet Müddeiumumisi ve maznun dahi bu hakkı haizdirler.

Bu talepler hakkında mahkeme kanaatine göre karar verir.

Sorgu sırasında maznunun mahkemeden çıkarılabileceği haller

Madde 240 – Maznunun yüzüne karşı şeriklerinden birinin veya bir şahidin hakikatı söylemeyeceğinden korkulursa, mahkeme sorgu ve dinleme sırasında o maznunun mahkeme salonundan çıkarılmasını emredebilir.

Şukadar ki maznun tekrar getirildiği zaman gıyabında yapılan söz ve işlerin esaslı noktaları kendisine bildirilir.

Şahidin ve ehlihibrenin dinlenlikten sonra mahkemeden uzaklaşmaları

Madde 241 – Şahitler ve ehlihibre dinlendikten sonra ancak reisin emir ve müsaadesiyle mahkemeden çıkabilirler. Bunun için evvelce Cumhuriyet Müddeiumumisine ve maznuna sorulur.

Duruşma sırasında okunacak sübut sebepleri

Madde 242 – Sübut sebepleri olarak kullanılacak senetler ve sair evrak duruşma sırasında okutturulur.

Evvelce verilmiş olan mahkûmiyet ilamlarıyla adli sicil hulasaları ve şahsi ahval sicilleri hakkında dahi bu suretle muamele olunur. Bu hüküm keşif ve muayeneyi tazammun eden zabıt varakaları hakkında da caridir.

Delilin bir şahitten ibaret olması

Madde 243 – Bir vakıanın delili bir şahidin şahsi malumatından ibaret ise bu şahit duruşma esnasında dinlenir.

Şahidin daha evvelce şahadetini ihtiva eden zabıt varakalarının ve yazılı beyanlarının okunması şifahi şahadet yerine geçemez.

Zabıt varakalarının okunmasıyla iktifa olunabilecek haller

Madde 244 – Bir şahit veya ehlihibre yahut maznunun şeriklerinden biri vefat etmiş veya akıl hastalığına tutulmuş veya meskeni bulunmamış olursa evvelce alınan ifadesini havi zabıt varakasının okunmasıyla iktifa olunabilir. Evvelce mahkûm olan şerik hakkında dahi hüküm böyledir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/50 md.) 162 ve 216 ncı maddelere göre dinlenen tanık ve bilirkişilere ait tutanağın okunmasıyla da yetinilebilir.

Zabıt varakalarının bu suretle okunması ancak mahkeme kararıyla olur. Bu kararda zabıt varakalarının okutturulmasını icap ettiren sebepler ve ifadesi okutturulmuş şahsın evvelce yeminle dinlenmiş olup olmadığı beyan olunacaktır. Bu hükümler şahit ve ehlihibrenin yeniden dinlenmesi halinde yeminin lüzumuna dair olan hükümleri değiştirmez.

Şahitlikten çekinme hakkını sonradan kullanan şahidin ifadesi

Madde 245 – Duruşmadan önce dinlenipte ilk defa olarak duruşma esnasında şahitlik etmekten çekinmek hakkını kullanan şahidin yazılı ifadesi dahi okunmaz.

Şahit ve ehlihibreye evvelce mazbut ifadelerin okunabileceği haller

Madde 246 – Şahitlerden veya ehlihibreden biri bir vakıayı hatırlayamadığını beyan ederse evvelki şahadetini muhteva olan zabıt varakasının o vakıaya mütaallik olan kısmı okunarak meseleyi hatırlamasına yardım edilir.

Şahidin son şahadetiyle evvelki ifadesi arasında tenakuz bulunupta duruşmayı kesmeksizin başka suretle telif veya izalesi mümkün olmazsa mazbut ifadesi okunabilir.

Maznunun evvelce mazbut ifadesinin okunabileceği haller

Madde 247 – Maznunun hakim tarafından tanzim kılınan zabıt varakasındaki ifadesi ikrarına delil olmak üzere okunabilir.

Maznunun evvelki ve sonraki ifadeleri arasında tenakuz bulunupta duruşmayı kesmeksizin başka suretle telif veya izalesi mümkün olmazsa mazbut ifadesi okunabilir.

Ifadelerin okunduğunun zapta yazılması

Madde 248 – 246 ve 247 nci maddelerde beyan olunan hallerde okuma keyfiyeti ve bunu icap ettiren sebepler Cumhuriyet Müddeiumumisinin veya maznunun talebi üzerine zabınameye yazılır.

Raporların ve diğer evrakın okunması

Madde 249 – Maznunun tavrı hareketine dair şahadetnameler müstesna olmak üzere başka bir şahadetname veya mütalaayı muhtevi olarak resmi dairelerden yazılı evrak ile muayeneyi havi tabip veya ehlihibre raporları okunabilir.

Bu raporlar üzerine istizaha lüzum görülürse imza edenlerin yazılı veya şifahi olarak fenni mütalaaları alınır. Şukadar ki keşif ve muayeneye dair olan mütalaalar bir heyet tarafından verilmişse mahkeme duruşma esnasında heyetin mütalaasını beyan etmek vazifesini azasından birine vermeği o heyete teklif edebilir.

Dinlenme ve okunmadan sonra maznuna ne diyeceğinin sorulması

Madde 250 – Şahidin, ehlihিবrenin veya şerikin dinlenmesinden ve herhangi bir varakanın okunmasından sonra bunlara karşı bir diyeceği olup olmadığı maznuna sorulur.

Müddeiumumisinin, maznun ve mesulü bilmalin iddiaları ve sözleri

Madde 251 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Delillerin ikame ve münakaşası bittikten sonra söz davacıya ve ondan sonra Cumhuriyet Müddeiumumisine, sonra mesulü bilmale ve daha sonra da hemen maznuna verilir.

Cumhuriyet Müddeiumumisi maznuna ve maznun ve müdafii de Cumhuriyet Müddeiumumisine cevap vermek hakkını haizdirler. Reisin müsaadesile davacı ve mesulü bilmal de cevap verebilir. En son söz maznunundur.

Maznun namına müdafii tarafından müdafaada bulunsa dahi müdafaaya ilave edecek başka bir şey olup olmadığı maznuna sorulur.

Tercüman bulundurulacak haller

Madde 252 – Maznun Türkçe bilmiyorsa bir tercüman vasıtasıyla hiç olmazsa Cumhuriyet Müddeiumumisinin ve müdafiiin son iddia ve müdafaalarının neticeleri kendisine anlatılır.

Sağır veya dilsiz olan maznuna bunlar yazı ile bildirilemeyecek olursa 58 inci madde mucibince muamele olunur.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

Madde 253 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/37 md.)

Duruşmanın sona erdiği tefhim olunduktan sonra hüküm verilir.

Sanığın beraatine veya mahkûmiyetine, davanın reddine veya düşmesine ve muhakemenin durmasına dair kararlar hükümdür.

Aynı konuda, aynı sanık için evvelce verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava var ise davanın reddine karar verilir.

Kovuşturmanın ve dolayısıyla muhakemenin yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın gerçekleşmediği anlaşılırsa, gerçekleşmesini beklemek üzere, muhakemenin durmasına karar verilir.

Ceza Kanununun birinci kitabının dokuzuncu babında davanın düşmesi sebebi olarak gösterilen haller varsa veya muhakeme şartının gerçekleşmeyeceği anlaşılırsa davanın düşmesine karar verilir.

Derhal beraat kararı verilebilecek hallerde durma veya düşme kararı verilemez.

Delilleri takdir salahiyeti

Madde 254 – Mahkeme irat ve ikame edilen delilleri duruşmadan ve tahkikattan edineceği kanaate göre takdir eder.

(Ek : 18/11/1992 - 3842 /24 md.) Soruşturma ve kovuşturma organlarının hukuka aykırı şekilde elde ettikleri deliller hükme esas alınmaz.

Adi hukuk meselelerinde ceza mahkemelerinin salahiyeti

Madde 255 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Bir fiilin suç olup olmaması, adi hukuka müteallik bir meselenin haline bağlı ise ceza mahkemesi bu meseleye dahi ceza işlerindeki usul ve deliller için mer'i kaidelere göre karar verir.

Bununla beraber mahkeme, muhakemeyi talik ve hukuk davası açılması için alakadarlara bir mehil verebilir.

Hukuk mahkemesinden bu babda bir hüküm çıkmasını da bekleyebilir.

Ceza mahkemelerinde son tahkikat esnasında suçtan zarar görenlerle maznunların yaşlarında ceza hükümleri bakımından lüzum görülecek tashihlerin Nüfus Kanunundaki usule göre icrası ceza mahkemesine aittir. Bu babda verilecek karar esas hükümle birlikte temyiz olunabilir.

Hüküm ve kararlarda lazım olan rey miktarı

Madde 256 – Mahkemece hüküm ve kararlar ittifak veya ekseriyetle verilir.

Muhalefet sebeplerinin zabıtnamede gösterilmesi mecburidir.

Hükümün mevzuu ve suçu takdirde mahkemenin salahiyeti

Madde 257 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Hükümün mevzuu, duruşmanın neticesine göre iddianamede gösterilen fiilden ibarettir.

(Değişik : 21/5/1985 - 3206/51 md.) Fiili takdirde mahkeme,iddia ve müdafaalarla bağlı değildir.

Suçun mahiyet ve vasfının değişmesi

Madde 258 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik: 21/5/1985-3206/52 md.) Sanık, suçun hukuki niteliğinin değişmesinden önce haber verilip de savunmasını yapabilecek bir halde bulundurulmadıkça, iddianamede kanuni unsurları gösterilen suçun temas ettiği kanun hükmünden başkasıyla mahküm edilemez.

Ceza Kanununda tayin edilmiş olup cezanın artırılmasını icab edecek mahiyette bulunan hallerin ilk defa duruşma sırasında serdedilmesi halinde dahi aynı hüküm caridir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/52 md.) Sanık, iddianamede yazılı suçtan daha ağır bir madde hükmüne maruz bırakıldığını veya ikinci fıkrada gösterilen nitelikte yeni ileri sürülen hallerin mevcudiyetini bildirerek, savunmasını hazırlayamadığı iti-

razında bulunacak olursa, mahkeme, duruşmanın başka güne bırakılmasına karar verir.

Bundan başka mahkeme vaziyette hasıl olan değişiklikler neticesinde iddia ve müdafaayı layıkile hazırlamak için muhakemenin talikine lüzum görürse gerek taleb üzerine ve gerek kendiliğinden muhakemeyi talik edebilir.

(Ek: 5/3/1973 - 1696/38 md.) Yukarıdaki fıkralarda yazılı bildirmeler varsa müdafie yapılır. Müdafî sanığa tanınan haklardan onun gibi faydalanır.

(Ek: 7/1/1981 - 2369/8 md.; Değişik: 21/5/1985 - 3206/52 md.) İddianamede gösterilen suçun temas ettiği kanun maddelerinde belirtilen cezadan daha az bir ceza verilmesini gerektiren hallerde sanık, meşruhatlı davetiye tebliğine rağmen duruşmaya gelmez veya davetiye tebliğ edilemez ise bu maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanmaz.

Duruşma sırasında sanığın yeni bir suçunun ortaya çıkması

Madde 259 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/53 md.)

Sanığın, iddianamede yazılı suçtan başka bir suç işlemiş olduğu duruşma sırasında ortaya çıkarsa, Cumhuriyet savcısının talebi ve sanığın muvafakatıyla her ikisi birlikte hükmolunmak üzere bu suç, duruşması yapılmakta olan işle birleştirilebilir.

Yeni suç mahkemenin yetkisi haricinde olur veya kendisine göre daha üst bir mahkemenin görevine dahil bulunursa yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Hükmün esbabı mucibesinde gösterilmesi lazımgelen noktalar

Madde 260 – Maznun mahkum olursa hükmün esbabı mucibesinde mahkemece suçun kanuni unsurları olmak üzere sabit ve muhakkak addedilen vakıalar gösterilir; eğer delil başka vakılardan istintaç edilmiş ise bunlar dahi hükümde söylenir.

Duruşma sırasında Ceza Kanununda muayyen olup cezanın kaldırılmasını veya tahfif veyahut teşdidini mucip olacak mahiyetteki hallerin vücudu serdedilmiş ise hükmün esbabı mucibesinde bu hallerin sabit addedilip edilmediği gösterilir.

Bundan başka mahkumiyete dair hükmün esbabı mucibesi Ceza Kanununun tatbik olunan maddesini veya ceza miktarının tayinine hakimi sevkeden halleri muhtevi olur.

Ceza Kanunu umumî surette daha hafif bir cezanın tatbikını esbabı muhaffife vücuduna bağlı kılmış ise bu sebeplerin vücudu kabul veya reddolunduğu takdirde hükmün esbabı mucibesi bunlara mütaallik kararları dahi gösterir.

Kanun yollarına müracaata salahiyeti olanlar bu haklarından vaz geçtiklerini beyan ederlerse suçun kanuni unsurlarını gösteren vakıaların ve tatbik edilen kanun maddesinin söylenmesi yeter.

Beraet halinde hükmün esbabı mucibesi maznunun isnat olunan suç işlediğinin sabit olmamasından mı yoksa sabit ve mütehakkik addedilen suçun kanunda bir mahkumiyeti istilzam edemediğinden mi beraetine hükmolunduğunu gösterir.

Hükmün ne suretle tefhim olunacağı

Madde 261 – (Değişik: 4/6/1985 - 3206/54 md.)

Hükmün tefhimi duruşmanın sonunda, en az 268 inci maddede belirtilen hüküm fıkrasının duruşma tutanağına geçirilerek okunması ve gerekçenin başlıca noktalarının sözlü olarak bildirilmesi suretiyle olur.

Hüküm fıkrası ayakta dinlenir.

Hükümün tefhimi sırasında sanık hazır bulunduğu takdirde, varsa kanun yolları kendisine bildirilir.

Vazifeszlik kararı verilmeyen hal

Madde 262 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Mahkeme, duruşmada anlaşılın vasıf ve mahiyetini ileri sürerek davanın görülmesi derecesi dun bir mahkemeye aid olduğundan bahisle vazifeszlik kararı veremez.

Vazifeszlik kararı verilmesi lazım gelen hal ve neticesi

Madde 263 – (Değişik: 4/6/1985 - 3206/55 md.)

Duruşmalarda sanığa yüklenen suçun, davayı gören mahkemenin görevini aşığı veya dışında kaldığı anlaşılırsa, mahkeme bir kararla işi görevli mahkemeye gönderir.

Bu karar aleyhine Cumhuriyet savcısı acele itiraz yoluna başvurabilir.

Duruşma tutanağı

Madde 264 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/56 md.)

Duruşma için tutanak tutulur ve mahkeme başkanı ile zabıt katibi tarafından imzalanır. Mahkemece gerekli bulunduğunda duruşma safahatı, mahkemenin uygun ve lüzumlu göreceğı teknik araçlarla tespit olunabilir. Bu tespiti dayanılarak sonradan düzenlenecek duruşma tutanaklarının, duruşma safahatına uygun olduğu, mahkeme başkanı ve tutanağı düzenleyen zabıt katibi tarafından tasdik edilir.

Mahkeme başkanının özürü bulunursa tutanak üyelerin en kıdemlisi tarafından imzalanır.

Muhakeme zabıtnamesinin ihtiva edeceğı noktalar

Madde 265 – Muhakeme zabıtnamesi

- 1 – Duruşmanın icra kılındığı yer ve tarihi,
- 2 – Hakimlerin, Cumhuriyet Müddeiumumisinin, zabıt katibinin ve varsa tercümanın adını,
- 3 – İddianamede tavsif edildiğı gibi suçun ne olduğunu,
- 4 – Maznunların, müdafilerin, davacıların adlarını
- 5 – Muhakemenin açık mı yoksa gizli mi olduğunu, ihtiva eder.

Zabıtnamede yazılacak diğeri noktalar

Madde 266 – Zabıtname kısaca duruşmanın cereyanı ile neticelerini ve muhakeme usulünün esaslı merasimine riayet olduğunu vuzuhla gösterir.

Duruşma esnasında okunulan evrak ve vesikaların neden ibaret olduğunu ve dermeyan edilen iddiaların hulasalarını ve verilen kararlarla hüküm fıkrasını ihtiva eder.

Duruşma bir sulh mahkemesinde cereyan etmişse zabıtname sorgularla şahitlerin beyanatının hulasalarını da ihtiva eder.

Duruşma sırasında hadis olan bir vakiayı tesbit etmek yahut bir şahadet ve beyanı tamamiyle yazmak iktiza ederse reis öylece yazılmasını ve okunmasını emreder. Bunların okunduğı ve yazılan hususun tasdik olunduğı veya ne gibi itirazlar edildiğı zabıtnameye geçirilir.

Zabıtnamenin ispat kuvveti

Madde 267 – Duruşmanın nasıl yapılacağı hakkındaki kanuni merasime riayet edilip edilmediğı ancak zabıtname ile ispat olunabilir. Zabıtnamenin bu kısmına karşı yalnız sahtelik iddiası yapılabilir.

Hükümün esbabı mucibesi ve hüküm fıkrasının ihtiva edeceği noktalar

Madde 268 – Hükümün esbabı mucibesi tamamıyla zabıtnameye dercedilmemişse tefhimden üç gün içinde dava dosyasına raptolunur.

Hüküm ve kararlar buna iştirak eden hakimler tarafından imzalanır.

Hükümün beyaz edilmesinde, hakimlerden biri imza edemeyecek halde ise manii sebebi reis tarafından ve bununda bulunmaması halinde hükümde hazır bulunan hakimlerin en kıdemlisi tarafından hükümün altına yazılır.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/57 md.) Hüküm fıkrasında; 253 üncü maddeye göre verilen kararın ne olduğunun, uygulanan kanun maddelerinin, verilen ceza miktarının, kanun yollarına başvurunun mümkün olup olmadığını tereddüte yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gerekir.

Hükümlerin ikinci nüshaları ve hulasaları reis ve zabıt katibi tarafından imzalanır ve mahkeme mühriyle mühürlenir.

YEDİNCİ FASIL

*Gaiblerin muhakemesi**Gaibin tarifi*

Madde 269 – Meskeni bilinmeyen veya yabancı memlekette sakin olupta salahiyetli mahkeme huzuruna celbi mümkün olmayıyan yahut bu surette davetin neticesiz kalacağı kuvvetle anlaşılan maznun gaip sayılır.

Gaip hakkında duruşma açılması

Madde 270 – Bir gaibin aleyhinde tahkikata mevzu teşkil eden suç para cezasını veya müsadereyi yahut her ikisini istilzam ederse duruşma açılabilir.

Bu bapta 271 den 277 nciye kadar olan madde hükümleri tatbik olunur.

Madde 271 – (Mülga: 11/2/1959 - 7201/62 md.)*Celpnamede yazılacak noktalar*

Madde 272 – Celpname; maznunun adını, sanını, yaşını, işini ve malüm ise ikametgah ve meskenini, isnat olunan suçu ve duruşma günü ile saatini ihtiva eder.

Bundan başka maznun mazereti olmaksızın hazır bulunmazsa duruşmanın yapılacağı ihtarı celpnameye ilave olunur.

Maznun namına duruşmaya kabul olunabilecek kimseler

Madde 273 – Maznun namına bir müdafî duruşmaya gelebilir. Kanuni hısımlarından bir kimse de onu temsil etmek üzere, kendisinden bir vekaletname aranmaksızın kabul olunabilir.

Madde 274 – (Mülga: 11/2/1959 - 7201/62 md.)*Maznun namına kanun yollarına müracaat*

Madde 275 – 273 üncü maddede gösterilen kimseler, maznun için açık bulunan kanun yollarına müracaat edebilirler.

Muayyen eşyanın haczi

Madde 276 – Hükmolunabilecek para cezasının en yüksek derecesini ve muhakeme masraflarını istifaya yetiştirecek miktarda maznunun muayyen malları icabında hakim tarafından haczolunabilir. Bu haciz hakkında icra Kanununun hükümleri tatbik olunur.

Haciz vaz'ını icap ettiren sebepler kalmazsa haciz kaldırılır.

Umumi haciz

Madde 277 – Yukardaki maddeye göre haciz kabil olmaz veya haczolunacak mal yetmezse maznunun Türkiye'de elde edilebilecek bütün malları haczolunabilir. Bu karar Resmi Gazete ile ve mahkeme tensip ederse diğer gazetelerde ilan edilir.

Haciz kararının Resmi Gazete ile birinci ilanından sonra, maznunun haczedilen mallar üzerindeki temlik tasarrufları Devlet Hazinesi hakkında hükümsüzdür.

Umumi haczi istilzam eden sebepler kalkar veya 276 ncı madde mucibince bir malın haciz suretiyle Hazinesin hukuku temin edilirse umumi haczi kaldırılır.

Haczin vaz'ı hangi gazetelerle ilan edilmişse kaldırıldığı da o gazetelerle ilan olunur.

Gaip hakkında duruşma açılmaması ve aleyhine yapılacak işler

Madde 278 – Gaip hakkında duruşma yalnız 270 inci maddede yazılı hallerde açılır. Bu hallerden başkasında gaip aleyhinde yapılacak işler, ileride hazır bulunursa delillerin haliyle muhafazasını temin içindir.

Bu işler 279 dan 287 nciye kadarki maddelere göre yapılır.

Müdafî kabul intihabı

Madde 279 – (Birinci fıkra Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)

Maznunun kanuni hısımlarından olan kimseler dahi ona bir müdafî intihap etmek hakkını haizdirler.

Şahitler ve ehlihibre yemin ile dinlenir.

Tahkikat işlerinden gaibe haber verilip verilmeyeceği

Madde 280 – Gaip olan maznun kendisine tahkikat işlerinin cereyanından haber verilmesini asla talep edemez.

Bununla beraber hakim meskeni bilinen maznuna malûmat verebilir.

Gaibe ihtar

Madde 281 – Meskeni bilinmiyen gaibe hakim huzurunda ispatı vücut etmesi yahut meskenini bildirmesi gazetelerle ihtar olunabilir.

Gaip hakkındaki delillerin ne suretle toplanacağı

Madde 282 – Son tahkikat açıldıktan sonra maznunun gaip olduğu anlaşılırsa başkaca toplanılması icap eden deliller bir naip veya istinabe olunan hakim vasıtasıyla toplanır.

Tevkif müzekkeresini icap ettirecek hallerde haciz

Madde 283 – (Değişik: 28/6/1938 - 3515/1 md.)

Aleyhinde hukuku amme davası açılmış olan gaib, tevkif müzekkeresi kesilmesini icap ettirecek kuvvetli şüpheler altında ise Türkiye dahilindeki malları asliye mahkemesi reis veya hakimi tarafından verilecek kararla haczolunabilir.

Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının birinci babında yazılı (...) ⁽¹⁾ ağır hapis cezalarını müstelzim cürümlerden maznun olanların kaybolması halinde yukarıki fıkraya göre mallarının haczine karar verilmesi mecburidir.

Haciz kararının ilanı

Madde 284 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Haciz kararı Resmi Gazete ile ve asliye mahkemesi reisi veya hakimi tensib ederse diğer gazetelerle de ilan olunur.

(1) Bu arada yer alan "ölüm veya" ibaresi, 14/7/2004 tarihli ve 5218 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle madde metninden çıkartılmıştır.

Maznunun memnu olduğu tasarruflar ve idare makamı:

Madde 285 – Resmi Gazete ile birinci ilandan sonra maznun haczedilen malları üzerinde ölüme bağlı tasarruflardan maada tasarruflarda bulunamaz.

Haciz kararı gaiplerin mallarını idare eden makama tebliğ edilir. Bu makam malların idaresini temin için iktiza eden kanuni tedbirleri alır.

Haczin kaldırılması ve ilanı:

Madde 286 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Konmasını icab eden sebepler kalmazsa haciz kaldırılır.

Haczin konduğu hangi gazetelerle ilan edilmişse kaldırıldığı da o gazetelerle ilan olunur.

Madde 287 – (Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)

Maznuna verilecek teminat varakası:

Madde 288 – Mahkeme gaip olan maznun hakkında bir teminat varakası verebilir. Bu teminat şartlara bağlanabilir.

Teminat varakası hangi suç için verilmiş ise maznunu yalnız ondan dolayı tevkiften masun bulundurur.

Maznun hürriyeti tahdit eden bir ceza ile mahkum olur veya kaçmak hazırlığında bulunur yahut teminat varakasının bağlı olduğu şartlara riayetsizlik ederse teminatın hükmü kalmaz.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Kanun yolları

BİRİNCİ FASIL

Umumi hükümler

Kanun yollarına müracaat hakkı:

Madde 289 – Adli kararlar aleyhine gerek Cumhuriyet Müddeiumumisi ve gerek maznun için kanun yolları açıktır.

Cumhuriyet Müddeiumumisi maznun lehine olarak da kanun yollarına müracaat edebilir.

Müdafinin müracaat hakkı:

Madde 290 – Müdafii maznunu açık arzusuna muhalif olmamak şartıyla kanun yollarına müracaat eyliyebilir.

Kanuni mümessilin ve eşin müracaat hakkı

Madde 291 – (Değişik: 18/11/1992 - 3842/25 md.)

Sanığın kanuni mümessili ve eşi sanığa açık olan kanun yollarına süresi içinde kendiliklerinden müracaat edebilirler. Sanığın müracaatına ilişkin hükümler, bunlar tarafından yapılacak müracaat ve onu takip eden işlemler için de geçerlidir.

Mevkufun kanun yollarına müracaat usulü:

Madde 292 – Mevkuf olan maznun tevkifhanenin bulunduğu mahaldeki mahkeme katibine beyanatta bulunmak suretiyle de kanun yollarına müracaat edebilir. Katip bu bapta bir zabıt varakası yaparak hakim veya reise tasdik ettirir.

Kanuni mehillere riayet edilmiş olmak için zabıt varakasının bu mehiller içinde yapılmış olması lazımdır.

Kanun yolunun tayininde hata:

Madde 293 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Kabule şayan bir müracatta kanun yolunun veya merciinin tayininde yapılan bir hata müracaat edenin hukukunu ihlal etmez.

Müddeiumuminin müracaatı neticesinin şümüü:

Madde 294 – Cumhuriyet Müddeiumumiliği tarafından aleyhine kanun yoluna müracaat olunan karar maznun lehine bozulabileceği gibi tadil de olunabilir.

Müracaat hakkından vaz geçilmesi ve tesiri:

Madde 295 – Kanun yollarına müracaatta bulunmak hakkının iskat olunması veya vukubulmuş bir müracaattan vazgeçilmesi, bu müracaat için muayyen mehlin bitmesinden önce dahi muteber olur. Şukadar ki Cumhuriyet Müddeiumumiliği tarafından maznun lehine vukubulmuş olan müracaat onun muvafakati olmaksızın geri alınamaz.

Müdafii vuku bulmuş bir müracaattan vaz geçebilmesi ayrıca hususi vekaleti haiz bulunmasına bağlıdır.

Duruşma başladıktan sonra vazgeçilmenin şartı:

Madde 296 – Kanun yoluna müracaat üzerine verilecek karar duruşma ile verilecekse, bu müracaatın geriye alınması ancak hasmın muvafakatiyle olabilir.

İKİNCİ FASIL

İtiraz

İtiraz olunabilen kararlar:

Madde 297 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/58 md.) Kanunda aksi yazılı olmadıkça mahkeme naibi ve istinabe olunan hakim kararları ile asliye mahkemesi başkan veya hakimi ve sulh hakiminin duruşmaya ilişkin olmayan kararları aleyhine itiraz olunabilir.

Şahid, ehlihibre ve diğer şahıslar da kendilerine müteallik kararlar aleyhine itiraz edebilirler.

İtiraz olunabilen veya olunamayan mahkeme kararları:

Madde 298 – Mahkeme kararları aleyhine itiraz edilemez.

(Değişik : 18/11/1992 - 3842/ 26 md.) Tutuklamaya, tutukluluğun devamına, hacze ve üçüncü şahıslara ilişkin kararlar hakkında yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

İtirazın tetkiki mercileri ve usulü:

Madde 299 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/39 md.)

İtirazı incelemeye yetkili merciler aşığıda gösterilmiştir:

1. (Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)

2. Sulh hakiminin kararlarına karşı yapılan itirazların incelenmesi yargı çevresi içinde buldukları asliye mahkemesi başkan veya hakimine aittir.

Sulh işleri asliye hakimi tarafından görülüyorsa itirazı inceleme yetkisi ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanınıdır. Sulh işleri asliye mahkemesi üye veya üye yardımcılardan biri tarafından görülüyorsa itirazı incelemeye o mahkemenin başkanı yetkilidir.

3. (Değişik : 18/11/1992 - 3842/27 md.) Mahkeme naibi ve istinabe olunan hakim kararları aleyhine yapılacak itirazların incelenmesi, mensup oldukları asliye veya ağır ceza mahkemesinin hakim veya başkanına ve asliye mahkemesi hakim ve başkanı tarafından verilen kararlar aleyhindeki itirazların incelenmesi yargı çevresinde buldukları ağır ceza mahkemesine ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesi bulunması halinde, numara olarak kendisini takip eden daireye; son numaralı daire için bir numaralı daireye; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi bulunması halinde ise, en yakın ağır ceza mahkemesine aittir.

4. Yargıtay dairelerinin esas mahkeme sıfatı ile baktıkları davalardaki ilk ve son duruşmalarda itirazları:

A) Yargıtay üyesinin kararı aleyhine mensup oldukları daire başkanı,

B) Yargıtay daire başkanının kararı aleyhine diğer daire başkanı,

C) Yargıtay dairesinin kararı aleyhine diğer daire tetkik eder. Diğer daireden maksat sayı itibariyle takibeden ceza dairesidir. Sonuncu daire bahis konusu ise birinci dairedir.

Karar aleyhine yapılan itiraz, kararı veren makama verilecek bir dilekçe veya o hususta bir tutanak yazılmak üzere zabıt katibine yapılacak bir beyan ile olur. Tutanak beyanını ve imzayı mahkeme başkanı veya hakim tasdik eder.

Acele hallerde itiraz, incelemeyi yapacak makama da arz olunabilir.

Kararına itiraz olunan makam, itirazı varit görürse o kararı düzeltir. Aksi takdirde hemen ve nihayet üç gün içinde itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir.

İtiraz üzerine icranın tehiri:

Madde 300 – İtiraz istidasının verilmesi, aleyhine itiraz olunan kararın icrasını tehir etmez.

Şukadar ki kararına itiraz olunan makam veya bu itirazı tetkik edecek merci icranın tehirini emredebilir.

İtirazın hasma tebliği ve tahkikat yapılması:

Madde 301 – İtirazı tetkik edecek merci, yazı ile cevap verebilmesi için itirazı hasma bildirebilir. Bu merci lüzum gördüğü tahkikatın yapılmasını emir veya kendisi ifa edebilir.

İtirazın üzerine karar:

Madde 302 – Kanunda yazılı olan haller müstesna olmak üzere itiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Şukadar ki icabında Cumhuriyet Müddeumumisi dinlenir.

İtiraz varit görülürse bunu tetkik eden merci aynı zamanda itirazın mevzuu olan mesele hakkında da karar verir.

İtiraz üzerine verilen kararlar:

Madde 303 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/40 md.)

İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. Ancak, merci sanığın tutuklanmasına karar verirse, acele itiraz yoluna gidilebilir.

Acele itiraz usulü

Madde 304 – Acele itiraz halinde aşağıda yazılı hükümler tatbik edilir:

İtiraz, 33 üncü maddeye göre alakadarın kararı öğrendiği günden itibaren bir hafta içinde olmak lazımdır.

Acelelik kabul edilmese dahi itiraz istidasının onu tetkik edecek mercie verilmesi bu mehlin muhafazasını temin eder.

Hakimler, aleyhine acele itiraz yoluna müracaat olunan kararlarını kendileri değiştiremezler.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Temyiz

Temyizi Kabil Olan ve Olmayan Hükümler:

Madde 305 – (Değişik: 21/1/1983 - 2789/1 md.)

Ceza Mahkemelerinden verilen hükümler temyiz olunabilir. Ancak, onbeş sene ve ondan yukarı hürriyeti bağlayıcı cezalara ait hükümler hiç bir harç ve masrafa tabi olmaksızın Yargıtayca re'sen tetkik olunur.⁽¹⁾

(1) Bu maddede yer alan “cezalar ile ölüm cezalarına” ibaresi, 14/7/2004 tarihli ve 5218 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle “cezalara” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

1. (Değişik: 18/11/1992 - 3842/28 md.) İkimilyar liraya kadar (İkimilyar dahil) para cezalarına dair olan hükümler,⁽¹⁾
 2. (Değişik: 18/11/1992 - 3842/28 md.) Yukarı sınırı onmilyar lirayı geçmeyen para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraat hükümleri,⁽¹⁾
 3. Bu Kanun ile sair kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümler, Temyiz olunamaz.
- Bu suretle verilen hükümler tekerrüre esas olmaz. Ancak haklarında 343 üncü madde hükümleri dairesinde Yargıtaya başvurulabilir.

Hükümden evvelki kararların temyizi:

Madde 306 – Hükümden evvel verilip hükme esas teşkil eden kararlar dahi hükümle bertaraf temyiz olunabilir.

Temyiz sebebi:

Madde 307 – Temyiz ancak hükmün kanuna muhalif olması sebebine müstenit olur.

Hukuki bir kaidenin tatbik edilmemesi yahut yanlış tatbik edilmesi kanuna muhalefettir.

Kanuna muhalefet halleri:

Madde 308 – Aşağıda yazılı hallerde kanuna mutlaka muhalefet edilmiş sayılır.

- 1 – Mahkemenin kanun dairesinde teşekkül etmemiş olması,
- 2 – Hakimlik vazifesine iştiraktan kanunen memnu olan bir hakimin hükme iştirak etmesi,
- 3 – Makbul şüpheden dolayı hakkında ret talebi vakı olupta bu talep kabul olunduğu halde hakimin hükme iştirak etmesi yahut bu talebin kanuna mugayir olarak reddolunması suretiyle hakimin hükme iştirak ettirilmesi,
- 4 – Mahkemenin kanuna muhalif olarak davaya bakmağa kendini vazifeli veya salahiyetli görmesi,
- 5 – Cumhuriyet Müddeiumumisi yahut kanunen vücudu lazım diğer şahsın gıyabında duruşma yapılması,
- 6 – Şifahi bir duruşma neticesi olarak verilen hükümde aleni muhakeme kaidesinin ihlal edilmesi,
- 7 – Hükümün esbabı mucibeyi ihtiva etmemesi,
- 8 – Hüküm için mühim olan noktalarda mahkeme kararıyla müdafaa hakkının tahdit edilmiş olması.

Maznunun lehine olan kaidelere muhalefet:

Madde 309 – Maznunun lehine olan hukuki kaidelere muhalefet, maznunun aleyhine hükmün bozdurulması için Cumhuriyet Müddeiumumiliğine bir hak vermez.

Temyiz talebi ve süresi:

Madde 310 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/60 md.)

Temyiz talebi, hükmün tefhiminden bir hafta içinde hükmü veren mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt katibine yapılacak beyanla olur. Beyan tutanağa geçirilir ve tutanak hakime tasdik ettirilir.

Hükümün tefhimi sanığın yokluğunda olmuşsa bu süre tebliğ tarihinden başlar.

Sulh mahkemelerinin temyizi kabil kararları, yargı çevresi içinde buldukları asliye ve ağır ceza mahkemeleri nezdindeki Cumhuriyet savcıları tarafından, tefhim tarihinden itibaren bir ay içinde temyiz edilebilir.

(1) 14/7/2004 tarihli ve 5219 sayılı Kanunun 3 üncü maddesiyle (1) numaralı bendde yer alan "ikimilyon" ibareleri, "ikimilyar"; (2) numaralı bendde yer alan "onmilyon" ibaresi, "onmilyar" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Eski hale getirme müddeti içinde temyiz müddetinin cereyanı:

Madde 311 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Maznun aleyhine gıyaben sadır olan hükümlerde eski hale getirme talebinin müddeti içinde temyiz müddeti de cereyan eder. Maznun, eski hale getirme talebinde bulunur ise bu talebin reddi ihtimalini nazara alarak müddeti içinde istidaname vermek veya zabıt katibine bir beyan yapmakla temyiz talebinde bulunmalıdır. Bu halde temyize taallük eyliyen işler eski hale getirme talebi hakkında karar verilinceye kadar tehir olunur.

(İkinci fıkra Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)

Eski hale getirme talebinde bulunmaksızın temyiz yoluna gidilmiş ise bu muamele; eski hale getirmek talebi hakkından vaz geçmeği gösterir.

Temyiz istidasının tesiri:

Madde 312 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Müddeti içinde verilen temyiz istidası hükmün kat'ileşmesine mani olur.

Hüküm, temyiz eden tarafa esbabı mucibesile tefhim edilmemişse temyiz olunduğuna mahkemenin ıttılandan bir hafta içinde tebliğ edilir.

Temyiz istidası ve ihtiva edeceği noktalar:

Madde 313 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Temyiz eden taraf hükmün hangi cihetine itiraz ve neden dolayı bozulmasını talep etmekte olduğunu temyiz istidasında veya beyanında veyahut layihasında gösterir.

Temyiz için istinad edilen sebeplerde muhakeme usulüne müteallik hukuki bir kaideye mi yoksa kanuni diğer hükümlere mi, muhalefet etmiş olmasından dolayı itiraz olunduğu gösterilir. Birinci halde kanuna muhalif olan vak'alar izah olunur.

İhtiyarı temyiz layihası:

Madde 314 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/61 md.) Temyiz dilekçesinde veya beyanında temyiz sebepleri gösterilmemişse temyiz dilekçesi için belirlenen sürenin bitmesinden yahut gerekçeli karar henüz tebliğ edilmemişse tebliğinden itibaren bir hafta içinde hükmü temyiz olunan mahkemeye bu sebepleri ihtiva eden bir layiha da verilebilir. Cumhuriyet savcısı temyiz dilekçesinde, temyiz sebeplerini göstermemiş ise; temyiz isteğinin sanığın lehinde veya aleyhinde olduğunu açıkça belirtmesi gerekir.

Layihanın verilmemesi veya istida veya beyanda temyiz sebeplerinin gösterilmemesi temyiz tetkikatı yapılmasına mani değildir.

Temyiz maznun tarafından yapılmış ise bu layihalar kendisi veya müdafî tarafından imza edilerek verilir.

Müdafî yoksa maznun bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt katibine yapacağı bir beyanla esbabı mucibesini dermeyer edebilir. Bu zabıt varakası reis veya hakime tasdik ettirilir.

Temyiz talebinin kabule şayan olmamasından dolayı hükmü veren mahkemece reddi:

Madde 315 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/62 md.) Temyiz isteği kanuni sürenin geçmesinden sonra yapılmış veya temyiz edilemeyecek bir hüküm temyiz edilmişse veya temyiz edenin buna hakkı yoksa, hükmü temyiz olunan mahkeme bir karar ile temyiz dilekçesini reddeder.

Temyiz eden taraf red kararının kendisine tebliğinden itibaren bir hafta Temyiz Mahkemesinden bu hususta bir karar verilmesini talep edebilir. Bu takdirde dosya Temyiz Mahkemesine gönderilir. Şu kadar ki, bu sebepten dolayı hükmün infazı tehir olunmaz.

Temyiz istida ve layihasının tebliği ve cevabı:

Madde 316 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

315 inci maddeye göre hükmü veren mahkemece reddedilmeyen temyiz talebine dair istida ve varsa yalnız layihanın bir sureti temyiz talebinde bulunan tarafın hasmına tebliğ olunur. Hasım tarafı bir hafta içinde yazı ile cevabı verebilir.

Temyiz eden tarafın hasmı maznun ise bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt katibine yapılacak bir beyanla da cevabını verebilir. Cevap layihası verildikten veya bunun için muayyen müddet bittikten sonra dava dosyası Cumhuriyet Müddeiumumisi tarafından temyiz mahkemesine verilmek üzere Cumhuriyet Başmüddeiumumiliğine gönderilir.

(Ek fıkra: 2/1/2003-4778/2 md.; Değişik: 19/3/2003/4829/20 md.) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname, hükmü temyiz etmeleri veya aleyhlerine sonuç doğurabilecek görüş içermesi halinde sanık veya müdafii ile müdahil, şahsî davacı veya vekillerine dairesince tebliğ olunur. İlgili taraf tebliğden itibaren yedi gün içinde yazılı olarak cevap verebilir.

(Ek: 19/3/2003-4829/20 md.) Üçüncü fıkra uyarınca yapılacak tebligatlar, Tebligat Kanununun 35 inci maddesine göre ilgililerin dava dosyasından belirlenen son adreslerine yapılmasıyla geçerli olur.

Yargıtayca temyiz isteğinin reddi:

Madde 317 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/63 md.)

Yargıtay, süresi içinde temyiz dilekçesinin verilmediğini veya beyanının yapıldığını, hükmün temyiz edilemez olduğunu, temyiz edenin buna hakkı olmadığını görürse, temyiz isteğini reddeder, görmezse incelemesini yapar.

Ağır ceza hükümlerinin tetkikinde duruşma:

Madde 318 – Ağır cezaya mütaallik hükümlerde Temyiz Mahkemesi tetkikatını maznunun temyiz istidasındaki talebi üzerine veya dilerse resen duruşma icrası suretiyle yapar. Duruşma gününden maznuna veya talebi üzerine müdafiiine haber verilir. Maznun duruşmada hazır olabileceği gibi kendisini vekaletnameyi haiz bir müdafii ile de temsil ettirebilir.

Maznun mevkuf ise bizzat ispatı vücut etmek talebinde bulunamaz.

Duruşmada usul:

Madde 319 – Temyiz Mahkemesinde duruşma raportör aza tarafından işin izahı ile başlar. Bu azanın duruşmadan önce raporunu tanzim ve imza ile dosyaya koymuş olması lazımdır.

Raportör azanın izahatını müteakıp Cumhuriyet Başmüddeiumumisi, maznun ve müdafii iddialarını beyan ve bunları izah için söz alırlar. Bunlar arasında temyizi talep etmiş olan taraf önce dinlenir. Son söz maznunundur.

Temyiz Mahkemesince tetkik edilecek noktalar:

Madde 320 – Temyiz Mahkemesi, temyiz istida ve layihasında irat olunan hususlar ile temyiz talebi usule ait noksanlardan dolayı olmuş ise temyiz istidasında bu cihete dair beyan edilecek vakıalar hakkında tetkikler yapabileceği gibi hükme tesiri olacak derecede kanuna muhalefet edilmiş olduğunu görürse talepte mevcut olmasa dahi bu hususu tetkik eder.

313 üncü maddenin ikinci fıkrasında gösterilen müstenidattan başka temyiz müddeasını teyit için yeniden müstenidat göstermeğe lüzum yoktur.

Bununla beraber böyle müstenidat arzolanmışsa kabul olunur.

Temyiz Mahkemesince hükmün bozulması:

Madde 321 – Temyiz Mahkemesi, aleyhine itiraz olunan hükmü hangi cihetten kanuna muhalif görmüşse o cihetten bozar.

Hükmün bozulmasına sebep olan kanuna muhalefet keyfiyeti, bu hükme esas olarak tesbit edilen vakialarda olmuş ise bu muameleler dahi aynı zamanda bozulur.

Temyiz Mahkemesince davanın esasına hükmedilecek haller ve karar tashihi:

Madde 322 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik: 5/3/1973-1696/44 md.) Hükme esas olarak tespit edilen vakialara tatbikinde kanuna muhalefet edilmesinden dolayı o hüküm bozulmuş ise Yargıtay aşağıda yazılı olan hallerde kendisi davasının esasına hükmeder.

1. Vakianın daha ziyade aydınlanması gerekmeden beraete veya davanın düşmesine yahut aşağı - yukarı haddi olmayan sabit bir cezaya hükmolunması icabederse,

2. Yargıtay Başsavcılığının iddiasına uygun olarak suçluya kanunda yazılı cezanın en aşağı derecesini uygulamayı uygun görürse,

3. Mahkemece sabit görülen suçun unsurları ve vasfı ve cezası hükümde doğru gösterilmiş olduğu halde sadece kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise,

4. Hükümden sonra yürürlüğe giren kanun suçun cezasını azaltmış ve mahkemece suçluya ceza tayininde artırma sebebi kabul edilmemiş veya yeni bir kanun ile fiil suç sayılmamış olmaktan dolayı birinci halde daha az bir cezanın hükmü ve ikinci halde hiç ceza hükmolunmaması gerekirse,

5. Açıkça tespit edilmiş olan suçlunun doğum ve suç tarihlerine göre ceza tayininde gerekli indirme yapılmamış veya yanlış olarak indirme yapılmış ise,

6. Arttırma veya indirme sonu ceza müddeti veya miktarını tayinde maddi hata yapılmış ise,

7. Hükmedilmiş olan ceza yerine Ceza Kanununun 29 uncu maddesinde adli tevbih kararı verilmesi icabederse,

8. Ceza Kanununun 29 uncu maddesindeki tertibin gözetilmemesi yüzünden eksik veya fazla ceza verilmiş ise,

9. (Değişik: 21/5/1985 - 3206/64 md.) Harçlar Kanunu ile yargılama giderlerine ilişkin hükümlere ve Avukatlık Kanununa göre düzenlenen ücret tarifesine aykırılık yapılmışsa.

Sair hallerde Temyiz Mahkemesi işi yeniden tetkik ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan mahkemeye veya o derecede diğer civar bir mahkemeye gönderir.

Cezayı müstelzim suç daha dun derecedeki bir mahkemenin vazifesi dahilinde ise Temyiz Mahkemesi işi o mahkemeye gönderebilir.

Ceza dairelerinden birinin kararına karşı Cumhuriyet Başmüddeiumumisi, ilamın kendisine verildiği tarihten otuz gün içinde Ceza Umumi Heyetine itiraz edebilir.

Ceza dairelerinin veya Ceza Umumi Heyetinin kararlarına karşı tashihi karar usulü ancak hükmün ve kararın zat ve mahiyetine doğrudan doğruya müessir olmak üzere temyiz istida veya layihasında veya tebliğnamede dermeyan olunan bir hususun ve bunlar haricinde esas hükme müessir noksan ve hataların temyizen nazara alınmıyarak meskütünan h kılması hallerinde caridir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/64 md.) Karar düzeltilmesini istemek yetkisi Cumhuriyet Başsavcısına aittir. Bu talep üzerine Yargıtay incelemesi, asıl ilamı vermiş olan daire veya Genel Kurulca yapılır. Karar düzeltme talebinin; dosyanın mahalline iadesini müteakip hükmün infazı için Cumhuriyet savcılığınca ödeme emri veya

davetiye'nin hükmü'ne tebliğı veya yakalama müzekkeresinin infazına başlandığı tarihten, mahalline gönderilmesi gerekmeyen dosyalar için de Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ilgili Cumhuriyet savcılığı aracılığı ile yapılacak tebligattan itibaren bir ay içerisinde yapılması gerekir. Mahalli Cumhuriyet savcısı, bu süre içinde ilgililerin başvurusu üzerine, düşüncesiyle birlikte evrakı gereğı takdir edilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderir. Ancak bu durum infazın geri bırakılmasını gerektirmez. Cumhuriyet Başsavcısı durumu inceleyip düzeltme talebini uygun gördüğü takdirde infazın geri bırakılmasını derhal mahalline bildirir ve ondan sonra gereğini yapar. Mahalli Cumhuriyet savcısı da re'sen Cumhuriyet Başsavcılığına başvurarak karar düzeltme isteğinde bulunabilir, ancak bu halde bir aylık süre kaydı aranmaz. Karar düzeltme talebi reddedilirse bir daha karar düzeltme talebinde bulunulamaz.

Vazifesizlik veya salahiyetsizlik sebebiyle bozulan hükmün nereye gönderileceğı:

Madde 323 – Hüküm, mahkemenin haksız olarak kendisini vazifeli veya salahiyetli görmesinden dolayı bozulmuşsa Temyiz Mahkemesi aynı zamanda işi vazifeli veya salahiyetli mahkemeye gönderir.

Yargıtayda hükmün tefhimi:

Madde 324 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/65 md.)

Hüküm, 261 inci madde hükmüne göre tefhim edilir. Bu mümkün olmadığı takdirde duruşmanın bitiminden itibaren bir hafta içinde karar verilir.

Hükmün bozulmasının diğer maznunlara sirayeti:

Madde 325 – Hüküm, cezanın tatbikatında kanuna muhalefet edilmesinden dolayı maznun lehine olarak bozulmuşsa ve bozulan cihetlerin temyiz talebinde bulunamamış olan diğer maznunlara da tatbiki kabil olursa bu maznunlar dahi temyiz talebinde bulunmuşçasına hükmün bozulmasından istifade ederler.

Davaya yeniden bakacak mahkemenin hak ve mecburiyetleri:

Madde 326 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/66 md.)

Yargıtaydan verilen bozma kararı üzerine davaya yeniden bakacak mahkeme, ilgililere bozmaya karşı diyeceklerini sorar.

Sanık veya müdahil ve vekillerine davetiye tebliğ olunamaması veya davetiye tebliğ olunmasına rağmen duruşmaya gelmemeleri nedeniyle bozmaya karşı beyanları tespit edilmemiş olsa dahi duruşmaya devam edilerek dava gıyapta bitirilebilir. Ancak sanık hakkında verilecek ceza, bozmaya konu olan cezadan daha ağır ise herhalde dinlenilmesi gerekir.

Yargıtaydan verilen bozma kararına mahkemelerin ısrar hakkı vardır. İsrar üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verilen kararlara uymak mecburidir.

Hüküm yalnız sanık tarafından veya onun lehine Cumhuriyet savcısı veya 291 inci maddede gösterilen kimseler tarafından temyiz edilmişse yeniden verilen hüküm, evvelki hükümle tayin edilmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

BİRİNCİ FASIL

Muhakemenin iadesi ve yazılı emir

Mahkûmun lehine muhakemenin iadesi sebepleri :

Madde 327 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Kat'ileşen bir hükümle neticelenmiş olan bir dava aşağıda yazılı hallerde mahkûmun lehine olarak muhakemenin iadesi yolile tekrar görülür:

1 – Duruşmada ihticaç olunan ve hükme tesir eden bir vesikanın sahteliği tebeyyün ederse.

2 – Yemin verilerek dinlenmiş olan bir şahid veya ehlihibrenin hükme müessir olacak surette mahküm aleyhine kasd veya ihmâl ile hakikat hilafında şahitlikte bulunduğu veya rey verdiği anlaşılırsa.

3 – Bizzat mahküm tarafından sebebiyet verilmiş olan kusur müstesna olmak üzere hükme iştirak etmiş olan hakimlerden biri aleyhine ceza tatbikatını ve kanuni bir ceza ile mahkümiyeti istilzam edecek mahiyette olarak vazifelerini ifada kusur etmişse.

4 – Ceza hükmü, hukuk mahkemesinin bir hükmüne müstenid olup da bu hüküm kat'ileşmiş olan diğer bir hüküm ile bozulmuş ise.

5 – Yeni vakıalar veya yeni deliller dermeyeran edilip de bunlar yalnız başına veya evvelce irad edilen delillerle birlikte nazara alındıkları takdirde maznunun beraetini veya daha hafif bir cezayı havi kanun hükmünün tatbiki ile mahküm olmasını istilzam edebilecek mahiyette olursa. Şu kadar ki kabahat hükümleri hakkında ancak evvelce mahküm tarafından öğrenilmemiş olan veya kendi kusur ile olmayarak evvelce irad edilmemiş bulunan vakıalar veya deliller dermeyeran olunabilir.

6- (**Ek: 23/1/2003-4794/3 md.**) Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu halde, muhakemenin iadesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.

Madde 327/a- (Mülga: 23/1/2003-4793/5 md.)

İcranın tehiri:

Madde 328 – Muhakemenin iadesi talebi hükmün icrasını tehir etmez. Şu kadar ki mahkeme icranın tehir veya tevkifine karar verebilir.

Muhakemenin iadesine mani olmayan haller:

Madde 329 – Hükümün icra edilmiş olması ve hatta mahkümün ölümü muhakemenin iadesi talebine mani olmaz.

Ölüm halinde ölenin karısı veya kocası, usulü, fûruu, erkek veya kız kardeşleri muhakemenin iadesi talebinde bulunabilirler.

Mahkümün aleyhine muhakemenin iadesi sebepleri:

Madde 330 – (Değişik: 7/6/1937 - 3207/1 md.)

Katileşen bir hüküm ile neticelenmiş olan bir dava aşağıda yazılı hallerde maznun veya mahkümün aleyhine olarak muhakemenin iadesi yolu ile tekrar görülür:

1 – Duruşmada maznunun veya mahkümün lehine ihticaç olunan ve hükme müessir olmuş bulunan bir vesikanın sahteliği tebeyyün ederse;

2 – Yemin verilerek dinlenmiş olan bir şahid veya ehlihibrenin hükme müessir olacak surette maznun veya mahküm lehine kasıt veya ihmâl ile hakikat hilafına şahitlikte bulunduğu veya rey verdiği anlaşılırsa;

3 – Hükme iştirak etmiş olan hakimlerden biri aleyhine ceza tatbikatını ve kanuni bir ceza ile mahkümiyeti istilzam edecek mahiyette olarak vazifelerini ifada kusur etmiş ise;

4 – Maznun beraat ettikten sonra suçta müteallik itimada şayan bir ikrarda bulunmuş ise.

Muhakemenin iadesi caiz olmayan hal:

Madde 331 – Kanunun aynı maddesinde münderiç hudut içinde olmak üzere cezanın tadili maksadiyle muhakemenin iadesi caiz değildir.

İade sebeplerinden olan cezayı mucip bir suçta istinat eden iade taleplerinin kabulü şartları:

Madde 332 – Cezayı müstelzim bir suçun vücuduna istinat eden muhakemenin iadesi talebi ancak o suçtan dolayı katileşmiş bir hüküm bulunduğu veya delillerin yokluğundan başka sebepler yüzünden takibat ve tahkikatın icra ve devamı mümkün olmadığı takdirde kabul olunur.

İade talebi hakkında tatbik olunacak hükümler:

Madde 333 – Kanun yollarına müracaat hakkındaki umumi hükümler muhakemenin iadesi talebi hakkında dahi caridir.

İade talebinin neleri ihtiva edeceği ve nasıl yapılacağı:

Madde 334 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Muhakemenin iadesi talebi bu talebin kanuni sebeplerle sübut delillerini ihtiva eder.

Maznun veya 329 uncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen kimseler muhakemenin iadesi talebini bir istida ile yahut bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere mahkeme katibine yapacakları bir beyanla dermeyan edebilir.

İade talebinin kabule şayan olmadığı kararı ve mercii:

Madde 335 – Muhakemenin iadesi talebiyle hükmüne itiraz olunan mahkeme bu talebin kabule şayan olup olmadığına karar verir. Temyizi dava üzerine Temyiz Mahkemesince verilmiş olan bir hükmün mevzuunu teşkil eden davanın muhakemesinin iadesi talep olunupta gösterilen sebepler 327 veya 330 uncu maddelerin üçüncü numaralarında yazılı sebeplerden başkaları ise muhakemenin iadesi talebine karar vermek salahiyeti evvelce hükmü temyiz edilmiş bulunan mahkemeye aittir.

Muhakemenin iadesi talebinin kabule şayan olup olmadığına dair olan karar duruşma yapılmaksızın verilir.

(Ek: 3/8/2002-4771/7 md.;Mülga: 23/1/2003-4793/5 md.)

İade talebinin kabule şayan olmaması sebepleri ve kabulü halinde yapılacak muamele:

Madde 336 – Muhakemenin iadesi talebi kanunda muayyen şekilde dermeyan edilmemiş veya muhakemenin iadesini icap ettirecek kanuni hiç bir sebep gösterilmemiş yahut bunu teyit edebilecek sübut delilleri beyan edilmemiş ise bu talep kabule şayan olmamak noktasından reddedilir.

Aksi halde muhakemenin iadesi talebi, bir diyeceği varsa bildirmek üzere bir mehil tayin edilerek hasım tarafına tebliğ olunur.

Delillerin toplanması:

Madde 337 – Mahkeme muhakemenin iadesi talebini esas itibariyle kabul ederse icabında delillerin toplanmasını bir naibe veya istinabe hakimine havale eder.

Dinlenecek şahitlere veya ehlihibreye yemin verilip verilmemesini mahkeme takdir eder.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/67 md.) Delillerin toplanması sırasında ilgililerin hazır bulunmaları hakkında, hazırlık tahkikatına ilişkin hükümler uygulanır.

Delillerin toplanması bittikten sonra Cumhuriyet Müddeiumumisi ve maznun tayin edilecek mehil içinde mütalaa ve mülahazalarını beyana davet olunur.

İade talebinin esassız olmasından dolayı reddi, aksi takdirde duruşma:

Madde 338 – Muhakemenin iadesi talebinde serdolanan iddialar kafi derecede teyyüt etmez yahut 327 ve 330 uncu maddelerin birinci ve ikinci numaralarında yazılı hallerde işin vaziyetine nazaran bunların evvelce verilmiş olan hükme hiç bir tesiri olmadığı anlaşılırsa muhakemenin iadesi talebi esassız olması noktasından duruşma yapılmaksızın reddedilir.

Aksi halde mahkeme muhakemenin iadesine ve yeniden duruşmanın icrasına karar verir

Duruşma yapılmaksızın iade talebinin tetkiki:

Madde 339 – Mahküm vefat etmişse mahkeme yeniden duruşma yapmaksızın ve fakat icabında iktiza eden delilleri topladıktan sonra ya mahkümün beraetine veya muhakemenin iadesinin reddine karar verir.

Sair hallerde dahi mahkeme bu hususta kafi delil varsa yine duruşma yapmaksızın mahkümün derhal beraetine karar verir.

Şukadar ki takibat hukuku amme davasının açılması suretiyle vukubulmuşsa zikredilen karar ancak Cumhuriyet Müddeiumumisinin muvafık mütalaasıyla verilebilir.

Mahkeme beraet kararıyla beraber evvelki hükmün iptalini de karar altına alır.

Muhakemenin iadesi talebinde bulunan kimse isterse, masrafı Hazineye ait olmak üzere evvelki hükmün iptali Resmi Gazete ile ilan olunacağı gibi mahkemenin tensibine göre diğer gazetelerle de ilan edilebilir.

İade talebi hakkındaki karar aleyhine acele itiraz:

Madde 340 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/45 md.)

336 ve 338 inci maddeler gereğince verilen kararlara karşı acele itiraz yoluna gidilebilir.

Yeniden duruşma neticesinde verilecek hüküm:

Madde 341 – Yeniden yapılacak duruşma neticesinde mahkeme ya evvelki hükmü tasdik eder veya iptal ile dava hakkında yeni baştan hüküm verir.

Muhakemenin iadesi talebi yalnız mahküm tarafından olur yahut mahkümün lehine olarak Cumhuriyet Müddeiumumisi veya 291 inci maddede gösterilen kimseler tarafından yapılırsa yeniden verilecek hüküm evvelki hüküm ile tayin edilmiş olan cezadan daha ağır bir cezayı ihtiva edemez.

Haksız çıkandan alınacak para cezası:

Madde 342 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/68 md.)

Muhakemenin iadesi talebinde bulunan hükümlü haksız çıkar ve kötü niyetli olursa onbin liradan ellibin liraya kadar ağır para cezası da hükmolunur.

Yazılı emir ile bozma:

Madde 343 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Hakim tarafından ve mahkemelerden verilen ve Temyiz Mahkemesince tetkik edilmeksizin kat'ileşen karar ve hükümlerde kanuna muhalefet edildiğini haber alırsa Adliye Vekili, o karar veya hükmün bozulması için Temyiz Mahkemesine müracaat etmesi için Cumhuriyet Başmüddeiumumiliğine yazılı emir verebilir. Bu emirde bozulmayı müstelzim kanuni sebepler gösterilir.

Cumhuriyet Başmüddeiumumisi tebliğnamesine yalnız bu sebepleri yazar ve dosyayı Temyiz Mahkemesine verir.

Temyiz Mahkemesi dermeyan olunan sebepleri varid görürse karar ve hükmü bozar.

Mahkemelerden davanın esasına da şamil olarak verilen hükümlerin bu suretle bozulması alakadar kimseler aleyhine tesir etmez.

Bozulma, bu kimselerin lehine ise aşağıda yazıldığı gibi muamele olunur:

1 – Varid görülen bozma sebepleri mahküm olan kimsenin cezasının tamamen kaldırılmasını müstelzim ise, Temyiz Mahkemesi evvelce hükmolunan cezanın çektirilmemesini kararında ayrıca yazar.

2 – Varid görülen bozma sebepleri mahküm olan kimsenin cezasının tamamen kaldırılmasını müstelzim olmayıp da hafif bir cezanın tatbikını mucib ise, Temyiz Mahkemesi tatbiki iktiza eden cezanın neden ibaret olduğunu da kararında gösterir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/69 md.) Eger bozma davanın esasını halletmeyen mahkeme kararları hakkında ise, yeniden yapılacak inceleme ve araştırma neticesine göre gereken karar verilir.

BEŞİNCİ KİTAP

Suçtan mağdur olan kimselerin davaya iştiraki

BİRİNCİ FASIL

Şahsi dava

Suçun şahsi dava açmakla takibi halleri:

Madde 344 – Aşağıda yazılı hallerde önce Cumhuriyet Müddeiumumisinin iştirakini tahrike hacet olmaksızın zarar gören kimse şahsi dava açmak suretiyle suçu doğrudan doğruya takip edebilir:

1 – Ceza Kanununun 191 inci maddesinin son fıkrasında yazılı tehdit.

2 – Ceza Kanununun 193 üncü maddesinin birinci fıkrasında yazılı haneye taarruz.

3 – Ceza Kanununun 195 ve 197 nci maddelerinde yazılı gayrın sırrını ifşa.

4 – Ceza Kanununun 456 ncı maddesinin son fıkrasında ve 459 uncu maddesinin bir numarasında yazılı müessir fiiller.

5 – **(Değişik: 11/5/1988 - 3445/16 md.)** Ceza Kanununun 480 ve 482 nci maddelerinde yazılı hakaret ve sövme, (şu kadar ki, bu suçlar Ceza Kanununun 164 ve 166 ncı maddelerinde yazılı mahiyette olursa veya neşir yoluyla veya radyo ve televizyon veya benzeri kitle haberleşme araçlarıyla işlenmişse usulüne göre Cumhuriyet savcılar tarafından takip olunur.)

6 – Ceza Kanununun 516 ncı maddesinin birinci fıkrasında ve 518 inci maddesinde yazılı izrar ve tahrip.

7 – Ticaret Kanununun 64 ve 65 inci maddelerinde yazılı gayri kanuni rekabet.

8 – Hususi nizamlar ve kanunlarda yazılı edebi ve sinai mülkiyetlere ve güzel sanatlar mülkiyetine mütaallik suçlar.

Mağdur olan kimsenin kanuni mümessili varsa şahsi dava açmak ona aittir.

Mağdur bir cemiyet veya şirket olupta hukuk işlerinde bu sıfatla dava açmak ehliyetini haiz ise dava salahiyeti bu cemiyet veya şirketi temsil edenler tarafından kullanılır.

Bir suçtan dolayı birden fazla kimselerin şahsi dava haklarını nasıl kullanacakları:

Madde 345 – Bir suçtan dolayı birden fazla kimselerin şahsi dava açmağa hakları varsa bu haklarını yekdiğerinden ayrı olarak kullanabilirler.

Bununla beraber şahsi dava alakadarlardan biri tarafından açılmışsa diğerleri o davaya girebilirler ve girdikleri zamanda dava ne halde ise ancak o halde iştirak ederler.

İşin esasına ait olsa bile sadır olan bütün kararlar şahsi dava açmamış olan ve aynı vaziyette bulunan alakadarlara karşı dahi maznun lehine tesir eder.

Ammenin menfaati noktasından C.M.U. sinin dava hakkı:

Madde 346 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

344 üncü maddede yazılı hallerde alakadamların müracaatı üzerine Cumhuriyet Müddeiumumisinin hukuku amme davasını açabilmesi ancak amme menfaatinin bulunmasına bağlıdır.

Şahsi dava muhakemesinde Cumhuriyet Müddeiumumisinin vaziyeti:

Madde 347 – Şahsi bir dava üzerine açılan muhakemeye Cumhuriyet Müddeiumumisi iştirake mecbur değildir.

Cumhuriyet Müddeiumumisi işin her halinde ve hüküm katileşinceye kadar bir beyan ile takibata başlayabilir.

Cumhuriyet Müddeiumumisinin kanun yollarından birine müracaat etmesi, takibata başlandığını gösterir. Cumhuriyet Müddeiumumisi takibata başlarsa ondan sonra cereyan edecek muameleler, bu kitabın ikinci faslında yazılı ve mağdur şahsın müdahaleci sıfatıyla müdahalesine müteallik hükümler dairesinde yürütülür.

Davacının yanında müdafî bulundurulması veya kendini temsil ettirmesi:

Madde 348 – Davacı yalnız olarak veya kendisine yardım için yanında bir avukat veya davavekili bulundurarak hazır bulunabileceği gibi vekaletnameyi haiz bir avukat veya davavekili tarafından da temsil edilebilir.

Bu son halde avukat veya davavekiline yapılacak tebligat davacıya yapılmış gibidir.

Davacının teminat vermesi:

Madde 349 – Hukuk Muhakemeleri Usulleri Kanunu hükmünce müddeaaaleyhin talebi üzerine masrafların verilmesi için davacının teminat vermeğe mecbur olduğu hallerde davacı Devlet hazinesine ve maznuna isabet etmesi ihtimali olan masrafların ödenmesi için kefalet vermekle mükelleftir.

Kefalet para veya Devlet esham ve tahvilleri verilmesi suretiyle yapılır.

Kefaletin miktarı ve bunun verilmesi için tayin edilecek mehil ve adli müzaheretle nailiyet hakkında, hukuk işlerinde cari hükümler tatbik olunur.

Şahsi davanın açılması

Madde 350 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/70 md.)

Şahsi dava, bu hususta bir tutanak düzenlenmek üzere zabıt katibine yapılacak bir beyan ile veya suçun niteliğine göre sulh veya asliye hakimine verilecek bir dilekçe ile açılır. Beyan ve dilekçenin 163 üncü maddenin ikinci fıkrasında gösterilen şartlara uygun olması gerekir. Dilekçe sanık sayısından bir fazla olarak verilir.

Beyan ve dilekçede, istenen şahsi hakkın neden ibaret olduğu gösterilir.

Maznuna, mesul bilmale ve müddeiumumiye tebligat:

Madde 351 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Şahsi dava bundan evvelki maddede gösterilen hükümlere uygun olarak açılmış ise tayin edilecek mehil içinde diyeceklerini bildirmek üzere bu beyan veya istida maznuna ve işte mesul bilmal bulunup da onun hakkında dahi dava açılmış ise mesul bilmale ve ıttıla hasıl etmek üzere Cumhuriyet Müddeiumumisine tebliğ edilir.

Sulh ve asliye hakiminin vereceği karar:

Madde 352 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/71 md.)

Sanık ve varsa malen sorumlu olan, cevaplarını bildirdikten veya süre geçtikten sonra sulh veya asliye hakimi duruşmanın açılmasına veya davanın reddine karar verir.

Davanın açılması üzerine yapılacak muamele:

Madde 353 – Bundan sonraki usul muameleleri hukuku amme davasının cereyanına taallük eden hükümlere uygun olarak yapılır.

Şahsi dava yoluyla takip olunan bir iş ağır ceza işlerini gören mahkemede takip olunan bir cürümle birleştirilemez.

Şahsi davacının hakları:

Madde 354 – Hukuku amme davasında Cumhuriyet Müddeiumumisi nasıl dinlenirse şahsi davada dahi davacı celbolunarak öylece dinlenir. Hukuku amme davasında Cumhuriyet Müddeiumumisine tebliğ edilmek lazımgelen her karar, şahsi davada da davacıya tebliğ olunur.

Şukadar ki celplameler zabıt katibi tarafından tebliğ edilir.

Davacıya duruşma için tebliğ edilen celplama ile duruşma günü arasında en az bir hafta müddet bulunmalıdır.

Davacı, avukatı veya davavekili hakim münasabesiyle mahkeme katibinin huzurunda dosyadan malumat alabilirler.

Çağrılması icap eden şahit ve ehlihibrenin tayin ve celp ve daveti:

Madde 355 – Mahkeme reisi kimlerin şahit ve ehlihibre olarak duruşmaya çağrılmaları icap edeceğini evvelden tayin eder.

Davacı ve maznun ve varsa mesulü bilmal doğrudan doğruya celp ve davet hakkını aynı derecede haizdirler.

Maznunun yanında müdafî bulundurması veya kendini temsil ettirmesi:

Madde 356 – Maznun yalnız olarak veya kendisine yardım için yanında bir avukat veya davavekili bulundurarak hazır bulunabileceği gibi vekaletnameyi haiz bir avukat veya davavekili tarafından kendisini temsil ettirebilir.

Mahkeme gerek davacının ve gerek maznunun bizzat hazır bulunmalarını emredebilir ve maznun hakkında ihzar müzekkeresi dahi verebilir.

Maznunun karşılıklı davası:

Madde 357 – Şahsi dava açan mutazarrıra karşı maznun muhakemenin bittiği bildirilinceye kadar karşılıklı bir dava ile davacının mahkûmiyetini isteyebilir.

Bu takdirde asıl ve karşılıklı davalar birlikte hükmolunur.

Asıl davadan vazgeçilmesi karşılıklı davanın görülüp hükmolunmasına mani olmaz.

Mahkûmiyet kararıyla beraber şahsi dava üzerine verilecek kararlar:

Madde 358 – Maznun mahkûm olursa mahkeme şahsi hak talebi hakkında da hüküm verir.

Şukadar ki zararın vücuduna veya miktarına ait tetkiklerin, duruşmanın uzamasını veya hükmün tehirini mucip olacağı anlaşılırsa mahkeme bu cihet hakkında davacının hukuk mahkemesine müracaat edebileceğine karar vererek hükmünü yalnız ceza tayinine hasredebilir.

Usul muamelelerinin durdurulması:

Madde 359 – Davanın tahkik ve tetkikinden sonra mahkeme sabit addedilen vakıaların bu fasılda münderiç muhakeme usulü tatbik olunmayacak suçlardan bulunduğunu görürse bu sebepten dolayı usule ait muamelelerin durdurulmasına hükmeder ve dava evrakını Cumhuriyet Müddeiumumiliğine verir.

Davacının kanun yollarına müracaat hakkı:

Madde 360 – (Değişik:8/6/1936 - 3006/1 md.)

Şahsi dava açmakla takib olunan işlerde davacı, hukuku amme davasının açılması ile görülen işlerde Cumhuriyet Müddeiumumisinin müracaat edebileceği kanun yollarına gidebilir.

330 uncu maddede gösterilen muhakemenin iadesi talepleri hakkında da aynı hüküm caridir.

294 üncü madde hükümleri, davacı tarafından yapılan müracaatlarda da tatbik olunur.

Temyiz veya muhakemenin iadesi talebi davacı veya avukatı yahut dava vekili tarafından verilecek bir istida veya bir zabıt varakası tutulmak üzere yapılacak beyanla olur. Bu zabıt varakası reis veya hakime tasdik ettirilir.

316 ncı maddede yazılı olan evrak, hukuku amma davası üzerine takib edilen usulde muayyen şekillere göre Cumhuriyet Müddeiumumisine verilir ve onun tarafından gönderilir.

Temyiz istidası ve varsa layıhası temyizi isteyen tarafın hasmına mahkeme katibi tarafından tebliğ edilir.

Davadan vazgeçilmesi:

Madde 361 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Davacı, hükmün tefhimine kadar davadan vazgeçebilir. Şu kadar ki, Ceza Kanununun 460 ve 489 uncu maddeleri hükmü bakidir.

Cumhuriyet Müddeiumumisinin davaya müdahale ve iştirak etmediği hallerde davacı bizzat duruşmaya gelmez veya bir müdafî tarafından temsil edilmez yahut mahkeme bizzat huzurunu emretmişken duruşmanın herhangi bir celsesinde bulunmaz veyahut mahkeme kendisine bir mehil tayin edip de buna riayet olunmaması şahsi davadan vazgeçmesini intaç edeceği bildirilmiş iken bu mehle riayet etmezse davadan vazgeçmiş sayılır.

Davacı 41 ve 42 nci maddelerde gösterilen şartlar dairesinde gıyabında verilen hükmün tebliğinden bir hafta içinde eski hale getirme talebinde bulunabilir.

Vazgeçilen davanın açılmıyacağı:

Madde 362 – Vazgeçilen dava bir daha açılmaz.

Mirasçıların takip hakkı:

Madde 363 – Davacı ölürse mirasçıları takibata devam edebilir.

Ceza Kanununun hakaret ve sövme fiilleri hakkındaki hükümleri mahfuzdur.

Vazgeçmenin tebliği:

Madde 364 – Davadan vazgeçilmesi, maznun ve mesulü bilmale tebliğ olunur.

İKİNCİ FASIL

Müdahale yolile dava

Hukuku amme davasına iltihak:

Madde 365 – (Değişik: 7/6/1937 - 3207/1 md.)

Suçtan zarar gören her şahıs tahkikatın her halinde müdahale yolu ile hukuku amme davasına iltihak edebilir.

Bu suretle amme davasına iltihak edenler şahsi haklarını da isteyebilirler.

Müdahale usulü:

Madde 366 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Müdahale, merciine verilecek bir istida veya zabıt varakası tutulmak üzere zabıt katibine yapılacak bir beyanla olur. Bu zabıt varakası reis veya hakime tasdik ettirilir.

Bu merci Cumhuriyet Müddeiumumisini dinledikten sonra davaya müdahale talebinin kabule şayan olup olmadığına karar verir.

Davaya müdahale eden kefalet vermekle mükellef değildir.

Dahili davanın haiz olduğu haklar:

Madde 367 – Müdahale talebi kabul edildiği anda dahili dava olan kimse şahsi dava müddeisinin haiz olduğu aynı haklardan istifade eder.

Müdahalenin davayı durduramayacağı:

Madde 368 – Müdahale davayı durdurmaz.

Tarihi tayin edilmiş olan duruşma ve muhakeme usulüne mütaallik sair muameleler-vaktin darlığından dolayı davaya dahil olan kimse celpolunamayacak veya haberdar edilmeyecek olsa bile - muayyen günde yapılır.

Müdahaleden evvelki kararlara dahili davanın itirazı:

Madde 369 – Müdahaleden evvel sadır olup da Cumhuriyet Müddeiumumisine tebliğ edilen kararların dahili davaya tebliğine ihtiyaç yoktur.

Bu karar aleyhine kanun yoluna müracaat için Cumhuriyet Müddeiumumisinin tabi olduğu mehlin geçmesiyle davaya dahil olan dahi müracaat hakkını kaybeder.

Hükümün dahili davaya tebliği:

Madde 370 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Davaya dahil olan kimse veya mümessili son tahkikata gelmezse sadır olacak hüküm davaya dahil olan kimseye tebliğ olunur.

Dahili davanın kanun yoluna müracaatı:

Madde 371 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Davaya dahil olan şahıs Cumhuriyet Müddeiumumisine bağlı kalmaksızın kanun yoluna müracaat edebilir.

Kabul olunmayan karar, davaya müdahale edenin müracaatı üzerine bozulursa Cumhuriyet Müddeiumumisi işi yeniden takibe mecburdur.

Müdahalenin hükümsüz kalması:

Madde 372 – Davaya dahil olan kimse vazgeçerse müdahale hükümsüz kalır.

ALTINCI KİTAP

Muhakemenin idaresi ve müzakere usulü

BİRİNCİ FASIL

Duruşma celselerinin aleniyeti ve inzıbatı

Duruşmanın aleniyeti ve gizli yapılabileceği haller:

Madde 373 – (Değişik birinci fıkra: 5/3/1973 - 1696/47 md.) Duruşma herkese açıktır. Ancak genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde duruşmanın bir kısmının veya tamamının gizli olmasına mahkeme karar verebilir.

Duruşmanın gizli olması kararı ve sebepleri aleni olarak tefhim olunacağı gibi dahi herhalde aleni tefhim olunur.

Aleniyetin kaldırılması hakkındaki duruşmanın gizliliği:

Madde 374 – Yukardaki maddede gösterilen hallerde aleniyetin kaldırılması talebine dair yapılacak duruşma talep üzerine veya mahkemece tensip olunursa gizli olur.

Mecburi gizlilik:

Madde 375 – On beş yaşını henüz bitirmemiş olan çocuklara ait duruşma mutlaka gizli olur.

Hüküm dahi gizli tefhim olunur.

Gizlilik kararının ve sebeplerinin yazılması:

Madde 376 – Aleniyetin kaldırılması kararı, sebepleriyle beraber zapta yazılır.

Gizli duruşmalarda bulunabilme müsaadesi:

Madde 377 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/48 md.)

Gizli yapılan duruşmalarda mahkeme, bazı kimselerin hazır bulunmasına müsaade edebilir. Bu halde başkan, bunlara duruşmanın gizli olmasını gerektiren keyfiyetlerin açıklanmamasını tembih eder.

Gizli yapılan duruşmalarda icra kılınan muhakemenin yayımı yasaktır.

Açık duruşmalarda cereyan eden muhakeme milli güvenliğe veya genel ahlaka veya kişilerin haysiyet, şeref ve haklarına dokunacak veya suç işlemeye kışkırtacak mahiyette ise mahkeme bunları önlemek amacı ile ve bu amacın gerektirdiği ölçüde muhakeminin kısmen veya tamamen yayınlanmasını yasaklar ve kararını açık olarak tefhim eder.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/79 md.) Açık ve gizli muhakemeleri yasağa aykırı olarak yayınlayanlar beşyüzbin liradan ikimilyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu madde hükmü hukuk muhakeme usullerinde dahi caridir.

Duruşma inzıbatı:

Madde 378 – Duruşmanın inzıbatı reise aittir.

Duruşmanın inzıbatını bozan her şahsi reis, muhakeme salonundan çıkartır.

Reis muhakemede bulunması muvafık görülmiyen küçüklerin muhakeme salonunda bulunmalarına müsaade etmez.

Inzıbatı cezalar:

Madde 379 – Muhakeme sırasında bir kimse mahkemeye karşı münasip olmıyan bir kavil veya filde bulunursa reis tarafından mahkeme kararıyla derhal tevkifhaneye gönderilir ve yirmi dört saat içinde sorguya çekilerek inzıbatı mahiyette olmak üzere bir haftaya kadar hafif hapis veya yirmi beş liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılmasına mahkemece karar verilir. Bu karar kat'idir.

(Ek: 7/1/1981 - 2369/9 md.) 378 nci madde uyarınca duruşma salonundan çıkarılan veya bu maddenin birinci fıkrasına göre tutuklanan kimse sanık veya müdahil ise, sonra gelen oturumda da duruşmayı önemli ölçüde aksatacak davranışlara devam edeceği anlaşılır ve hazır bulunması gerekli görülmezse yokluğunda duruşmaya devam olunmasına mahkemece karar verilebilir. Bu karar, esasa ilişkin iddia ve savunmanın yapılmasına engel olacak biçimde uygulanamaz.

Duruşma sırasında işlenen suç hakkındaki muamele:

Madde 380 – Bir kimse duruşma esnasında bir suç işlerse mahkeme vakıyı tesbit ve bu hususta tanzim edeceği zabıt varakasını salahiyyetli makama gönderir, lüzum görürse failin tevkifine de karar verir.

İKİNCİ FASIL

*Müzakere ve rey verme usulü**Duruşma ve kararlarda bulunabilecek hakimler:*

Madde 381 – Duruşma ve kararlarda kanunun tayin ettiği adedde hakimlerin bulunması şarttır.

Bir celsede bitmeyecek duruşmalarda mazereti dolayısıyla bulunmaması ihtimali olan azanın yerine geçmek ve reye iştirak etmek üzere ihtiyat aza bulundurulabilir.

Müzakereye iştirak edecek hakimler:

Madde 382 – Müzakerede ancak hükmü iştirak edecek hakimler bulunur.

Reis, mahkeme nezdinde staj yapmakta olan hukuk mezunlarının müzakere sırasında hazır bulunmalarına müsaade edebilir.

Müzakerenin idaresi:

Madde 383 – Müzakerenin idaresi ve hallolunacak meselelerin tertibi reise aittir.

Reye iştirak mecburiyeti:

Madde 384 – Bir mesele hakkında ekalliyette kaldığından bahisle bir hakim reye iştiraktan imtina edemez.

Reylerin dağılması halinde ekseriyetin temini:

Madde 385 – Reyler dağılırsa maznunun en ziyade aleyhine olan rey, ekseriyet hasıl oluncaya kadar kendisine daha yakın olan reye ilave olunur.

Reis kıdemsiz azadan başlayarak ayrı ayrı rey toplar ve en sonra kendi reyini verir.

YEDİNCİ KİTAP

Hususi muhakeme usulleri

BİRİNCİ FASIL

*Sulh hakimlerinin ceza kararnameleri**Duruşmasız ceza kararnameleri:*

Madde 386 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/49 md.)

(Değişik birinci ve ikinci fıkralar: 7/1/1981 - 2369/10 md.):

Sulh mahkemelerinin görevi içinde bulunan suçlara sulh hakimi, duruşma yapmaksızın bir ceza kararnamesi ile karar verebilir.

Bu ceza kararnamesi ile ancak hafif veya ağır para cezasına veya nihayet üç aya kadar hafif hapis veya bir meslek ve sanatın icrasının tatiline veya müsadereye yahut bunlardan bir kaçına veya hepsine hükmedilebilir.

Ceza kararnamesiyle hükmedilecek hafif hapis cezası yerine "Cezaların infazı hakkında Kanun" gereğince para cezası da hükmolunabilir.

Duruşma yapılmamasının mahzurlu görülmesi:

Madde 387 – Sulh hakimi evvel emirde duruşma yapmaksızın ceza tertibini mahzurlu görürse işin duruşması için bir gün tayin eder.

Kararnamede yazılması lazım gelen hususlar:

Madde 388 – Ceza kararnamesi tertip edilmiş olan cezadan başka işlenmiş olan suç, tatbik edilen kanun maddelerini sübut delillerini ve kararnamenin tebliği tarihinden itibaren sekiz gün içinde sulh mahkemesine bir istida takdimi veya bu hususta bir zabıt varakası yapılmak üzere mahkeme katibine yapılacak bir beyan ile itiraz olunabileceği ve aksi halde ceza kararnamesinin icra edileceğini ihtiva eder. Bu zabıt varakası hakime tasdik ettirilir.

Mahküm, müddet bitmeden evvel itirazından vazgeçebilir.

İtiraz olunmayan ceza kararnamelerinin kat'ileşmesi:

Madde 389 – Muayyen müddeti içinde aleyhine itiraz olunmayan ceza kararnameleri kat'ileşir.

Ceza kararnamesine itiraz:

Madde 390 – (Değişik: 5/3/1973 - 1696/50 md.)

Ceza kararnamesi ile hafif hapis cezasına hükmedilmişse itiraz üzerine duruşma yapılır. Şu kadar ki, sanık duruşmadan evvel itirazından vazgeçerse duruşmaya mahal kalmaz.

Duruşmada sanığı müdafii temsil edebilir. Hakim itiraz üzerine vereceği hükümde evvelki karar ile bağlı değildir.

(Değişik: 7/1/1981 - 2369/11 md.) Ceza kararnamesiyle hafif veya ağır para cezasına ya da muayyen bir meslek veya sanatın tatiline veya müsadereye yahut bunlardan birkaçına veya hepsine hükmedilmişse itiraz üzerine asliye mahkemesi başkan veya hakimi 301,302 ve 303 ncü madde hükümlerine göre itirazı inceler. Bu halde itiraz dilekçesinin verilmesi, aleyhine itiraz olunan ceza kararnamesinin icrasını durdurur.

İtirazın reddi:

Madde 391 – Maznun, mazereti olmaksızın duruşmaya gelmez ve bir müdafii de göndermezse tetkika hacet kalmaksızın itiraz reddolunur.

Ceza kararnamesi aleyhine itiraz müddetini geçirmesinden dolayı eski hale getirme talebi kabul edilmiş olan maznunun duruşmaya gelmemesi sebebiyle itirazı reddolunmuşsa buna karşı bir daha eski hale getirme talebinde bulunamaz.

İKİNCİ FASIL

Müsadere usulü

Müsadere talebinin mercii:

Madde 392 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/73 md.) Ceza Kanununun 36 ncü maddesi ile diğer maddelerine ve hususi kanunlar hükmüne göre belirli eşyanın müsadere veya imhası yahut kullanımdan kaldırılması gerekli olan hallerde, kamu davası açılmamış veya kamu davası açılmış olup da esasla beraber bu hususta bir karar verilmemişse bu tedbirlerin her türlü takiplerden ayrı olarak alınması için Cumhuriyet savcısı veya davacı tarafından yapılacak talep esas davayı görmekle yetkili mahkemeye verilir.

Suç mevzuu olmayıp munhasıran müsadereye tabi bulunan eşyanın müsadere sine sulh hakimi tarafınan duruşma yapılmaksızın, karar verilir. Bu karar aleyhine alakadarlar acele itiraz yoluna müracaat edebilirler.

Müsadere duruşması ve karar hakkındaki hükümler:

Madde 393 – Duruşma ve karar hakkında duruşmaya müteallik hükümler tatbik olunur.

Müsadere veya imha olunacak yahut istimalden kaldırılacak eşya üzerinde hakkı olan kimseler de mümkünse duruşmaya davet olunur. Bunlar maznunun haiz olduğu hakları kullanabilirler ve vekaletnameyi haiz bir müdafii ile kendilerini temsil ettirebilirler.

Davete icabet etmemeleri muameleleri tehir etmez ve hükmün verilmesine mani olmaz.

Müsadere kararına karşı kanun yollarına müracaat hakkını haiz olanlar:

Madde 394 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Müsadere hükümlerine karşı Cumhuriyet Müddeiumumisi, davacı ve 393 üncü maddede muayyen olan kimseler için kanun yolları açıktır.

ÜÇÜNCÜ FASIL⁽¹⁾
Bazı suçlara ilişkin muhakeme usulü⁽¹⁾

Görev ve yargı çevresinin belirlenmesi

Madde 394/a- (Ek: 16/6/2004-5190/1 md.)

Aşağıdaki suçlarla ilgili davalar, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görülür:

1. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 125 ilâ 139, 146 ilâ 157, 168, 169, 171 ve 172 nci maddelerinde yazılı suçlar, 403 üncü maddesinde yazılı toplu olarak veya teşekkül vücuda getirmek suretiyle işlenen suçlar.

2. Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilan edilen bölgelerde, olağanüstü hâlin ilânına neden olan olaylara ilişkin suçlar.

3. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yazılı suçlar.

4. 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar.

Gelen iş durumu göz önünde bulundurularak birinci fıkrada belirtilen suçlara bakmakla görevli olmak üzere, aynı yerde birden fazla ağır ceza mahkemesi kurulmasına, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir. Bu hâlde, mahkemeler numaralandırılır. Bu mahkemelerin başkan ve üyeleri adli yargı adalet komisyonunca, bu mahkemelerden başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.

Birinci fıkrada belirtilen suçları işleyenler sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun bu Kanunla görevlendirilmiş ağır ceza mahkemelerinde yargılanır.

Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler ile savaş ve sıkıyönetim hali dahil askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler saklıdır.

Soruşturma usulü

Madde 394/b- (Ek: 16/6/2004-5190/1 md.)

394/a maddesi kapsamına giren suçlarda hazırlık soruşturması, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu suçların soruşturma ve kovuşturmasında görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca bizzat yapılır. Bu suçlar görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya takibat yapılır. Cumhuriyet savcıları, Cumhuriyet Başsavcılığınca 394/a maddesi kapsamındaki suçlarla ilgili davalara bakan ağır ceza mahkemelerinden başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.

394/a maddesi kapsamına giren suçların soruşturması ve kovuşturması sırasında Cumhuriyet savcıları, hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları, varsa Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu işlerle görevlendirilen ağır ceza mahkemesi üyesinden, aksi halde yetkili adli yargı hâkimlerinden isteyebilirler.

Soruşturmanın gerekli kıldığı hâllerde suç mahalli ile delillerin bulunduğu yerlere gidilerek soruşturma yapılabilir.

(1) Bu başlıklar, 16/6/2004 tarihli ve 5190 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle eklenmiştir.

Suç, ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yer dışında işlenmiş ise, Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından, hazırlık soruşturmasının yapılmasını isteyebilir.

Suç askerî bir mahalde işlenmiş ise, Cumhuriyet savcısı ilgili askerî savcılıktan hazırlık soruşturmasının yapılmasını isteyebilir.

Üçüncü ve dördüncü fıkralara göre soruşturma yapmak üzere görevlendirilen Cumhuriyet savcıları ile askerî savcılıklar, bu soruşturmayı öncelikle ve ivedilikle yaparlar.

394/a maddesi kapsamına giren suçlarda, yakalananlar ve tutuklananlar için 128 inci maddenin birinci fıkrasındaki yirmidört saatlik süre kırksekiz saat olarak uygulanır.

Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilân edilen bölgelerde yakalanan ve tutuklanan kişiler hakkında 128 inci maddenin ikinci fıkrasında dört gün olarak belirlenen süre Cumhuriyet savcısının talebi ve hâkim kararıyla yedi güne kadar uzatılabilir. Hâkim, karar vermeden önce yakalanan veya tutuklanan kişiyi dinler.

Kolluğun görev ve yetkileri ile geçici yararlanma

Madde 394/c- (Ek: 16/6/2004-5190/1 md.)

394/a maddesi kapsamına giren suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmalarda kolluk; soruşturma ve kovuşturma sebebiyle sanığı, tanığı, bilirkişiyi ve suçtan zarar gören şahsı, ağır ceza mahkemesi veya başkanının, Cumhuriyet savcısının, mahkeme naibinin veya istinabe olunan hâkimin emirleriyle belirtilen gün, saat ve yerde hazır bulundurmaya mecburdur. Bu emir, çağrılanlar hakkında kolluğa, ihzar müzekkeresinde olduğu gibi zor kullanma yetkisi verir. Bu Fasıll hükümlerine aykırı hareket eden kolluk amir ve memurları hakkında doğrudan doğruya soruşturma ve kovuşturma yapılır.

394/a maddesi kapsamına giren suçların soruşturma ve kovuşturması sırasında ek 4 üncü madde hükümleri de uygulanır.

Bu Fasılda belirtilen suçlar nedeniyle Cumhuriyet savcıları, soruşturmanın gerekli kılması halinde, geçici olarak, bu mahkemelerin yargı çevresi içindeki genel ve özel bütçeli idarelere, kamu iktisadi teşebbüslerine, il özel idarelerine ve belediyelere ait bina, araç, gereç ve personelden yararlanmak için istemde bulunabilirler. Bu istemler, ilgili kurum ve makamlarca geciktirilmeksizin yerine getirilir.

Özürsüz olarak üçüncü fıkradaki istemleri yerine getirmeyen yukarıdaki kuruluşların sorumlu kişileri, üç aydan bir yıla kadar hapis ve birmilyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Türk Silahlı Kuvvetleri kıt'a, karargâh ve kurumlarından istemde bulunulması hâlinde, istem, yetkili amirlikçe değerlendirilerek yerine getirilebilir.

Kovuşturma usulü

Madde 394/d- (Ek: 16/6/2004-5190/1 md.)

394/a maddesi kapsamına giren suçlarla ilgili davalara ait duruşmalarda aşağıdaki hükümler uygulanır:

1. Bu suçlar acele işlerden sayılır ve bunlarla ilgili davalara adli tatilde de bakılır.

2. İkiyüzden çok sanıklı davalarda, sanıklardan bir kısmının duruşmanın bazı oturumları ile ilgileri bulunmuyor ise duruşmanın bu oturumlarının, yokluklarında yapılmasına mahkemece karar verilebilir. Ancak, bu sanıkların yokluklarında

yapılan oturularda kendilerini etkileyen bir hâl ortaya çıktığı takdirde buna ilişkin söz ve işlerin esaslı noktaları sonraki oturularda kendilerine bildirilir.

3. Mahkeme, güvenliğin sağlanması bakımından duruşmanın başka bir yerde yapılmasına karar verebilir.

4. Bu davalarda esas hakkındaki iddiasını bildirmek için Cumhuriyet savcısına, müdahil veya vekiline; iddialara karşı savunmasını yapmak için sanık veya müdafine makul bir süre verilir. Bu süre, savunma hakkının sınırlanması anlamına geleceği durumlarda re'sen uzatılabilir.

5. Mahkeme, duruşmanın düzen ve disiplinini bozan sözlü veya yazılı beyan ve davranışlar ile mahkemeye, mahkeme başkanı veya üyelerden herhangi birine, Cumhuriyet savcısına, müdafiiye, tutanak kâtibine yahut görevlilere karşı uygun olmayan söz ve davranışlar hakkında yayım yasağı koyabilir. Bu yasağa rağmen yayımda bulunanlara üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla birlikte beşmilyar liradan onbeşmilyar liraya kadar ağır para cezası verilir.

6. Mahkeme başkanı, duruşmanın inzibatını bozan sanığı veya müdafii o günkü duruşmanın tamamına çıkmamak üzere, duruşma salonundan çıkarır. Bunların, sonra gelen oturumda da duruşmayı önemli ölçüde aksatacak davranışlara devam edecekleri anlaşılırsa ve hazır bulunmaları gerekli görülmezse, yokluklarında duruşmaya devam olunmasına mahkemece karar verilebilir. Bu karar, esasa ilişkin iddia ve savunmanın yapılmasına engel olacak biçimde uygulanamaz ve sanığın kendisini başka bir müdafii ile temsil ettirmesine izin verilir. Duruşma salonundan çıkartılan sanık veya müdafinin bundan sonraki oturumlarda da duruşmanın inzibatını bozmakta ısrar etmeleri hâlinde, bir daha aynı dava ile ilgili duruşmaların tamamına veya bir kısmına katılmamalarına da karar verilebilir. Bu hüküm müdafii hakkında uygulandığı takdirde, keyfiyet ilgili baroya bildirilir. Bu halde de sanığın kendisini başka bir müdafii ile temsil ettirmesi için uygun bir süre verilir. Duruşmaların bir kısmına ya da tamamına katılmamasına karar verilen müdafii Avukatlık Kanununun 41 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince tayin edilmiş ise durum, kendisini tayin eden merciye de bildirilir. Duruşma salonundan çıkartılan sanık veya müdafii tekrar duruşmaya alındıklarında, yokluklarında yapılan iş ve işlemlerin esaslı noktaları kendilerine bildirilir. Sanık ya da müdafii dilerse yokluklarındaki tutanak örnekleri de kendilerine verilir. Duruşma salonundan çıkartılan veya duruşmalara katılmamalarına karar verilen sanık veya müdafiler mahkemenin tayin edeceği süre içerisinde yazılı savunma verebilirler.

7. 262 nci madde, 394/a maddesi kapsamına giren suçlara bakan ağır ceza mahkemeleri hakkında uygulanmaz.

8. Kendisine veya onun namına tebligat yapılacak kimselere tebligat yapılmaması hallerinde, işin ivediliğine göre basın veya diğer kitle iletişim araçlarıyla tebligat yapılabilir.

SEKİZİNCİ KİTAP

Cezaların infazı ve muhakeme masrafları

BİRİNCİ FASIL

Cezaların infazı

İnfazın şartı:

Madde 395 – Mahkumiyet hükümleri kat'ileşmedikçe icra olunamaz.

İnfazın neye müstenit olacağı ve kimin tarafından takip edileceği:

Madde 396 – Cezanın infazı mahkemeden verilen ve aslına mutabık ve icrası kabil olduğu reis veya hakim tarafından tasdik edilen hüküm fıkrası sureti üzerine Cumhuriyet Müddeiumumisi tarafından takip olunur.

Madde 397–398 – (Mülga: 9/7/1953 - 6123/3 md.)

Hürriyeti tahdit eden cezaların tehiri sebepleri:

Madde 399 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Akıl hastalığına tutulan mahkûmlar hakkında hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı iyileştikten sonraya bırakılır.

Diğer bir hastalık dahi hürriyeti bağlayıcı bir cezanın infazı halinde mahkûmun hayatı için kat'i bir tehlike teşkil ediyorsa bu hastalıkta dahi aynı hüküm tatbik olunur.

Hürriyeti bağlayıcı bir cezanın infazı, gebe olan veya doğurduğu tarihten altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa doğumdan itibaren iki ay geçince ceza infaz olunur.

Mahkûmun talebiyle infazın tehiri:

Madde 400 – Ağır haptisten maada iki sene ve daha aşağı müddetle hürriyeti tahdit eden cezaların derhal infazı, mahkûm veya ailesi için mahkûmiyetin gayesi haricinde ağır bir zararı mucip olacağı anlaşılırsa mahkûmun talebi üzerine cezanın infazı tehir olunabilir. Tehir müddeti dört ayı geçemez.

Tehir talebinin tervici bir teminat gösterilmesine veya diğer bir şarta talik edilebilir.

Cezasını çekmeye gelmeyen veya kaçacağından şüphe edilen hükümlülere yapılacak işlem:

Madde 401 – (Değişik: 21/5/1985 - 3206/74 md.)

Hükümlü cezasını çekmek üzere yapılan davete rağmen gelmez veya kaçacağı hakkında şüphe uyandırır veya kaçar veya saklanırsa Cumhuriyet savcısı hürriyeti bağlayıcı cezanın infazını sağlamak için bir yakalama müzekkeresi verir.

Hükümün tefsirinde veya cezanın infazında tereddüt:

Madde 402 – Bir mahkûmiyet hükmünün tefsirinde veya tayin olunan cezanın hesabında tereddüt edilir yahut cezanın kısmen veya tamamen infazı lazım gelmeyeceği iddia olunursa bu bapta mahkemeden bir karar istenir.

399 uncu madde dairesinde cezanın tehiri talebinin reddi aleyhinde vukubulan muhalefetlerde aynı hüküm caridir.

Bu müracaatlar cezanın infazını tehir etmez. Şukadar ki mahkeme infazın tehirini veya tatilini emredebilir.

Birden fazla hükümlülerdeki cezaların cem'i:

Madde 403 – Bir kimse hakkında başka başka kat'ileşmiş hükümler verilir ve mahkemece cezaların içtımı kaidesinin tatbik edilmemiş olduğu görülürse Ceza Kanununun bu hususa müteallik ahkamı dairesinde bir ceza tayini için mahkmeden karar istenir.

Hastahanedeki geçen müddetin cezaya mahsubu:

Madde 404 – Cezanın infazına başladıktan sonra hastalık münasebetiyle mahkumun hapishane hastahanesinden başka bir hastahaneye kaldırılması halinde hastahanedeki geçirdiği müddet, cezadan indirilir.

Şukadar ki cezanın infazını tatil için mahkum hastalığını kendisi vücuda getirmişse bu hükümden istifade edemez.

Bu son halde Cumhuriyet Müddeiumumisi mahkmeden bir karar almakla mükelleftir.

İnfaz sırasında verilecek kararların mercii ve usulü:

Madde 405 – Cezanın infazı sırasında mahkmeden alınması lazımgelen kararlar (402-404 üncü maddeler) duruşma yapılmaksızın verilir. Karar verilmeden evvel iddiaları neticesini bildirmek üzere Cumhuriyet Müddeiumumisi ve mahkuma müsaade olunur.

403 üncü madde mucibince cezaların içtımı kaidesi veçhile bir ceza tayini lazım geldiğinde bu bapta hüküm vermek salahiyeti, en ağır neviden cezayı hükmetmiş olan, ve eğer cezalar aynı neviden ise en fazla cezayı hükmetmiş bulunan ve fakat bu halde birden fazla mahkemeler salahiyetli ise son hükmü vermiş olan mahkemeye aittir. Hükümlerden biri doğrudan doğruya Temyiz Mahkemesinden verilmiş ise içtım kaidesinin tatbiki salahiyeti Temyiz Mahkemesine aittir.

Temyiz Mahkemesinden başka mahkemeler tarafından verilmiş olan bu kararlar aleyhine acele itiraz yoluna müracaat olunabilir.

İKİNCİ FASIL

Muhakeme masrafları

Muhakeme masraflarının tayini:

Madde 406 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Hükümler ve kararnamelerle tahkikatın düşmesine dair olan kararlar muhakeme masraflarının dahi kime tahmil olunacağını tayin eder.

Masrafların miktarile iki taraftan birinin diğerine ödemesi lazımgelen paranın miktarını hakim veya reis tayin eder. Şahsi hakların tahsiline dair olan kararların infazı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine tabidir.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/75 md.) Devlete ait mahkeme masraflarına ilişkin kararlar Harçlar Kanunu hükümlerine göre infaz olunur.

Mahkumun mükellefiyeti:

Madde 407 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Mahkumiyet halinde hukuku amme davasının hazırlanması masrafları da dahil olmak üzere bütün masraflar mahkuma tahmil olunur. Hüküm kat'ileşmeden mahkum ölürse mirasçılarının masrafları ödemekle mükellef değildir.

Birden fazla suçlarda kısmen mahkumiyette ve bir suçta birden fazla kimselerin mahkumiyetinde masraflar:

Madde 408 – Birden fazla suçlardan dolayı aleyhinde takibat yapılmış olan kimse bunların bir kısmından mahkum olmuş ise beraet ettiği suçların duruşmasının icap ettirdiği masrafları ödemekle mükellef değildir.

Aynı suçtan dolayı müşterek fail olmak üzere mahküm olanlar muhakeme masraflarından birbirine müteselsilen kefil olarak mes'uldürler.

Ancak ceza infazının ve tevkiğin intaç ettiği masraflara bu hüküm tatbik olunmaz.

Beraat halinde masraf:

Madde 409 – (Değişik birinci fıkra: 21/5/1985 - 3206/76 md.) Beraatına karar verilen kimse ancak kendi kusurundan ileri gelen masrafı vermeye mahküm olur.

Bir kimsenin evvelce ödemek mecburiyetinde kaldığı masraflar Devlet Hazinesine tahmil olunabilir.

Karşılıklı hakaret davalarında masraf:

Madde 410 – Birbirine hakaret ve sövme davalarındaki taraflardan birinin veya her ikisinin cezalarının düşmesi, bunlardan birinin veya her iki tarafın masrafları ödemeğe mahküm olmalarına mani olmaz.

Cürüm uydurma ve iftira gibi hallerde masraf:

Madde 411 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

Cürüm uydurma veya iftira suretile yahut ağır bir kayıdsızlıkla yalan ihbarda bulunup da velevki adliye haricinde olsun bir tahkikat icrasını tahrik etmiş olan kimse mahkemece dinlendikten sonra bu tahkikatın Devlet hazinesine veya maznuna iras ettiği masrafları ödemeğe mahküm edilebilir.

(İkinci fıkra Mülga:21/5/1985-3206/82 md.)

Hazırlık tahkikatı neticesinde hukuku amme davasının açılmasına mahal görülemediği takdirde bu hususta verilecek karar Cumhuriyet Müddeiumumisinin talebi üzerine sulh hakimi tarafından verilir.

Bu husustaki karar aleyhine acele itiraz olunabilir.

Şahsi davadan vaz geçme halinde masraf:

Madde 412 – Doğrudan doğruya şahsi hukuk talebi üzerine yapılan takibatta davacının vaz geçmesinden dolayı takibatın düşmesine karar verilirse masraflar davacıya yükletilir.

Şahsi dava üzerine mahkûmiyet halinde masraf:

Madde 413 – Şahsi dava üzerine görülen işlerde mahküm davacı tarafından yapılan lüzumlu masrafları ödemeğe de mahküm olur.

Davacının şahsi hukukuna kısmen hükmolunmuş ise mahkeme, muhakemenin icap ettirdiği masraflarla davacı ve maznunun ödemek ıztırarında kaldıkları masrafları bu nispette taksim eder.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/77 md.) Sanığın beraatına, davanın düşmesine veya reddine karar verilirse sanığın ödemek mecburiyetinde kaldığı masraflar davacıya yükletilir.

Bir davada birden fazla davacı ve birden fazla maznun bulunursa masrafların ödenmesinde bunlar birbirlerine müteselsilen kefil olarak mes'uldürler.

Bu maddede bahsedilen masraflar, şahsi hukukun isbatı zımında mecburi seyahat için sarfedilen veya şahit ve ehlihibreye verilecek olan masraf ve tazminatı dahi ihtiva eder. Avukat ve dava vekilleri ücretleri dahi böyledir.

Şahsi dava ile hukuku amme davası ikamesi neticesindeki masrafı:

Madde 414 – (Değişik: 8/6/1936 - 3006/1 md.)

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/78 md.) 168 inci maddede beyan olunan halde kamu davası açılıp da neticede sanığın beraatına, davanın düşmesine veya reddine karar verilirse, dilekçe veren hakkında 413 üncü maddenin ikinciden beşinciye kadar olan fıkralarındaki hükümler uygulanır.

Bununla beraber mahkeme veya hakim halin icabına göre müstedinin kısmen veya tamamen masraftan mesul olmamasına karar verir. Mahkeme veya hakim masraflar hakkında karar vermezden evvel müstediye dinler, meğerki müstedinin davaya dahil olmak hakkı olmya.

Kanun yollarına müracaat neticesinde masraf:

Madde 415 – Kanun yollarından birine müracaat eden taraf, bu müracaatı geri almasından veya reddolunmasından ileri gelen masrafları öder. Kanun yollarına müracaat eden Cumhuriyet Müddeiumumisi ise maznunun ödemek mecburiyetinde bulunduğu masraflar Devlet Hazinesine yükletilir.

Kanun yoluna müracaat edenin talebi kısmen kabul olunmuş ise mahkeme münasip gördüğü veçhile masrafları taksim eder.

Kat'ilemiş bir hüküm ile neticelenen bir duruşma hakkındaki muhakemenin iadesi talebinden ileri gelen masraflar hakkında dahi aynı hüküm caridir.

Eski hale getirme talebinden doğan masraflar hasım tarafının esasız muhalefetinden hasıl değilse, bu talebi dermeyan edene yükletilir.

DOKUZUNCU KİTAP

Memnu hakların iadesi

Merci :

Madde 416 – Memnu hakların iadesi istidası mahkûmun ikametgahı olan yerin tabi bulunduğu ağır ceza işlerini gören mahkemeye verilir.

İstidaya raptolunacak evrak :

Madde 417 – İstidaya aşağıda yazılı evrak raptolunur :

- 1 – Mahkûmiyeti gösteren kararın sureti,
- 2 – Müsted'inin mahkûm olduğu cezanın infaz edildiğini veya kanuni sebeplerden dolayı düştüğünü ve tarihlerini ve mahkeme masraflarıyla hükmolunmuş ise şahsi hakların ödendiğini müsbet evrak,
- 3 – Mahkûm olduğu cürümden pişman olduğunu ihsas edecek surette hüsnü hali görüldüğüne dair vesikalar.

Tetkik ve karar:

Madde 418 – Mahkeme bu istida üzerine arasından birini raportör tayin eder. Raportör aza mahkûmun adli sicil kayıtlarını celp ile beraber lüzum gördüğü malumatı toplar ve Ceza Kanununun 122 ve 123. maddelerinde yazılı müddetlerin geçip geçmediğini hesap ettikten sonra evrakı Cumhuriyet Müddeiumumiliğine verir.

Mahkeme Cumhuriyet Müddeiumumisinin delilli mütaleanesi üzerine duruşma yapmaksızın kararını verir. Bu karar aleyhine temyize müracaat olunabilir.

Ret kararı ve talebin tekrarı :

Madde 419 – İstida reddedilirse ret kararının kat'ileştiği tarihten itibaren Ceza Kanununun 122 ve 123 üncü maddelerinde yazılı müddetler yeniden geçmedikçe memnu hakların iadesi tekrar istenemez.

İstidanın reddi bazı evrakın noksan olmasından yahut yolunda tanzim edilmemesinden ileri gelmiş ise iade her zaman yeniden istenebilir.

İade kararının ilanı :

Madde 420 – Memnu hakların iadesine dair olan karar kat'ileştikten sonra müsted'i isterse Resmi Gazete ile ilan olunur.

*Son maddeler**Bu kanuna göre ağır ceza işleri :***Madde 421 – (Değişik: 12/6/1979 - 2248/7 md.)**

Bu Kanuna göre ağır ceza işlerinden maksat, (...) ⁽¹⁾ ağır hapis ve on seneden fazla hapis cezalarını gerektiren cürümlere ilişkin davalardır. ⁽²⁾

İlga edilen kanunlar:

Madde 422 – (Değişik birinci fıkrası: 21/5/1985 - 3206/79 md.) Ağır cezayı gerektiren suçüstü hallerinde bu Kanunun hükümleri uygulanmak şartıyla, vali, kaymakam ve nahiye müdürlerinin memuriyet görevlerinden doğmayan veya memuriyet görevinin yapıldığı sırada işlenmeyen şahsi suçlarından dolayı haklarında umumi hükümlere göre tahkikat yapılması; nahiye müdürlerinin mensup oldukları ilçe, kaymakamların mensup oldukları il ve valilerin buldukları il'e en yakın il Cumhuriyet savcısına aittir. Bu madde hükmüne dahil suçlarda son tahkikat yapmaya, hazırlık tahkikatının yapıldığı yerin görevli mahkemesi yetkilidir.

5 recep 1296 tarihli usulü muhakemati cezaiye kanunu muvakkati ve zeyilleri mülğadır.

Temyiz teşkilatına dair olan kanunun hükmü bakidir. Ceza Kanununun mevkii mer'iyete vaz'ına mütaallik 825 numaralı kanunun 29 uncu maddesinin temyiz kabiliyeti hakkındaki hükmü bu kanuna göre cari olmak üzere diğer hükümleri bakidir.

Sulh Hakimleri Kanunu ile tadil ve zeyillerinin ceza muhakemesi usulüne ait hükümleri mülğadır.

*Tatil:***Madde 423 – (Değişik: 28/6/1938 - 3515/1 md.)**

Ceza işlerini gören makam ve mahkemeler her sene temmuzun 20 sinden eylülün beşine kadar tatil olunur.

(Değişik: 21/5/1985 - 3206/80 md.) Hazırlık tahkikatı ile tutuklu işlere ait duruşmaların ve acele sayılacak diğer hususların tatil süresi içinde ne suretle yapılacağı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Tatil zamanında Temyiz Mahkemesi yalnız mevkufu ve meşhud suçların muhakeme usulüne dair kanuna göre görülen işlerin tedkikatını icra eder.

Tatil zamanına tesadüf eden mühletler işlemez. Bu mühletler tatilin bittiği günden itibaren üç gün uzatılmış sayılır.

Madde 424 – Bu kanunda kullanılan istilahlar ve tabirler Türk Ceza Kanununda bunların karşılığı olarak kullanılmış bulunan eski istilah ve tabirler yerine kaim olmuştur.

Ek Madde 1 – (Ek:5/3/1973 - 1696)

1) Anayasa'da yer alan temel hak ve hürriyetlere ideolojik amaçlarla, Devletin Ülkesi ve Milletiyle bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayrılığına dayanılarak nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak maksadiyle işlenen suçlarla, bunlara murtabit suçları;

(1) Bu arada yer alan "ölüm ve" ibaresi, 14/7/2004 tarihli ve 5218 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle madde metninden çıkartılmıştır.

(2) Bkz.: Kanunun ekindeki 12/6/1979 tarihli ve 2248 sayılı Kanunun geçici 1. maddesi.

2) Türk Ceza Kanununun 179, 180, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları ayrı olmak üzere 188, 201, 254, 255, 256, 257 ve 264 üncü maddelerinde veya 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanunun değişik 12 nci yahut aynı Kanunun ek maddesinin, birinci bendinde yazılı suçlar; ⁽¹⁾.

İşleyenler hakkında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalar, 3005 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (A) bendindeki mahal ve aynı Kanunun 4 üncü maddesinde yazılı zaman kayıtlarına bakılmaksızın, bahis konusu kanun hükümlerine göre yapılır.

(İkinci fıkra Mülga: 21/5/1985 - 3206/82 md.)

Askeri Mahkemelerin yetkisi saklıdır.

Ek Madde 2 - (Ek : 5/3/1973 - 1696; iptal: Ana. Mh. nin 29/1/1980 tarihli ve E. 1979/38, K. 1980/11 sayılı kararı ile.)

Ek Madde 3 - (Ek : 5/3/1973 - 1696; birinci fıkra Mülga: 8/5/1985 - 3200/8 md., ikinci fıkra iptal: Ana. Mh. nin 7/4/1977 tarihli ve E. 1977/5, K.1977/45 sayılı kararı ile.)

Ek Madde 4 - (Ek : 5/3/1973 - 1696)

Ek birinci maddede gösterilen suçların soruşturma veya kovuşturulması sırasında Cumhuriyet Savcısı veya yardımcıları veya hakim yahut mahkeme tarafından yazılı olarak istenilen bilgilere yedi gün içinde cevap verilmesi zorunludur.

Eğer bu süre içinde istenen bilginin verilmesi imkansız ise sebebi ve en geç hangi tarihte cevap verilebileceği bildirilir.

Bilgi istenen yazıda, yukarıdaki fıkralar hükmü ile buna aykırı hareket etmenin kanuni sonuçları yazılır.

Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine aykırı hareket eden kimse, üç aydan altı aya kadar hapis ve beşyüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Bu maddede yazılı suç, haklarında kamu davasının açılması, izin veya karar alınmasına bağlı bulunan kişiler işlediği takdirde de umumi hükümler dairesinde işlem yapılır.

Yasama dokunulmazlığı saklıdır.

Ek Madde 5 – (Ek: 21/5/1985 - 3206/81 md.)

Büyükşehir belediye sınırları içerisinde davayı görmekte olan mahkeme, kesin zorunluluk olmadıkça bu belediye sınırları içerisinde bulunan müdafii, şikayetçi, sanık, tanık ve bilirkişilerin istinabe yolu ile dinlenmesine karar veremez.

Naip tayin edilen mahkeme büyükşehir belediye hudutları içerisinde ise, ilgililer kendi yargı çevresinde bulunmasa dahi, büyükşehir belediye hudutları içerisinde yerine getirilmesi gereken istinabe evrakını geri çevirmeyerek gereğini yapar.

Ek Madde 6 - (21/5/1985 - 3206 sayılı Kanunun 83 ncü maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek numarası teselsül ettirilmiştir.)

Bu Kanunla kaldırılan ilk tahkikat hükümleriyle ilgili olarak; diğer kanunlarda geçen "ilk tahkikat" ibaresi "hazırlık tahkikatı" olarak değiştirilmiştir.

Diğer kanunlarda, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun ilk tahkikat hükümlerine yapılan atıflar, kamu davasının hazırlanmasına ilişkin hükümlerine yapılmış sayılır. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 163 ve müteakip maddelerindeki hükümler, tahkikatı yapmakla görevli kılınanlar tarafından uygulanır.

(1) Bu hükümde zikredilen ek madde, 30/6/1970 tarihli ve 1308 sayılı Kanunun 7. maddesiyle eklenip, 12/6/1979 tarihli ve 2249 sayılı Kanunun 12. maddesiyle değiştirilmiş olan "ek madde 1" dir.

Diğer kanunların ilk tahkikatın yapılmasını zorunlu kılan hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Ek Madde 7- (Ek: 30/7/2003-4963/5 md.)

1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 243 ve 245 inci maddelerinde yazılı suçları işleyenler hakkında soruşturma ve kovuşturmalar acele işlerden sayılır, öncelik ve ivedilikle ele alınır. Bu suçlarla ilgili davalarda duruşmalara zorunluluk olmadıkça otuz günden fazla ara verilemez, bu davalara adli tatilde de bakılır.

Kanunun meriyet'i tarihi:

Madde 425 – Bu kanunun neşri tarihinden dört ay sonra mer'idir.

Kanunu icraya memur olanlar:

Madde 426 – Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

*

* *

4/4/1929 TARİHLİ VE 1412 SAYILI ANA KANUNA İŞLENEMEYEN GEÇİCİ MADDELER :

1 – 12/6/1979 tarihli ve 2248 Sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun 7, 20 ve 24 ncü maddeleri, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce asliye ceza ve ağır ceza mahkemelerinde açılmış bulunan kamu davalarına uygulanmaz.

2 – 21/5/1985 tarihli ve 3206 Sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde – Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte ilk tahkikatı sonuçlanmamış dava dosyaları, yetkili Cumhuriyet savcılıklarına devredilir. Devralınan evrak, ihtiyaç görüldüğü takdirde gereken tahkikat da yapıldıktan sonra, iddianameye bağlanarak görevli mahkemeye tevdi olunur.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte unvanlı sorgu hakimi olanların kadro unvanları, o yer hakimi olarak değiştirilmiştir. Bunların yeniden atanmaları gerekmez.

3 – 11/5/1988 tarihli ve 3445 Sayılı Kanunun geçici maddesi:

Geçici Madde 1. – Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, Türk Ceza Kanununun 480 ve 482 nci maddelerinin neşir yoluyla veya radyo ve televizyon veya benzeri kitle haberleşme araçlarıyla işlenmeleri sebebiyle 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 344 üncü maddesinin 5 inci bendi uyarınca açılmış olan davalara, açıldıkları tarihteki geçerli olan usul hükümleri dairesinde bakılmaya devam olunur.

**1412 SAYILI KANUNDA EK VE DEĞİŞİKLİK YAPAN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜKTEN KALDIRDIĞI KANUN VE HÜKÜMLERİ
GÖSTERİR LİSTE**

Yürürlükten Kaldırılan Kanun veya Kanun Hükümleri	Yürürlükten Kaldırılan Mevzuatın		
	Tarihi	Sayısı	Maddesi
4/4/1929 tarih ve 1412 sayılı Kanunun 113, 114, 115 ve Muvakkat A, B ve C maddeleri ile bu kanunun bazı maddelerini değiştiren 1876 ve 2558 sayılı Kanunlar ve 1221 sayılı Kanunun 9 ve 10 uncu maddeleri ve 1582 sayılı Kanunun 2 inci maddesi	8/6/1936	3006	2
1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 96 ncı maddesinin son fıkrası ile 397 ve 398 inci maddeleri	9/7/1953	6123	3
1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 36, 37, 38, 271 ve 274 üncü maddeleri	11/2/1959	7201	62
1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 124 üncü maddesinin 2 nci fıkrası	5/3/19731	696	7
1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Ek 3 üncü maddesi	8/5/1985	3200	8
1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 16 ncı maddesi; 22 nci maddesinin ikinci fıkrası; 108 nci maddesinin son fıkrası; 110 ve 111 nci maddeleri; 117 nci maddesinin ikinci fıkrası; 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205 inci maddeleri; 279 uncu maddesinin birinci fıkrası; 287 nci maddesi; 299 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi; 311 inci maddesinin ikinci fıkrası; 411 inci maddesinin ikinci fıkrası ile Ek Madde (1)'in ikinci fıkrasının "Bu suçlardan dolayı ilk soruşturma yapılmaz" hükmü	21/5/1985	3206	82
1117 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi	26/5/1988	3445	14
1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 105 inci maddesi	18/11/1992	3842	31

**1412 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Kanun No.	Farklı tarihte yürürlüğe giren maddeler	Yürürlüğe giriş tarihi
1876	—	1/8/1931
2558	—	12/7/1934
3006	—	1/10/1936
3207	—	21/6/1937
3515	—	15/7/1938
4179	—	3/2/1942
4261	—	23/6/1942
5695	—	15/1/1951
6123	—	1/8/1953
6763	—	1/1/1957
7201	—	19/8/1959
24	—	20/7/1960
1696	—	15/3/1973
2248	—	22/6/1979
2369	—	10/1/1981
2370	—	10/1/1981
2789	—	22/1/1983
3063	—	2/11/1984
3200	—	24/5/1985
3206	—	4/7/1985
3445	—	26/5/1988
3842	—	1/12/1992
4229	—	12/3/1997
4744	—	19/2/2002
4771	—	9/8/2002 tarihinden itibaren 1 yıl sonra
4778	—	11/1/2003
4793	—	4/2/2003
4829	—	27/3/2003
4963	—	7/8/2003
5020	—	26/12/2003
5190	394/a, 394/b, 394/c, 394/d	30/6/2004
5218	110, 283, 305, 421	21/7/2004
5219	148, 209 ve 305	21/7/2004
	423	1/1/2005

